

Kommunal- og regionaldepartementet

Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Forvaltningsreformen - oppgaver og geografisk inndeling. Høringsuttalelse

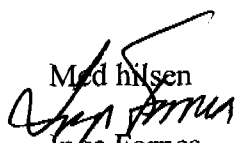
Fylkestinget i Nord-Trøndelag fattet i møte 24.04.2008 følgende vedtak:

1. Høringsnotatet står ikke i forhold til regjeringens og Stortingets uttrykte mål og ambisjoner for reformen. Høringsnotatet følger ikke opp Stortingets behandling av St.meld nr 12, og på flere politikkområder representerer notatet en reversering i forhold til stortingsmeldingen. Når de fleste oppgavene blir liggende i direktorat og statlig regionalforvaltning blir det ingen demokratireform. Organisering som "enhetsfylke" kan ev kompensere noe for dette
2. Høringsnotatet preges av en sektorvis tilnærming og fylkestinget forventer at regjeringen tar et mer helhetlig grep når proposisjonen fremmes. Alle betydelige beslutninger som er utsatt og utredninger som er varslet, må være gjennomført i god tid før reformen trer i kraft i 2010.
3. Fylkestinget er positiv til de oppgavene som foreslås overført på miljø- og landbruksområdet. Med støtte i Stortingets føringer mener imidlertid fylkestinget at de fleste oppgavene på disse områdene som i dag ligger hos fylkesmannen må overføres til fylkeskommunen. I tillegg må det overføres tilgrensende oppgaver innenfor Olje- og energidepartementets ansvarsområde, når det gjelder fornybar energi og energieffektivisering
Hvis den foreslåtte oppgavefordelingen mellom fylkesmannen og fylkeskommunen på miljøområdet, og eventuelt også på landbruksområdet, blir stående innebærer det dårlig utnyttelse av den samlede fagkompetansen, fortsatt splittede fagmiljøer og fare for kompetansestrid.
4. Fylkestinget støtter forslaget om omklassifisering av riksveger til regionveier, men forventer at det blir kompensert for vedlikeholdsetterslepet. Det personalet i Statens vegvesen som i dag arbeider med overordnet planlegging, utbyggingspakker og årlige budsjetter må overføres til fylkeskommunene.
5. Fylkestinget er svært positiv til forslagene om
 - etablering av regionale forskningsfond som en styrking av den nasjonale forskningsinnsatsen Fondene må finansieres med betydelige friske midler.
 - oppgaveoverføringen innen marin sektor.
 - veiledningsansvar, informasjonsansvar m.v. innen grunnskoleområdet.
 - at folkehelse blir presisert som en ordinær oppgave for det regionale nivået.
 - at tannhelse fortsatt skal være et regionalt ansvar.
6. Fylkestinget forventer at følgende merknader fra Stortingets behandling følges opp og behandles samlet i proposisjonen:

- at de nye regionene bør ha en viktig samordningsfunksjon i forhold til den totale kollektivtrafikken i sin region, herunder jernbane og ekspressbuss, og at de utøvende aktørene i kollektivtrafikken må forpliktes til å delta i et regionalt samordningsarbeid.
 - at regionene skal ha det fulle ansvaret for forvaltning av spillemidlene til kulturbygg og til lokale og regionale idrettsanlegg, og det fulle ansvaret for midler til regionale og lokale bygg og anlegg.
 - turneleggingsansvaret for skolekonserter som i St. meld. nr 12 ble varslet overført til regionen.
 - gjennomgangen av Norsk kulturråds oppgaver med sikte på overføring av oppgaver til regionene, må gjennomføres også innenfor modellen med forsterket fylkeskommune.
7. Inntektssystemet må bidra til at fylkeskommunene kan ivareta likeverdige tjenestetilbud uansett hvor i landet man bor. Inntektsutjevningen bør økes eller inntekter fra skatt reduseres, for å gi større likhet når det gjelder muligheter til å ivareta behovet for tjenester. Det vises bl.a. til at det ikke er noen automatisk kobling mellom behovet for tjenester og skatteinntektene. Inntektssystemet må utformes slik at kostnadene ved tjenesteproduksjonen synliggjøres, og ikke slik at systemet forblir relativisert. Det vil dels innbære nyutvikling av kostnadsnøkler. Utfordringene i deler av Nord-Trøndelag (Namdalen) er i stor grad like med utfordringene i deler av Nordland fylke. Det er på høy tid at dette blir representert i inntektssystemet for fylkeskommunene.

Det forutsettes at forslag til kostnadsnøkler sendes på høring.

Hele fylkestingssaken vedlegges til orientering

Med hilsen

Inge Fornes
Ass. adm.sjef

Vedlegg: Fylkestingssak nr 08/21

Fylkestinget

Nord-Trøndelag fylkeskommune

SAKSPROTOKOLL

Sak nr. 08/21

Forvaltningsreformen - oppgaver og geografisk inndeling

Behandlet/Behandles av	Møtedato	Sak nr .
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	1.4.2008	08/54
Fylkestinget	24.4.2008	08/21

Saksbehandler: Inge Fornes

Arkivsak: 06/10554

Arkivkode: 005

Fylkestingets vedtak, fattet i plenum 24.4.2008

1. Høringsnotatet står ikke i forhold til regjeringens og Stortingets uttrykte mål og ambisjoner for reformen. Høringsnotatet følger ikke opp Stortingets behandling av St.meld nr 12, og på flere politikkområder representerer notatet en reversering i forhold til stortingsmeldingen. Når de fleste oppgavene blir liggende i direktorat og statlig regionalforvaltning blir det ingen demokratireform. Organisering som "enhetsfylke" kan ev kompensere noe for dette
2. Høringsnotatet preges av en sektorvis tilnærming og fylkestinget forventer at regjeringen tar et mer helhetlig grep når proposisjonen fremmes. Alle betydelige beslutninger som er utsatt og utredninger som er varslet, må være gjennomført i god tid før reformen trer i kraft i 2010.
3. Fylkestinget er positiv til de oppgavene som foreslås overført på miljø- og landbruksområdet. Med støtte i Stortingets føringer mener imidlertid fylkestinget at de fleste oppgavene på disse områdene som i dag ligger hos fylkesmannen må overføres til fylkeskommunen. I tillegg må det overføres tilgrensende oppgaver innenfor Olje- og energidepartementets ansvarsområde, når det gjelder fornybar energi og energieffektivisering
Hvis den foreslåtte oppgavefordelingen mellom fylkesmannen og fylkeskommunen på miljøområdet, og eventuelt også på landbruksområdet, blir stående innebærer det dårlig utnyttelse av den samlede fagkompetansen, fortsatt splittede fagmiljøer og fare for kompetansestrid.
4. Fylkestinget støtter forslaget om omklassifisering av riksveger til regionveier, men forventer at det blir kompensert for vedlikeholdsetterslepet. Det personalet i Statens vegvesen som i dag arbeider med overordnet planlegging, utbyggingspakker og årlige budsjetter må overføres til fylkeskommunene.
5. Fylkestinget er svært positiv til forslagene om
 - etablering av regionale forskningsfond som en styrking av den nasjonale forskningsinnsatsen Fondene må finansieres med betydelige friske midler.
 - oppgaveoverføringen innen marin sektor.
 - veiledningsansvar, informasjonsansvar m.v. innen grunnskoleområdet.
 - at folkehelse blir presisert som en ordinær oppgave for det regionale nivået.
 - at tannhelse fortsatt skal være et regionalt ansvar.

6. Fylkestinget forventer at følgende merknader fra Stortingets behandling følges opp og behandles samlet i proposisjonen:

- at de nye regionene bør ha en viktig samordningsfunksjon i forhold til den totale kollektivtrafikken i sin region, herunder jernbane og ekspressbuss, og at de utøvende aktørene i kollektivtrafikken må forpliktes til å delta i et regionalt samordningsarbeid.
- at regionene skal ha det fulle ansvaret for forvaltning av spillemidlene til kulturbygg og til lokale og regionale idrettsanlegg, og det fulle ansvaret for midler til regionale og lokale bygg og anlegg.
- turneleggingsansvaret for skolekonserter som i St. meld. nr 12 ble varslet overført til regionen.
- gjennomgangen av Norsk kulturråds oppgaver med sikte på overføring av oppgaver til regionene, må gjennomføres også innenfor modellen med forsterket fylkeskommune.

7. Inntektssystemet må bidra til at fylkeskommunene kan ivareta likeverdige tjenestetilbud uansett hvor i landet man bor. Inntektsutjevningen bør økes eller inntekter fra skatt reduseres, for å gi større likhet når det gjelder muligheter til å ivareta behovet for tjenester. Det vises bl.a. til at det ikke er noen automatisk kobling mellom behovet for tjenester og skatteinntektene. Inntektssystemet må utformes slik at kostnadene ved tjenesteproduksjonen synliggjøres, og ikke slik at systemet forblir relativisert. Det vil dels innbære nyutvikling av kostnadsnøkler. Utfordringene i deler av Nord-Trøndelag (Namdalen) er i stor grad like med utfordringene i deler av Nordland fylke. Det er på høy tid at dette blir representert i inntektssystemet for fylkeskommunene.

Det forutsettes at forslag til kostnadsnøkler sendes på høring.

Saksbehandling/Saksgang

Fylkesrådets innstilling til vedtak:

1. Høringsnotatet står ikke i forhold til regjeringens og Stortingets uttrykte mål og ambisjoner for reformen. Høringsnotatet følger ikke opp Stortingets behandling av St.meld nr 12, og på flere politikkområder representerer notatet en reversering i forhold til stortingsmeldingen. Når de fleste oppgavene blir liggende i direktorat og statlig regionalforvaltning blir det ingen demokratireform. Organisering som "enhetsfylke" kan ev kompensere noe for dette
2. Høringsnotatet preges av en sektorvis tilnærming og fylkestinget forventer at regjeringen tar et mer helhetlig grep når proposisjonen fremmes. Alle betydelige beslutninger som er utsatt og utredninger som er varslet, må være gjennomført i god tid før reformen trer i kraft i 2010.
3. Fylkestinget er positiv til de oppgavene som foreslås overført på miljø- og landbruksområdet. Med støtte i Stortingets føringer mener imidlertid fylkestinget at de fleste oppgavene på disse områdene som i dag ligger hos fylkesmannen må overføres til fylkeskommunen. I tillegg må det overføres tilgrensende oppgaver innenfor Olje- og energidepartementets ansvarsområde, når det gjelder fornybar energi og energieffektivisering. Hvis den foreslåtte oppgavefordelingen mellom fylkesmannen og fylkeskommunen på miljøområdet, og eventuelt også på landbruksområdet, blir stående innebærer det dårlig utnyttelse av den samlede fagkompetansen, fortsatt splittede fagmiljøer og fare for kompetansestrid.
4. Fylkestinget støtter forslaget om omklassifisering av riksveger til regionveier, men forventer at det blir kompensert for vedlikeholdsetterslepet. Det personalet i Statens vegvesen som i dag arbeider med overordnet planlegging, utbyggingspakker og årlige budsjetter må overføres til fylkeskommunene.
5. Fylkestinget er svært positiv til forslagene om
 - etablering av regionale forskningsfond som en styrking av den nasjonale forskningsinnsatsen Fondene må finansieres med betydelige friske midler.
 - oppgaveoverføringen innen marin sektor.
 - veiledningsansvar, informasjonsansvar m.v. innen grunnskoleområdet.
 - at folkehelse blir presisert som en ordinær oppgave for det regionale nivået.
 - at tannhelse fortsatt skal være et regionalt ansvar.
6. Fylkestinget forventer at følgende merknader fra Stortingets behandling følges opp og behandles samlet i proposisjonen:
 - at de nye regionene bør ha en viktig samordningsfunksjon i forhold til den totale kollektivtrafikken i sin region, herunder jernbane og ekspressbuss, og at de utøvende aktørene i kollektivtrafikken må forpliktes til å delta i et regionalt samordningsarbeid.
 - at regionene skal ha det fulle ansvaret for forvaltning av spillemidlene til kulturbygg og til lokale og regionale idrettsanlegg, og det fulle ansvaret for midler til regionale og lokale bygg og anlegg.
 - turneleggingsansvaret for skolekonserter som i St. meld. nr 12 ble varslet overført til regionen.
 - gjennomgangen av Norsk kulturråds oppgaver med sikte på overføring av oppgaver til regionene, må gjennomføres også innenfor modellen med forsterket fylkeskommune.

7. Inntektssystemet må bidra til at fylkeskommunene kan ivareta likeverdige tjenestetilbud uansett hvor i landet man bor. Inntektsutjevningen bør økes eller inntekter fra skatt reduseres, for å gi større likhet når det gjelder muligheter til å ivareta behovet for tjenester. Det vises bl.a. til at det ikke er noen automatisk kobling mellom behovet for tjenester og skatteinntektene. Inntektssystemet må utformes slik at kostnadene ved tjenesteproduksjonen synliggjøres, og ikke slik at systemet forblir relativisert. Det vil dels innebære nyutvikling av kostnadsnøkler. Utfordringene i deler av Nord-Trøndelag (Namdalen) er i stor grad like med utfordringene i deler av Nordland fylke. Det er på høy tid at dette blir representert i inntektssystemet for fylkeskommunene.

Det forutsettes at forslag til kostnadsnøkler sendes på høring.

Behandling i Komité for plan og økonomi 22.4.2008

Saksordfører Trude Holm la fram saka.

FORSLAG:

Trude Holm på vegne av Senterpartiet:

Tilleggsforslag utover selve høringsuttalelsen fra Senterpartiet:

Fylkestinget viser til fylkesrådets vurderinger når det gjelder forvaltningsreformen. Slik oppgavefordelingen så langt er skissert, er det ikke grunnlag for storregioner. Det er viktig at fylkeskommunen er godt forberedt på den videre oppfølgingen av reformen, etter at Regjeringen har lagt fram sin proposisjon høsten 2008. Det er kort tid til 2010, og det er mange som ønsker å posisjonere seg.

På denne bakgrunn bes fylkesrådet om å umiddelbart starte arbeidet med et beslutningsgrunnlag for fylkestinget som også inkluderer et forslag til hvordan en ordning med enhetsfylke konkret kan gjennomføres. Saken fremmes så fort statens politikk er avklart.

Endre Skjervø på vegne av Fremskrittspartiet:

Alternativt forslag:

Fylkestinget mener at det er nok med to forvaltningsnivå i Norge, og at fylkeskommunen derfor bør nedlegges snarest mulig.

Fylkestinget mener at man må styrke det kommunale selvstyret i kombinasjon med økt brukermedvirkning og delegering av makt ned til lokale politiske organer. Kommunene må selv ha muligheten til å kontrollere deler av sine inntekter og utgifter, og organisere sine tilbud på den måten de mener innbyggerne har størst utbytte av. I tillegg må grunnleggende velferdsgoder som helsetjenester, sosialtjenester og utdanning sikres befolkningen uavhengig av kommunal økonomi. Disse oppgavene bør finansieres gjennom innføring av en differensiert stykkepris. Denne må være et statlig ansvar, men selve tjenesten og den administrative utførelsen skal leveres lokalt.

Fylkestinget vil fastholde at innbyggerne i en kommune har rett til å styre seg selv i saker som primært er av lokal interesse, og som ikke ved annen lov er lagt til andre. Spesielt nevnes her at kommunene må få et langt større ansvar for arealforvaltning, næringsutvikling og stedutvikling.

VOTERING

Alternativ votering over Fylkesrådets innstilling og Fremskrittspartiets forslag:

Fylkesrådets forslag vedtatt idet 9 stemte for innstillingen, A, H, KrF, SV, Sp, V, mens 2 (FrP) stemte for Fremskrittspartiets forslag.

Senterpartiets forslag:

Falt, idet 8 stemte mot, Ap, FrP, KrF, H, V, og 3 stemte for forslaget (Sp og SV)

KOMITEINNSTILLING:

Komiteinnstillinga er likelydende med innstillinga fra fylkesrådet og gjengis derfor ikke her.

Fylkestingets behandling i plenum

Saksordfører Trude Holm la fram komiteinnstillinga.

Følgende hadde innlegg:

Ingvild Kjerkol (Ap), Endre Skjervø (Frp), Trond Prytz (V), Trude Holm (Sp), fylkesrådsleder Alf Daniel Moen, Joar Olav Grøtting (H).

FORSLAG:

Endre Skjervø på vegne av Fremskrittspartiet (Frp):

Alternativt forslag:

Nord-Trøndelag fylkeskommune mener at det er nok med to forvaltningsnivå i Norge, og at fylkeskommunen derfor bør nedlegges snarest mulig.

VOTERING:

Alternativ votering mellom komiteinnstillinga og forslag fra Frp:

Komiteinnstillinga ble vedtatt med 30 stemmer, idet 5 stemmer ble avgitt for forslaget fra Frp.

Endelig vedtak er gjengitt fremst i saka.

Nord-Trøndelag fylkeskommune

Fylkestinget

Sak nr. 08/21

Forvaltningsreformen - oppgaver og geografisk inndeling

Behandlet/ Behandles av	Sted	Møtedato	Sak nr.
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	Fylkets Hus, Steinkjer	1.4.2008	08/54
Fylkestinget	Steinkjer Rådhus	24.4.2008	08/21

Saksbeh: Inge Fornes

Arkivsak: 06/10554

Arkivkode: 005

Fylkesrådets innstilling til vedtak:

1. Høringsnotatet står ikke i forhold til regjeringens og Stortingets uttrykte mål og ambisjoner for reformen. Høringsnotatet følger ikke opp Stortingets behandling av St.meld nr 12, og på flere politikkområder representerer notatet en reversering i forhold til stortingsmeldingen. Når de fleste oppgavene blir liggende i direktorat og statlig regionalforvaltning blir det ingen demokratireform. Organisering som "enhetsfylke" kan ev kompensere noe for dette
2. Høringsnotatet preges av en sektorvis tilnærming og fylkestinget forventer at regjeringen tar et mer helhetlig grep når proposisjonen fremmes. Alle betydelige beslutninger som er utsatt og utredninger som er varslet, må være gjennomført i god tid før reformen trer i kraft i 2010.
3. Fylkestinget er positiv til de oppgavene som foreslås overført på miljø- og landbruksområdet. Med støtte i Stortingets føringer mener imidlertid fylkestinget at de fleste oppgavene på disse områdene som i dag ligger hos fylkesmannen må overføres til fylkeskommunen. I tillegg må det overføres tilgrensende oppgaver innenfor Olje- og energidepartementets ansvarsområde, når det gjelder fornybar energi og energieffektivisering
Hvis den foreslåtte oppgavefordelingen mellom fylkesmannen og fylkeskommunen på miljøområdet, og eventuelt også på landbruksområdet, blir stående innebærer det dårlig utnyttelse av den samlede fagkompetansen, fortsatt splittede fagmiljøer og fare for kompetansestrid.
4. Fylkestinget støtter forslaget om omklassifisering av riksveger til regionveier, men forventer at det blir kompensert for vedlikeholdsetterslepet. Det personalet i Statens vegvesen som i dag arbeider med overordnet planlegging, utbyggingspakker og årlige budsjetter må overføres til fylkeskommunene.
5. Fylkestinget er svært positiv til forslagene om
 - etablering av regionale forskningsfond som en styrking av den nasjonale forskningsinnsatsen Fondene må finansieres med betydelige friske midler.
 - oppgaveoverføringen innen marin sektor
 - veiledningsansvar, informasjonsansvar m.v. innen grunnskoleområdet
 - at folkehelse blir presisert som en ordinær oppgave for det regionale nivået
 - at tannhelse fortsatt skal være et regionalt ansvar

6. Fylkestinget forventer at følgende merknader fra Stortingets behandling følges opp og behandles samlet i proposisjonen:
- at de nye regionene bør ha en viktig samordningsfunksjon i forhold til den totale kollektivtrafikken i sin region, herunder jernbane og ekspressbuss, og at de utøvende aktørene i kollektivtrafikken må forpliktes til å delta i et regionalt samordningsarbeid.
 - at regionene skal ha det fulle ansvaret for forvaltning av spillemidlene til kulturbygg og til lokale og regionale idrettsanlegg, og det fulle ansvaret for midler til regionale og lokale bygg og anlegg.
 - turneleggingsansvaret for skolekonserter som i St. meld. nr 12 ble varslet overført til regionen.
 - gjennomgangen av Norsk kulturråds oppgaver med sikte på overføring av oppgaver til regionene, må gjennomføres også innenfor modellen med forsterket fylkeskommune.
7. Inntektssystemet må bidra til at fylkeskommunene kan ivareta likeverdige tjenestetilbud uansett hvor i landet man bor. Inntektsutjevningen bør økes eller inntekter fra skatt reduseres, for å gi større likhet når det gjelder muligheter til å ivareta behovet for tjenester. Det vises bl.a. til at det ikke er noen automatisk kobling mellom behovet for tjenester og skatteinntektene. Inntektssystemet må utformes slik at kostnadene ved tjenesteproduksjonen synliggjøres, og ikke slik at systemet forblir relativisert. Det vil dels innbære nyutvikling av kostnadsnøkler. Utfordringene i deler av Nord-Trøndelag (Namdalen) er i stor grad like med utfordringene i deler av Nordland fylke. Det er på høy tid at dette blir representert i inntektssystemet for fylkeskommunene.
- Det forutsettes at forslag til kostnadsnøkler sendes på høring.

Fylkesrådets vurdering:

Høringsnotatet følger ikke opp regjeringens målsetting fra St. meld nr 12, og dermed heller ikke Stortingets behandling. Det har vært bred tilslutning til disse målene, både Stortinget selv og den brede høringen sluttet seg til målene. Det er derfor bemerkelsesverdig at de forslagene som nå fremmes avviker så mye fra intensjonene.

Hvis regionene skal bli virkelig kraftfulle organisasjoner som tar ansvar for egen utvikling er det absolutt nødvendig å ha et helhetlig ansvar for oppgaver som er viktige for den regionale utviklingen. Med foreliggende forslag har regionene fått et delansvar på mange viktige områder, og blir gjennom det vesentlig styrket, men helhetsansvaret mangler. Høringsnotatet bærer preg av å være enkeltdepartementenes høringsnotat, ikke regjeringens. Når det overlates til sektor og faginteresser blir ikke resultatet det som er best for helheten. Det må derfor være lov til å ha forventninger om at regjeringen legger et mer helhetlig perspektiv til grunn når proposisjonen med de konkrete forslagene skal fremmes for Stortinget senere i år.

Selv om de oppgavene som nå foreslås lagt til det regionale nivået representerer en klar styrking av mellomnivået, oppfylles ikke fylkestingets forutsetning for å diskutere endret geografisk inndeling. Det er fylkesrådets vurdering at oppgaveporteføljen ikke er omfattende og helhetlig nok til å få i gang prosesser med sammenslåing av fylker noe sted i landet. Resultatet blir derfor trolig modellen "forsterket fylkeskommune" og uendret geografisk inndeling.

Det er imidlertid en reell forsterking som nå foreslås. Både innenfor samferdsel, FoU, næringsutvikling og fiskeri kommer det nye oppgaver. På andre viktige felter som landbruk, områdevern, statens vegvesen, folkehelse og kultur er det fortsatt uavklart hva som blir oppgavene

Dersom øvrige riksveger skal overføres til de nye regionene må regionene bli kompensert for vedlikeholdsetterslepet. Statens vegvesen har beregnet dette til ca 10 mrd kroner på landsbasis, Nord-Trøndelags andel er 386 millioner. Kompensasjon for dette etterslepet er i samsvar med lovbestemmelsene om overføring av ansvar for veger mellom forvaltningsnivåene. Det er ikke tilfredsstillende at vedlikeholdsetterslepet kompenseres i de årlige statsbudsjettene, det vil i realiteten bety at de øvrige rammene til vegene blir redusert. Fylkesrådet støtter forslaget om å etablere et fond etter modell av det som foreslås i etatens utkast til NTP.

Et direkte folkevalgt fylkesting har i tillegg til de konkrete oppgavene mandat og legitimitet til å representere velgerne på bred front. Fylkestinget/regionalt politisk nivå bør engasjere seg på de områder man mener er viktig for fylket uavhengig av om man har det konkrete ansvaret og virkemidlene for et område. Her ligger et betydelig potensiale for å gjøre mellomnivået mer interessant og gjennom det også øke legitimiteten.

Med den oppgavefordeling som regjeringen nå foreslår ligger det an til fortsatt splittede fagmiljøer på regionalt nivå. Hvis vi gjennom de videre prosessene ikke skulle lykkes med å få mer helhetlig ansvar på viktige felter kan derfor forsøk med enhetsfylket aktualiseres. Spesielt i et distriktsfylke hvor den samlede kompetansen er tynnere enn i de sentrale fylkene kan en slik organisering være en styrke. Fylkestingets krav fra forrige runde om lik løsning for hele landet bør trolig nyanseres i forhold til dette. Enhetsfylke kan prinsipielt anvendes med ulike grensdragninger mellom "statlig styringslinje" og fylkestingets ansvar. I et politisk system vil det alltid være en ambisjon om økt innflytelse, og mange oppgaver burde vært underlagt det helhetsperspektivet som regionalt folkevalgt organ representerer. Men selv uten at ansvarslinjene endres finnes gode argumenter for et enhetsfylke.

Samling av kompetansen, en felles fagadministrasjon vil være en styrke i seg selv. En adressat, ett system vil gjøre det enklere for brukere/borgere, og en felles administrasjon vil totalt sett kunne være mer effektiv og mindre ressurskrevende. I tillegg vil det ligge en betydelig effekt i at man har tett kobling mellom statlige styringslinje og den regionalpolitiske ved at saker og problemstillinger som besluttes i den statlige linjen tas opp og forfølges også i den regionalpolitiske, eventuelt med formål å endre framtidig nasjonal politikk på området. På denne måten bedres ressursutnyttelsen ved at den samlede kompetansen gjøres tilgjengelig for politikkutvikling regionalt. Gjennom dette kan også noe av målsettingen med reformen oppnås. Demokratiet styrkes når politikken får et mer komplett fagmiljø å spille på. Demokratireformen kan dermed gis et innhold ut over de oppgavene som faktisk legges til politisk nivå.

Fysisk og "arbeidsmiljømessig" nærhet mellom regional politikk/sekretariat og statlig administrasjon vil også kunne ha den effekt at helhetsspektiv "smitter" og at man oppnår større indirekte påvirkning også langs den statlige styringslinjen enn det som er tilfellet i dag

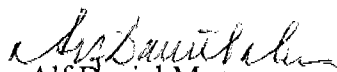
Det vil trolig være utfordrende å komme lenger på oppgavesiden gjennom forsøk enn det vi nå oppnår gjennom den generelle reformen. Dette gjelder både forsøk med enhetsfylket og ev forsøksregioner som det er tatt til ordet for fra andre fylker. Et regionforsøk i Trøndelag vil f.eks ikke omfatte større befolkningsgrunnlag enn det flere enkeltfylker har i dag. Fylkesrådet ser det derfor ikke som realistisk å få gjennomslag for vesentlig flere oppgaver ved slike forsøk når alle departement og regjeringen nettopp har gått gjennom hele oppgaveporteføljen og ikke kommet lenger enn det de ev gjør etter inneværende høringsrunde.

Uavhengig av utfallet av forvaltningsreformen er det fylkesrådets ambisjon at samarbeidet med Sør-Trøndelag og Trondheim skal utvikles videre. Hvordan dette skal skje må diskuteres i lys av reformen, men en felles utviklingsstrategi i form av en felles fylkesplan er et godt utgangspunkt. Med denne planen i bunnen bør det etableres både felles utviklingsprosjekter, felles opptreden i saker som er viktige for hele Trøndelag, og det bør vurderes om det er flere saksområder som løses best i fellesskap i en større region.

Da det ikke er noen automatisk sammenheng mellom tjenestebehov i kommunene og nivå på skatteinntekter, bør enten inntektsutjevningen økes eller inntekter fra skatt reduseres. Forskning viser at en høyere utjevningsambisjon enn den vi har i dag, ikke vil redusere det næringsmessige engasjementet. Kommunal/fylkeskommunal adferd og virkelighet viser det.

Det er fra Nord-Trøndelag fylkeskommunes side flere ganger påpekt at spesielt Namdalen har de samme utfordringer som store deler av Nordland. Det gjelder utbyggingsgrad, avstander, klima, næringsutvikling m.v.. Det vises til at Namdalen for eksempel har vært sammen med Nord-Norge i det daværende Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Namdalen fra starten i 1974. Begrunnelsen var at Namdalen påkalte spesielle distriktsmessige tiltak, fordi man der har problemstillinger av distriktsmessig karakter som er sammenlignbare med Nord-Norge. Det vises også til at namdalskommunene har samme sats for arbeidsgiveravgift som Nordland og store deler av Troms, og har hatt det helt siden arbeidsgiveravgiften ble differensiert i 1975. Begrunnelsen for det er det samme som for Nord-Norge.

Steinkjer, 1. april 2008

Alf Daniel Moen
fylkesrådsleder

Johannes Sandstad
fylkesråd for miljø

Saksutredning for fylkesrådet

Sammendrag.

Denne saken representerer andre gangs behandling i fylkestinget av spørsmålet om framtidige oppgaver for, og inndeling av det regionale nivået. Grunnlaget for fylkestingets behandling er saksutredningen, vurderingene og vedtaket fra behandlingen i juni 2007 og et høringsnotat fra kommunal- og regionaldepartementet fra februar i år.

I høringsnotatet foreslås en god del nye oppgaver lagt til det regionale folkevalgte nivået, men i forhold til de forventningene som ble skapt tidlig i prosessen representerer disse oppgavene en minimumsløsning.

Det argumenteres i saken for overføring av flere oppgaver og et helhetlig ansvar på de områdene som er viktige for den regionale utviklingen. Tema som landbruk, miljø og regionens behov for en egen vegadministrasjon er sentrale. Hvis dette primærstandpunktet ikke får gjennomslag bør alternative organisasjonsmodeller på regionalt nivå vurderes. Enhetsfylkeorganisering kan da være et aktuell løsning.

Hjemmel/Referanse for saken:

Forvaltningsreformen – St. meld nr 12 (2006-2007) Regionale fortrinn – regional framtid og Inns S. nr 166 Innstilling fra kommunal og forvaltningskomiteen om Regionale fortrinn – regional framtid

Trykte vedlegg:

1. Kap 1 i høringsnotat fra Kommunal- og regionaldepartementet: Forvaltningsreformen – forslag til nye oppgaver til det folkevalgte regionale nivået
2. KS Notat: Regionenes oppgaver og inndeling – innspill til fylkeskommunenes og kommunenes uttalelser
3.
 - a) Fylkestingssak nr 07/40 Forvaltningsreformen – foreløpig uttalelse om oppgaver og inndeling.
 - b) Saksprotokoll for fylkestingssak nr 07/40 Forvaltningsreformen – foreløpig uttalelse om oppgaver og inndeling.

Utrykte vedlegg:

1. Kommunal- og regionaldepartementets høringsnotat Forvaltningsreformen – forslag til nye oppgaver til det folkevalgte regionale nivået.
2. St.meld nr 12 (2006-2007) Regionale fortrinn – regional framtid
3. Inns. S. nr. 166 Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Regionale fortrinn – regional framtid.
4. Debattheft: Region Midt-Norge – et nasjonalt kraftsenter
5. Protokoll fra drøftingsmøte 10.05.07 vedr. de ansattes situasjon
6. Høringsuttalelser fra kommuner/regionråd og referat fra høringsmøter
7. "Våre fortrinn" Nord-Trøndelags fortrinn ved en forvaltningsreform – sluttrapport fra eksternt utvalg august 2006.
8. Notat fra partssammensatt arbeidsgruppe vedr. omstillingstiltak
9. Saksprotokoll fra Administrasjonsutvalgets behandling 29.05.07

Utredning:

Innledning/bakgrunn

Kommunal- og regionaldepartementet ba i januar 2007 fylkeskommunene om å organisere brede høringsprosesser, som sikret god forankring hos relevante aktører, i arbeidet med forvaltningsreformen. Samtidig ble det beskrevet en prosess hvor fylkeskommunene skulle uttale seg om oppgaver og fatte vedtak om forslag til inndeling av landet i regioner i to omganger. Et foreløpig vedtak innen 30. juni og et endelig vedtak innen 1. desember 2007. På den måten skulle både avgående og nytt fylkesting uttale seg. Det ble samtidig understreket at behandling høsten 2007 skulle baseres på saksforberedelsene til det foregående fylkestinget. Framdriftsplanen for reformen er senere endret, og først i slutten av februar i år forelå det høringsnotatet fra Kommunal- og regionaldepartementet som skulle være noe av grunnlaget for andre gangs behandling i fylkestinget. Høringsfristen er nå 30. april, og regjeringen vil fremme proposisjon med konkrete forslag og lovendringer først høsten 2008. Iverksettingsdato for reformen er fortsatt 1. januar 2010.

Siden endelig behandling skal baseres på saksforberedelsen fra forrige runde er fylkestingssak 07/40 med vedlegg en viktig del av grunnlaget også for denne behandlingen. Fylkestingssaken er trykt vedlegg og jeg viser til denne.

Det ble i saken fattet følgende vedtak:

- 1. Fylkestinget legger til grunn at det gjennomføres en nasjonal reform med samme løsning for hele landet. Særordninger for Trøndelagsfylkene og ev andre er ikke et alternativ nå.*
- 2. Med de oppgavene som er avklart gjennom Stortingets behandling i denne omgang anbefaler fylkestinget modellen "forsterket fylke".*
- 3. Med ansvar for følgende oppgaver: egen vegadministrasjon, operativt ansvar for Innovasjon Norges regionale apparat, et helhetlig ansvar på miljøområdet, bestillerfunksjon i forhold til høyere utdanning og forskning og et mer helhetlig ansvar på kulturområdet vil fylkestinget gå for en modell med 7-9 regioner.*
- 4. En ev. region Midt-Norge kan bestå av Trøndelagsfylkene og kommuner på Helgeland, Nordmøre og i Nordøsterdal. En slik region vil være stor nok til enda større oppgaver i framtida. For å sikre en balansert utvikling i en slik region forutsettes at Steinkjer blir lokaliseringssted for den politiske og administrative ledelsen.*

Saksframstilling/problemstillinger

Sentrale prosesser.

Etter Stortingets behandlet St. meld nr. 12 og innstillingen fra kommunal- og forvaltningskomiteen, og de foreløpige høringsuttalelsene har berørte departement arbeidet med konkretisering og annen oppfølging av oppgavetildelingen til regionene. Dette arbeidet har vært koordinert av Kommunal- og regionaldepartementet, men det presiseres i KRDs høringsnotat at det enkelte fagdepartement er ansvarlig for de utredningene som ligger til grunn for notatet.

Fylkeskommunene har hatt begrenset innsyn i det konkretiseringsarbeidet som har foregått i departementene, men gjennom forskjellige KS-arenaer er vi kjent med noe av det forberedende arbeidet. Dette gjelder særlig arbeidet med ny organisering av Innovasjon Norge og etableringen av regionale forskningsfond. Her har også fylkeskommunene bidratt med faglige innspill i

arbeidet. På andre områder, f.eks omfanget av oppgaver på landbruks-, miljø- og kulturområdet og spørsmålet om egen vegadministrasjon for regionene har prosessene vært langt mer lukket. Endringer i den opprinnelige tidsplanen kan tyde på at disse prosessene har vært kompliserte.

Departementets høringsnotat – generelle betraktninger.

På viktige politikkområder innenfor det regionale utviklingsarbeidet representerer forslagene i høringsnotatet en vesentlig utvidelse og styrking av regionenes oppgaver og ansvar.

Følgende nye oppgaver foreslås:

- Ansvar for om lag 2/3 av riksvegene.
- 49% eierskap i Innovasjon Norge.
- Regionale forskningsfond som supplerer de nasjonale FoU-virkemidlene
- Drift og finansiering av fagskoleutdanningen.
- Oppnevning av styremedlemmer til statlige høyskoler.
- Enkelte oppgaver innen informasjon, veiledning og kvalitetsutvikling som fylkesmennene utfører på grunnopplæringsområdet.
- Vannressursmyndighet, friluftsliv, innlandsfiske, høstbare arter og veiledning av kommuner i klimaarbeid..
- På landbruksområdet er det uavklart om fylkeskommunen får ansvar for bygdeutviklingsmidler og verdiskapningsprogrammer.
- Regional planstrategi med juridisk bindende bestemmelser og klima- og energistrategi.
- Myndighet fra Fiskeridirektoratet, bl.a. ansvar for akvakulturtillatelser, klarering av lokaliteter samt å fremme eventuelle innsigelser på vegne av havbruksinteresser til kommunale planer, skolekvoter, fellingstillatelser, lokale fiskerireguleringer og kongekrabbe.
- Forvaltning av midler til kulturbygg og til lokale og regionale idrettsanlegg.
- Folkehelse (følges opp i egen prosess med sikte på lovfesting).

På alle disse områdene foreslås et betydelig delansvar for det regionale folkevalgte nivået. Siden det er de enkelte fagdepartement som har stått bak utredningene og forslagene om overføring av oppgaver er det imidlertid delansvar og sektororientering som preger forslagene. I forhold til målsettingen med reformen, nedfelt i St.meld nr 12 og gitt tilslutning gjennom Stortingets behandling, mangler det helhetlige perspektivet og det helhetlige ansvaret for politikkområdene som skulle sette regionene i stand til å ta ansvar for egen utvikling.

Kommunesektoren har så langt hatt dårlig gjennomslag for sine synspunkter. Det var nettopp mer helhetlig ansvar innenfor de oppgaveområdene som regjeringen foreslo overført som var kommunesektorens hovedbudskap i høringen.

På mange områder er regionenes framtidige oppgaver ennå uavklart. Høringsnotatet henviser til kommende prosesser både på landbruk, områdevern, Norsk kulturråds oppgaver, overføring av personale fra Statens vegvesen og folkehelse.

Nedenfor foretas en nærmere gjennomgang og drøfting av noen av forslagene i høringsnotatet.

Kunnskapsdepartementets område:

Her foreslås at enkelte oppgaver innen informasjon, veiledning og kvalitetsutvikling som fylkesmennene utfører på grunnopplæringsområdet overført til regionene. Konkret hvilke oppgaver det vil bli avgjøres dels ut fra løpende statlige prioriteringer/satsinger. Fagskolene blir

også et regionalt ansvar, mens det skal vurderes nærmere hvilket forvaltningsnivå som skal ha ansvar for tilskuddsforvaltning for voksenopplæring.

I tråd med Stortingets behandling foreslås også at regionene skal oppnevne to av de eksterne styremedlemmene ved de statlige høyskolene, og som tidligere antydes at grunnopplæring for voksne kan bli et regionalt ansvar.

Fra 1. januar 2010 etableres regionale forskningsfond som skal supplere de nasjonale FOU-virkemidlene.

Forslagene på dette feltet er i tråd med det som tidligere er antydnet. Det vurderes som svært positivt at det etableres regionale forskningsfond. Forskning er viktig for den regionale utvikling, og forskningsprosjekter med utgangspunkt i regionale behov vil representere en merverdi forutsatt at det er friske midler som tilføres fondene. Den styringsmodell som er utredet av forskningsrådet bør imidlertid forenkles. Det må forutsettes at regionene også på dette området har nødvendig kompetanse slik at en nasjonal konkurransepott – for å sikre kvaliteten – ikke er nødvendig. Regionene bør ha ansvar for sekretariatene, i et partnerskap med andre instanser. De regionale fondene er forutsatt å dekke et større område enn dagens fylker. Dette vurderes som uproblematisk med henvisning til det fellesskapet som allerede er etablert i Trøndelag på dette feltet.

Fagskoletenkingen i det fremsatte høringsforslag støttes. Det bør være tillagt det folkevalgte regionale nivå å tilpasse denne type utdanning til regionalt arbeidsliv og kompetansebehov. Det er på oppfordring fra Fylkestinget (des 2006) med YNVS i spissen satt i verk et utredningsarbeid for en tilpasset slik utdanning innen akvakultur/havbruk for Trøndelag (nedslagsfelt Midt-Norge). Regionen bør få et generelt ansvar for å sørge for at det finnes et tilbud av godkjent fagskoleutdanning som tar hensyn til lokalt, regionalt og nasjonalt kompetansebehov innenfor prioriterte samfunnsområder.

Samferdselsdepartementets område:

Gjennom høringsnotatet regnes det som avklart at regionene skal ha et utvidet ansvar på vegsiden – uavhengig av antall regioner. Hoveddelen av "de øvrige riksvegene" inkl. ferjene skal bli regionenes ansvar. Sammen med dagens fylkesveger betyr det at regionene blir den klart største vegholder, og behovet for en egen vegfaglig administrasjon blir åpenbar. Dette ansvaret tilsier også regionalt ansvar for de strategiske prosessene knyttet til det regionale vegnettet, både i forhold til overordnede langtidsplaner og utbyggingspakker og i forhold til de årlige budsjettene. Dette krever kompetanse og kapasitet ut over det fylkeskommunen har i dag.

Det er om lag 1500 km øvrige riksveger i fylket, og sammen med fylkesvegene vil det regionale vegnettet etter dette omfatte om lag 3 250 km. Til sammenligning er det om lag 300 km stamveger i Nord-Trøndelag. Ved delegasjon har fylkeskommunen også i dag prioriteringsansvar for investeringer i øvrige riksveger, men overføringen som er skissert innebærer et fullstendig ansvar for vegnettet.

Det er presisert at fylkeskommunene overtar de øvrige riksvegene "med den standard dette vegnettet har på overtagelsestidspunktet". Etterslepet for øvrige riksveger i Nord-Trøndelag er stipulert til om lag 386 mill. kr av Statens vegvesen. I tillegg foreligger et betydelig standardetterslep som bidrar ytterligere til at overtagelsen er krevende. I hørings-notatet uttrykkes at "de øvrige riksvegene skal i det vesentligste overføres til regionene". I Nord-Trøndelag har omklassifisering av Rv17 vært diskutert tidligere. I tillegg tyder foreslåtte kriterier på at Rv72 (og kanskje Rv74) kan være aktuelle som stamveger. Det er ikke entydig om vegklassifiseringen er avgjørende for mulighetene til å videreutvikle og drifte vegen, det vil si hvilke forskjeller det er finansieringsmessig mellom en "viktig" øvrig riksveg og en "mindre viktig" stamveg. Eksempler i Møre- og Romsdal er benyttet som eksempler på at omklassifisering til stamveg ikke gir bedre veg. Samtidig vil større investeringsprosjekter innenfor det øvrige riksvegnettet være svært krevende med basis i de beskjedne årlige investeringsbeløpene som stilles til disposisjon.

Statens vegvesen har foreslått opprettelsen av et investeringsfond som kan bidra til å realisere større investeringsprosjekter, men dette forslaget har fått en blandet mottagelse hos sentrale politiske myndigheter.

I forslag til NTP foreslår Statens vegvesen å heve standarden på fergeforbindelsene på riksvegnettet. Hovedandelen av disse fergeforbindelsene er på de øvrige riksvegene og økt standard vil derfor framgå som en budsjettbinding for de nye regionene. I Nord-Trøndelag er det fire fergesamband som berøres, men det er ikke avklart om økte krav til fergesamband innebærer økte kostnader for disse forbindelsene. I NTP-forslaget foreslår også Statens vegvesen at stamvegene prioriteres høyere i forhold til øvrige riksveger sammenlignet med tidligere. Det foreslås derfor at 65 % av investeringsrammen benyttes til tiltak på stamvegnettet mot 62 % tidligere. I kombinasjon med økt vektlegging av drift og vedlikehold også på øvrige riksveger fører dette til svært lave investeringsrammer.

Fordelingen av investeringsmidler mellom stamveger og øvrige riksveger fastsettes ved Stortingets behandling av NTP 2010-2019 omkring årsskiftet 2008/2009. I inneværende NTP-periode har investeringsrammen til øvrige riksveger vært 70 mill. kr/år. Denne rammen er ikke oppfylt i de årlige budsjettene, men tildelt beløp er likevel vesentlig større enn forslaget i NTP 2010-2019 som er 56 mill. kr. Den politiske behandlingen av tidligere transportplaner viser at det er grunn til å anta en økning av denne rammen. Det er samtidig behov for en betydelig økning for at mulighetene skal være i samsvar med behov og ansvar som følger overtagelsen av det øvrige riksvegnettet.

Overføring av ansvaret for øvrige riksveger medfører behov for tilgang til administrativ kapasitet. Ved en forsterket fylkesmodell holdes Statens vegvesen samlet, men det er aktuelt å overføre enkelte oppgaver innenfor generell vegplanlegging og kollektivtransport. I Nord-Trøndelag er virkeområdet for Statens vegvesen sitt distriktskontor sammenfallende med fylkesgrensa. Dette gir grunnlag for tilsvarende tilpasning som i dag er etablert for drift og investeringer av fylkesvegnettet. Fylkeskommunen vil ved en slik løsning bli en klart større oppdragsgiver for distriktsvegkontoret enn staten. I tillegg er flere sentrale funksjoner i Statens vegvesen lokalisert ved regionkontoret. Det er i dag etablert stillinger som regionkontakter ved distriktskontorene som blant annet ivaretar kontakten mellom fylkeskommunen og Statens vegvesen. Det utføres lite planlegging ved distriktskontorene, og den administrative kapasiteten på dette området er lokalisert i strategistaben og ressursavdelingen ved regionkontoret.

Ved en overføring av det øvrige riksvegnettet vil den strategiske og langsiktige planleggingen være den største utfordringen, og det er grunn til å anta mindre utfordringer ved den daglige driften eller prosjektgjennomføringen. Forholdet til distriktsvegkontoret kan videreutvikles med utgangspunkt i dagens situasjon, men det vil samtidig være behov for å inkludere investeringer og drift av vegnettet i en helhetlig sammenheng. I tillegg vil det være ønskelig at et betydelig budsjett til vegformål har tilstrekkelig intern administrativ representasjon i interne prosesser. Det er vanskelig å se for seg at denne funksjonen kan ivaretas av regionvegkontoret slik samarbeidet med Statens vegvesen er utformet i dag.

En overføring av øvrige riksveger fra 2010- innebærer at fylkeskommunen også får ansvar for utarbeidelse av Handlingsprogrammet for øvrige riksveger til NTP 2010-2019. Dette arbeidet starter nå, og i notatet uttrykkes at Statens vegvesen vil ta kontakt for å bistå i dette arbeidet.

Innenfor jernbaneanrådet foreslås ingen generelle organisatoriske endringer, det vil si at samferdselsdepartementet ivaretar ansvaret for helhetlige lokale og regionale løsninger. Denne praksisen er noe utviklet de senere år, men det er fortsatt langt igjen til de løsningene som vi finner eksempler på i våre naboland der regionen også har ansvaret for jernbane-transport.

På samferdselsområdet har departementet ikke fulgt opp Stortingets forutsetning om at regionene skal ha en viktig samordningsfunksjon i forhold til den totale kollektivtrafikken. Dette er en klar svakhet, som kan medføre fortsatt dårlig samordning mellom de forskjellige tilbudene, tog, ekspressbuss, regionalbuss, hurtigbåter m.v.

Nærings- og handelsdepartementets område.

Regionene skal samlet eie 49 prosent av særlovsselskapet Innovasjon Norge. Det forutsettes like eierandeler på regionene, og eierskapet skal gi rett til å oppnevne to representanter til de regionale styrene. Videre foreslås etablert regionale innovasjonsselskaper i regi av SIVA, regionene og ev andre interessenter. Det legges til grunn at både SIVA og regionene går inn med kontantinnskudd i tillegg til overføring av eierandeler i eksisterende selskaper.

Fylkestingets primærstandpunkt har vært at regionene burde overta INs regionale virkemiddelapparat. Dette har ikke fått gjennomslag. Delt eierskap representerer formelt en styrking av regionenes innflytelse, men det kan problematiseres hvor stor innflytelse en minoritetspost gir når denne posten er delt på inntil 19 enheter som ikke nødvendigvis har sammenfallende interesser. Regionalt burde en slik eierpost gi seg uttrykk i rett til å oppnevne inntil halvparten av medlemmene i de regionale styrene, ikke bare to som foreslått. Delt eierskap og det forhold av mye av INs økonomiske virkemidler kommer fra regionene tilsier at regionale direktører tilsettes av regionale styrer, og ikke av administrerende direktør.

Regionale innovasjonsselskaper sammen med SIVA kan være en aktuell samarbeidsform, men her legges det til grunn at regionene selv prioriterer hvordan de vil organisere dette arbeidet.

Landbruks- og matdepartementet.

Gjennom St.meld nr. 12 og Stortingets behandling av denne ble det langt på veg avklart at de oppgavene som ikke er knyttet til kontroll, tilsyn, innsigelser skulle overføres til det regionale folkevalgte nivået. Etter at den varslede gjennomgangen av området nå er foretatt er det foreløpige resultatet at regjeringen vil vurdere overføring av forvaltningen av bygdeutviklingsmidlene samt de funksjonene fylkesmennene har i verdiskapingsprogrammene. Etter St.meld nr 12 lå det an til at de fleste funksjonene og personene skulle overføres fra regional stat til folkevalgt nivå. Nå er dette snudd, de fleste funksjonene blir værende hos fylkesmannen.

Uten av alle virkemidlene flyttes over til det nye regionale nivået, er det vanskelig å se at dette vil virke styrkende for regionen. Dette gjelder især innenfor landbruket, som er en gjennomregulert næring med mange ulike virkemidler. Gjennom å samle virkemidlene hos en regional aktør, vil det også være enklere å kunne opptre som en slagkraftig regional utviklingsaktør.

I tråd med Stortingets forutsetning for forvaltningsreformen, bør det fortsatt arbeides for at de nye regionene skal ha et helhetlig ansvar – politisk, faglig og finansielt - for forvaltningen av landbruks- og bygdeutviklingspolitikken på regionalt nivå. En framtidsrettet landbruks- og bygdeutviklingspolitikk må samordnes med annen nærings- og kompetansepolitikk i regionen, og med annen politikk som er særlig viktig for den regionale utviklingen.

Stortingets forutsetninger følges ikke opp i høringsnotatet når det gjelder oppgaveoverføringer på landbruksområdet fra fylkesmannen til regionen.

De overordnede nasjonale målene landbrukspolitikken vil uansett være førende for regionenes - ansvar på dette området. Internasjonale forpliktelser og nasjonal landbrukspolitik skal ivaretas av regionene gjennom overordnede statlige rammer for oppgaveløsningen. Dette tilsvarer de rammer fylkeskommuner og kommuner i dag opererer innenfor på andre områder, som f. eks opplærings- og helsepolitikken, hvor lokal og regional politikk utøves innenfor opplæringsloven og kommunehelseloven. Landbruksoppgaver som forutsettes løst gjennom et sterkt og ensartet

nasjonalt helhetsgrep, vil fortsatt kunne ivaretas av Statens landbruksforvaltning, enten som førsteinstans eller som klageinstans.

Miljøverndepartementet

Den oppgavefordeling som foreslås på miljøområdet mellom fylkesmannen og regionen er ikke i tråd med Stortingets politiske føringer ved behandlingen av forvaltningsmeldinga,

Det er ikke lagt opp til at de fleste oppgavene på miljøvernområdet som i dag tilligger fylkesmannen, blir overført til regionene. I tråd med Stortingets markering er det viktig å slå fast at det ikke er noe avgjørende argument mot å overføre oppgavene fra staten til regionene at det er knyttet internasjonale avtaler og sterke nasjonale interesser til et politikkområde. Regionene vil - på dette som på andre områder - også kunne dekke oppgaver der det regionale handlingsrommet er lite og behovet for et nasjonalt helhetsgrep er stort. Regjering og Storting disponerer en rekke virkemidler som kan sikre at nasjonale mål og interesser blir ivaretatt, selv om oppgaven overføres til regionene.

I høringsnotatet slås det fast at de oppgavene som i følge forslaget fortsatt skal ligge igjen hos fylkesmannen, vil kreve opprettholdelse av kompetanse på hele miljøfeltet. Departementet sier indirekte at fylkesmannen stort sett må opprettholde sin kapasitet og kompetanse på miljøområdet, og at det i liten grad er aktuelt å overføre fagkompetanse til regionene. Dette bryter med Stortingets klare forutsetninger om overføring og samling av de politiske oppgaver innenfor miljøområdet i de folkevalgte regionene.

Spørsmålet om plassering av forvaltningsansvaret for områdevernet er utsatt og skal avgjøres som en del av arbeidet med ny lov om naturmangfold. Denne skal etter planen legges fram for Stortinget i løpet av 2008.

De oppgavene som nå foreslås overført på miljøområdet er regionalt politisk ansvar for vannressursforvaltning, friluftsliv, vilt, fiske og veiledning av kommuner i klimaarbeidet. Dette er oppgaver som er viktige for befolkningens livskvalitet, og spesielt når de ses i sammenheng med tilgrensende oppgaver innenfor folkehelse, kultur og idrett mv er det positivt at de legges til folkevalgt nivå.

Politikkområdet miljø-klima-energi kan bli et nytt kjerneområde i det regionale utviklingsarbeidet. Regjeringen markerer forventninger til fylkeskommunene i klimapolitikken, spesielt ut fra ansvaret for den regionale planleggingen.

Det er positivt at regionene får en større rolle og ansvar i klimapolitikken, med utgangspunkt i Stortingets markering av at det regionale folkevalgte nivået skal ha ansvar for å fastsette regionale miljø- og klimastrategier, og som en naturlig konsekvens av dette får det planfaglige veiledningsansvaret overfor kommunene i arbeidet med lokale klimahandlingsplaner.

Skal fylkeskommunene være spydspisser i klimapolitikken må flere virkemidler og mer ansvar overføres. Både på miljøområdet og tilgrensende oppgaver innenfor Olje- og energidepartementets ansvarsområde når det gjelder fornybare energiformer og energieffektivisering, må oppgaver overføres til regionene.

Bestemmelsene om regional planlegging i forslaget til ny plan- og bygningsloven gir nye muligheter. Et viktig prinsipp i dette forslaget er at planleggingen skal skje mest mulig desentralt og nærmest mulig de som berøres av beslutningene. Ved at fylkeskommunen kan utarbeide juridisk bindende regionale planbestemmelser, blir rollen som arealmyndighet vesentlig styrket. Regional planlegging blir således et viktigere redskap eller "virkemiddel" i arealforvaltningen, i forhold til samordnet areal- og transportplanlegging, klimautfordringer, kystsoneplanlegging mv.

En ambisjon med plan- og bygningsloven er at den skal gi et hovedsystem for planlegging og fastlegging av arealbruk som også kan ivareta mange forskjellige sektorbehov og – interesser. Hensikten med et mest mulig felles politisk beslutningssystem vil blant annet være at det er enklere og gir en oversiktlig lovgivning. Det forventes også å ville kreve mindre ressurser i bruk enn summen av en rekke forskjellige sektorvisse beslutningssystemer på samme område. Miljøvernforvaltningen er knyttet opp mot en rekke særlover og forskrifter, der forvaltningen i stor grad skjer etter skjønnsmessige vurderinger. I forslaget til ny plan- og bygningslov er det spesielt to grep som skal sikre de ulike interessene som i dag ivaretas gjennom sektorlover og forskrifter. Det ene er hensynssoner i kommuneplanleggingen og det andre er bestemmelsen om regional planbestemmelse.

Et eksempel på hvordan dette kan ivareta er at det i kommuneplanens arealdel skal legges inn hensynssoner som skal vise ulike arealhensyn. Ved at for eksempel motorferdsel legges inn i kommuneplanen, vil slik arealbruk bedre sees i sammenheng med alle andre arealbruksinteresser, enn når motorferdsel kun reguleres gjennom særlov. Et annet eksempel er at en regional planbestemmelse kan fastlegge områdevern slik det i dag gjøres etter dagens naturvernlov. Dette viser at planlegging etter plan- og bygningsloven vil kunne ivareta de nødvendige planer som i dag skjer med hjemmel i særlov, og på en bedre måte enn gjennom en særlovsbestemmelse, ved at det foretas en helhetlig samordning av interessene.

Fiskeri og kystdepartementet

Regionene vil få ansvar for tildeling av akvakulturtillatelser på aktørnivå innen egen region. Videre klarering av lokaliteter og eventuelle innsigelser på vegne av havbruksnæringa til kommunale planer. Skolekvoter, fellingstillatelser for kystsel er andre nye ansvarsområder.

Det er ikke fullt samsvar mellom oppgavene som foreslås tildelt regionalt politisk nivå og behovet for en helhetsvurdering og regional politikkutvikling på dette feltet. Mange av oppgave har mindre betydning i et regionalt (nærings) utviklingsperspektiv. Totaliteten er likevel slik at mange interessant oppgaver tilføres folkevalgt regionalt nivå.

Det er trolig fornuftig å samordne den marine forvaltningen på de fleste områder der Trøndelag er å betrakte som en region. Dette ut fra dagens gjeldende forvaltningsregime(statlige regionkontor), næringenes og enkeltaktørers behov og struktur (relativt likt og samme aktører i begge fylker), samt de senere års felles utviklingsplaner; Marin Strategiplan Trøndelag 2007-2010 etc.

Trøndelagsmodellen med sitt utspring fra HASUT-prosjektet 2001-2003 er kommentert i høringsutkastet som en fornuftig effektivisering av offentlig forvaltning mht koordinert saksbehandling og beslutning. Modellen vil bli vurdert videreført i en tilpasset form i det nye forvaltningsregimet fra 2010.

Kultur- og kirkedepartementet

Det er tidligere avklart at regionene bør få det fulle ansvaret for å forvalte spillemidlene til kulturbygg og til lokale og regionale idrettsanlegg, jfr. Stortingets behandling. Departementet sier at en slik endring vil kunne få konsekvenser for fordelingsystemet, og derfor må ses i sammenheng med en varslet gjennomgang av kriteriene for fordeling av spillemidler til idrettsanlegg. Dette arbeidet vil trolig være ferdigstilt medio 2009.

Fra og med 2010 vil midlene til regionale kulturbygg bli kanalisert inn i den desentraliserte ordningen for kulturhus etter hvert som disse blir fristilt fra pågående prosjekter. Vurdering av hvilke av Norsk kulturråds oppgaver som kan legges til regionalt nivå vil bli foretatt så snart Stortinget har vedtatt geografisk inndeling for det regionale nivået.

Det bør legges til grunn at *prinsippet om rammefinansiering* også må gjelde for spillemidlene. Spillemidlene kan overføres til regionene som en rammeoverføring, men "utenpå" statsbudsjettet. Kriterier for fordeling må vurderes nærmere ved konkretiseringen av reformen.

Helse og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet legger opp til en egen prosess for å følge opp stortingskomiteens merknad om å vurdere å forankre folkehelsearbeidet som en ordinær oppgave for regionene. Arbeid for å fremme folkehelse bør i framtida være en oppgave for de folkestyrte regionene og hvor ansvaret forankres hos de organer som er tillagt regional plan- og strategimyndighet.

Fylkeskommunene har, som ansvarlig for regional utvikling og fylkesplanlegging, en naturlig lederrolle i partnerskapet for folkehelse mellom staten, helseforetak, høyskoler, universiteter og frivillige organisasjoner. Fylkeskommunen/den folkestyrte regionen vil derfor også i framtida være den naturlige koordinerende enhet som inngår partnerskap med kommunene.

Effektivt folkehelsearbeid krever sektorovergripende planlegging. Sektorovergripende planlegging er blant annet et viktig virkemiddel hvis en skal lykkes i arbeidet med å få til en utjevning og en reduksjon av de sosiale helseforskjellene.

De nye regionenes ansvar innenfor folkehelsearbeid bør forsterkes i forhold til det ansvar fylkeskommunene har i dag, og regionenes rolle bør tydeliggjøres med hensyn til innhold, forventninger og økonomiske rammevilkår.

Dette taler for at folkehelsearbeid bør gis prioritet av de folkevalgte regionene, og at dette gjøres best hvis det blir en ordinær fremfor en frivillig oppgave. Dette betinger at det blir utviklet tversgående strukturer mellom fylkeskommunens/regionenes avdelinger som ivaretar det tverrsektorielle folkehelseperspektivet, for eksempel gjennom interne styrende dokumenter for det samlede folkehelsearbeidet. Videre bør de nye regionene forsterke integreringen av planperspektivet i sitt folkehelsearbeid, samt utvikle fagrollen og iverksetterrollen. Også informasjonsflyten fra regionalt til nasjonalt nivå om det lokale folkehelsearbeidet bør styrkes.

Det er positivt at folkehelse blir presisert som en ordinær oppgave for regionene, og at det slås fast at tannhelse fortsatt skal være et regionalt ansvar. I likhet med departement og stortingskomite ser heller ikke jeg noen sterke grunner til å endre ansvars plasseringen for tannhelsearbeidet.

Konsekvenser

I sum er det betydelige nye oppgaver som gjennom høringsnotatet foreslås lagt til det regionale folkevalgte nivå. Forslagene representerer både nye ansvarsområder og utvidelse av eksisterende ansvar, og vil bety at fylkeskommunen styrkes både kompetansemessig og som regional utviklingsaktør. Ansvaret for å tilrettelegge og ivareta allment friluftsliv, jakt/fiske og høstbare arter er nye oppgaver for fylkeskommunene. Sammen med folkehelsearbeidet og utvidet myndighet på kultur og idrettsområdet, blir dette et spennende sektorovergripende regionalt politikkområde, av stor betydning for det enkelte menneskes livskvalitet. Utvidet ansvar på samferdselsområdet er betydelig, og gjennom deleierskap til Innovasjon Norge og etablering av regionale forskningfond får det regionale nivået nye virkemidler som er viktige i utviklingsarbeidet.

I forhold til de forventningene som ble skapt bl.a gjennom Stortingets behandling av St. meld nr 12 representerer høringsnotatet allikevel en klar reversering. Målene for reformen og ambisjonene om helhetlig ansvar for områder som er viktig for den regionale utviklingen blir ikke oppfylt. På mange områder gjenstår fortsatt vurderinger knyttet til ansvars plasseringen.

Høringsnotatet opererer fortsatt med to alternative geografiske inndelinger for det regionale nivået, og regjeringen vil først ta stilling til inndelingsspørsmålet når proposisjonen fremmes for Stortinget. Slik det nå presenteres er oppgaveporteføljen imidlertid omtrent lik for de to alternative inndelingene. Bare spørsmålet om Statens vegvesens forankring og noen kulturoppgaver håndteres forskjellig. Selv om det ikke er trukket noen konklusjon i høringsnotatet har kommunal- og regionalministeren allerede gått langt i retning av å trekke konklusjonen når hun i en pressemelding sier "-----ser ikkje kommunal- og regionalministeren det aktuelt for regjeringa å gjere framlegg om endra grenser. -----" Endret geografi forutsetter dermed frivillighet, og med de oppgavene som nå foreslås overført er ikke slik frivillighet sannsynlig. Det er i alle fall klart at disse oppgavene ikke oppfyller de vilkårene fylkestinget i Nord-Trøndelag har satt for å vurdere en endret geografisk inndeling.

På områdene landbruk og miljø ligger det fortsatt an til deling mellom regional stat og folkevalgt nivå. Hvis dette blir konklusjonen etter den endelige behandlingen er det ingen heldig løsning. Flere og fragmenterte miljøer kan innebære mindre robuste regionale fagmiljøer, og en slik løsning forenkler ikke forvaltningsorganiseringen, slik målsettingen for reformen var. Innbyggerne, næringslivet og kommunene vil fortsatt måtte forholde seg til to regionale institusjoner, og dette vil oppleves uklart. Dubleringen kan også bidra til kompetansestrid mellom region og fylkesmann om hvem som har ansvaret for en bestemt oppgave. Hvis man ikke lykkes med å etablere gode samarbeidsrelasjoner hvor kompetansen utnyttes på tvers vil dette innebære et effektivitetstap som blir spesielt merkbart i et distriktsfylke som Nord-Trøndelag. Slik oppgaveporteføljen nå ligger er det gode grunner for å vurdere muligheten for en enhetsfylkeløsning på nytt. At ansvaret for områdevernet og noen oppgaver innenfor landbruksområdet fortsatt er uavklart forsterker dette behovet.

Det forutsettes at etablert praksis følges når det gjelder økonomi i forbindelse med oppgaveoverføring mellom forvaltningsnivåene. Det må imidlertid minnes om at store endringer tidligere har medført uheldige utslag. To eksempler på det er:

- Sykehusoppgjøret, der vi ble trukket for et utgiftsnivå høyere enn det vi hadde fått dekning for
- Barnevernsoppgjøret, der vi ble trukket 2,5 ganger det vi hadde i utgifter, uten at vi hadde fått dekning for det i inntektssystemet eller ellers

Fylkeskommunene er arenaen for lokal demokratisk styring og for produksjon av grunnleggende velferdstjenester til befolkningen over hele landet. Fylkeskommunene er sentrale aktører i samfunnsutviklingen generelt i store deler av landet.

En sentral forutsetning for at dette folkestyret skal fungere og at fylkeskommunene skal fungere i sin rolle som utviklingsaktører, er et stabilt og rettferdig økonomisk fundament. Med det menes at fylkeskommunene må ha slike økonomiske muligheter at innbyggerne i landet kan tilbys likeverdige tjenestetilbud, uansett hvor i landet de bor. Da snakker man om et utvidet tjenestebegrep i forhold til det som kan betraktes som minimum, lovpålagt el.l., fordi det i noen deler av landet ikke er private aktører som gjennom markedsmekanismer kan fylle noen tjenestebehov.

Det er et allment politisk ønske at alle landets innbyggere skal ha et likeverdig offentlig velferdstilbud uansett hvor man bor. Dette kommer også til uttrykk gjennom skattesystemet hvor man betaler skatt etter evne og etter samme regler uansett bosted (med noe unntak for Nord-Troms og Finnmark).

Med dette utgangspunktet i rollen som demokratiarena og rollen som utviklingsaktør og tjenesteprodusent, blir det grunnleggende at finansieringen utformes på en slik måte at folk, uansett hvor i landet de bor, får en opplevelse av rettferdighet når det gjelder velferdsgoder man

har mulighet til å få del i. I praksis blir det å vise at man tar konsekvensene av at folk bor der de bor og vil ha tjenestene der de bor.

Det er ikke noen automatisk kobling mellom behovet for tjenester og skatteinntektene. Kravene til en god skole, en god tannhelsetjeneste m.m. er ikke avhengig av den enkelte kommunes skatteinntekter målt pr. innbygger. Næringsstruktur og skatteevne er som system ikke knyttet direkte til behovet for kommunale velferdstjenester. Det er flere ganger tidligere påpekt at en modell med stor vektlegging av skatt vil favorisere skattesterke fylkeskommuner og vil ikke ha vektlagt behovet for likeverdighet i tjenestebehovet sterkt nok.

Et problem som er påpekt flere ganger, er at inntektssystemet i prinsippet ikke opererer som et system basert på hva tjenester koster, men som et system som fordeler en gitt økonomisk ramme. Den økonomiske rammen i dag, er i *prinsippet*, ikke avhengig av kostnadene den er ment å dekke, men fastsettes på annet grunnlag, bl.a. som et ledd i den makroøkonomiske styringen av kommunesektoren. Inntektssystemet er dermed relativisert; de virkelige kostnadene i fylkeskommunal tjenesteproduksjon er ikke kjent, men inntektssystemet og skatteinntektene kan sies å dekke en andel av, men ikke alle, kostnader ved det de er tiltenkt å dekke.

Inntektssystemet gir ikke i seg selv, grunnlag for å vurdere om kommunesektoren er underfinansiert eller ikke. Imidlertid hadde det vært mulig og ønskelig, som i Sverige, i større grad å synliggjort hvilke kostnadsbetraktninger som ligger bak beregningene.

Hvis systemet skal basere seg på hva tjenester koster eller bør koste, må det utvikles kostnadsnøkler i samsvar med det.

Kostnadene med spredtbygdhet er for dårlig ivarettatt i dag. I forskningsprosjekter er det bl.a. vist at spredtbygdhet er en kostnadsulempe innenfor skoledrift, mens man i dag ikke har hensyntatt det i kriteriene. Dette gjelder flere områder, og handler om folk skal få et tjenestetilbud der de bor eller om man må reise. Med tjenestetilbud konsentrert til bare noen få steder i fylket, belastes de private husholdningene med store transportutgifter og overnattingsutgifter og for eksempel utgifter til hybel/internat for mange elever.

Noen av beregningsproblemene knytter seg til at analyser gjøres på grunnlag av historisk tjenestetilbud, som igjen er et resultat av tidligere tiders økonomiske muligheter.

Forslag til kostnadsnøkler forutsettes sendt på høring.

Nord-Trøndelag fylkeskommune har gjentatte ganger pekt på at utfordringene her i fylket, eller i det minste i deler av fylket (Namdalen), er på nivå med utfordringene i Nord-Norge, eksempelvis i Nordland. Man har derfor funnet å kunne argumentere for å gi Nord-Trøndelag vilkår på linje med Nord-Norge (Nordland) i inntektssystemet, i det minste for den andelen som utgjør Namdalen. Det vises til at behov for dette er erkjent tidligere, for eksempel i begrunnelsene for at landsdelsutvalget allerede fra starten av i 1974, også omfattet Namdalen. Begrunnelsen den gang var at utfordringene i Namdalen påkalte spesielle distriktpolitiske tiltak, fordi de distriktsmessige problemstillingene her var av samme karakter som i Nord-Norge. Dette gjelder ennå. Med en lignende begrunnelse ble arbeidsgiveravgiftssatsen for Namdalen satt lik satsen i Nordland, da arbeidsgiveravgiften ble differensiert regionvis i 1975. Pr. i dag er det fortsatt slik at Namdalskommunene er i samme avgiftssone (sone 4) som kommunene i Nordland og store deler av Troms (sammen med 5 kystkommuner i Sør-Trøndelag og en kystkommune i Møre og Romsdal).

Konklusjon

Selv om det regionale nivået tilføres nye oppgaver og får en tydelig forsterket rolle gjennom de forslag som nå fremmes bør det fortsatt argumenteres for ytterligere oppgaveoverføring til det folkevalgte mellomnivået. Helhetlig ansvar for de områdene som er viktig for den regionale utviklingen bør fortsatt være målet. Selv med god uttelling i forhold til dette primærstandpunktet er det i dag lite som tyder på at oppgaveoverføringen blir så omfattende at fylkestingets forutsetning for å vurdere annen geografisk inndeling innfris. En "forsterket fylkeskommune" med delansvar og splittede fagmiljøer på mange politikkområder er derfor det sannsynlig resultatet. I en slik situasjon bør det vurderes løsninger som bidrar til å kompensere for de ulemper og mangler en slik modell har. Enhetsfylkesorganisering kan være en slik løsning, og det bør derfor tas initiativ for å få aksept for en slik organisering. En slik løsning vil trolig først og fremst være aktuell i distriktsfylker hvor fagmiljøene er relativt små.

Vedlegg 1
(06/10554-59)

Høringsnotat
Utgitt av: Kommunal- og regionaldepartementet Forvaltningsreformen - forslag til nye oppgaver til det folkevalgte regionale nivået Trykk: Departementenes servisesenter - 02/08 - 1200

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET

Innhold

1	Innledning.....	1
1.1	Bakgrunn	1
1.2	Oppgaver til regionene – sammendrag.....	2
1.2.1	Oppsummering av oppgaver som foreslås overført til regionalt folkevalgt nivå	4
1.3	Valgordning.....	7
1.4	Regional inndeling – sammendrag av foreløpige høringsuttalelser	8
1.5	Stortingets vedtak om ytterligere oppgaver.....	10
1.6	Samiske interesser i forvaltningsreformen	11
1.6.1	Alternative former for å ivareta samiske interesser i regionene på oppgaver som overføres fra stat til region	13
2	Endringer i regelverk som omhandler fylkeskommunen som administrativ enhet.....	15
2.1	Innledning.....	15
2.1.1	Hva som behandles	15
2.1.2	Begrepsbruk – nødvendige tekniske lovendringer.....	15
2.1.3	Valglovgivningen.....	16
2.1.4	Kommuneloven.....	16
2.1.5	Inndelingsloven.....	17
2.1.6	Lov om interkommunale selskaper.....	18
2.1.7	Forsøksloven.....	18
2.2	Forsterket fylkesmodell	18
2.2.1	Behovet for materielle endringer	18
2.2.2	Overgangsregler.....	18
2.3	Regionmodell.....	20
2.3.1	Innledning	20
2.3.2	Valgordning i en regionmodell	20
2.3.3	Valglovgivningen.....	23
2.3.4	Kommuneloven.....	24
2.3.5	Lov om interkommunale selskaper.....	26
2.3.6	Forsøksloven.....	26
2.3.7	Inndelingsloven.....	26
2.3.8	Hjemmelsgrunnlag for gjennomføring av en regionmodell.....	28

2.4	Om forholdet til regelverket for valg til Stortinget.....	28
2.4.1	Gjeldende regler om valg til Stortinget.....	28
2.4.2	Valg til Stortinget i 2009.....	29
2.4.3	Fremtidige valg til Stortinget.....	29
3	Utdanning og forskning.....	31
3.1	Grunnopplæringsområdet.....	31
3.1.1	Bakgrunn.....	31
3.1.2	Utfyllende omtale og beskrivelse av oppgaver.....	31
3.1.3	Lovgrunnlaget for oppgavene og behovet for lovforankring.....	32
3.2	Fagskoleutdanning.....	33
3.2.1	Gjeldende rett.....	33
3.2.2	Overføring av fagskoleutdanning til regionnivået.....	34
3.2.3	Departementets forslag og vurderinger.....	35
3.2.4	Endringer i lovteksten.....	36
3.3	Regionale forskningsfond.....	37
3.4	Oppnevning av styrerepresentanter ved statlige høyskoler.....	39
3.4.1	Gjeldende rett.....	39
3.4.2	Forslag i Innst. S. nr. 166 (2006-2007).....	40
3.4.3	Departementets vurdering.....	40
3.4.4	Departementets forslag.....	40
3.5	Tronutvalgets utredning NOU 2007: 11 "Studieforbund – læring for livet".....	41
4	Samferdsel.....	43
4.1	Bakgrunn og forslag til endringer.....	43
4.1.1	St.meld. nr. 12 (2006-2007) <i>Regionale fortrinn – regional framtid</i> – oppsummering.....	43
4.1.2	Innst. S. nr. 166 (2006-2007) – Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om <i>Regionale fortrinn - regional framtid</i> – oppsummering.....	45
4.2	Overføring av ansvaret for øvrige riksveger og øvrige riksvegferjesamband til regionene.....	46
4.2.1	Kriterier for klassifisering av øvrige riksveger og øvrige riksvegferjesamband.....	46
4.2.2	Enkelte konsekvenser ved overføring av øvrige riksveger og øvrige riksvegferjesamband til regionene.....	49
4.2.3	Økonomiske og administrative konsekvenser av overføring av øvrig riksvegnett.....	51
4.3	Overføring av oppgaver fra Statens vegvesen til regionene.....	52

4.3.1	Oppgaveoverføring	52
4.3.2	Trafikant og kjøretøyområdet – tilhørighet framover	55
4.3.3	Økonomiske og administrative konsekvenser av oppgaveoverføring fra Statens vegvesen til regionene	58
4.3.4	Åpen og inkluderende prosess - framdrift	61
4.3.5	Interimsorganisasjon	61
4.4	Jernbane	62
4.4.1	Bakgrunn	62
4.4.2	Alternativ organisering	63
4.4.3	Konklusjon	64
5	Næringsutvikling	65
5.1	Innovasjon Norge	67
5.1.1	Om Lov om Innovasjon Norge	67
5.1.2	Andre endringer i styringen av Innovasjon Norge	68
5.1.3	Forholdet til annen lovgivning	68
5.1.4	Forslag til lovendringer	69
5.1.5	Merknader til de enkelte paragrafene som skal endres i Lov om Innovasjon Norge	75
5.2	Om opprettelsen av regionale innovasjonsselskaper i regi av SIVA	78
6	Marin sektor	79
6.1	Akvakulturforvaltningen	79
6.1.1	Tildelingsrelaterte forvaltningsoppgaver	80
6.1.2	Tilsyns- og kontrollopgaver	83
6.1.3	Planrelatert akvakulturforvaltning	84
6.1.4	Trøndelagsmodellen	84
6.2	Forvaltning av viltlevende marine ressurser (havressursforvaltningen)	84
6.2.1	Distriktskvoteordningen	85
6.2.2	Skolekvoter	85
6.2.3	Kystsel	86
6.2.4	Kongekrabbe	87
6.2.5	Lokale fiskerireguleringer	89
6.2.6	Tang og tare	90
6.3	Foreslåtte lovendringer	91
6.3.1	Akvakulturforvaltningen	91
6.3.2	Forvaltningen av viltlevende marine ressurser (havressursforvaltningen)	92

6.4	Forholdet til Sametinget	92
7	Miljøvernområdet.....	93
7.1	St. meld. nr. 12 (2006-2007) <i>Regionale fortinn – regional framtid</i> og innstilling fra Kommunal- og forvaltningskomiteen (Innst. S. nr. 166)	93
7.2	Endringer på miljøområdet de siste årene – overføring av oppgaver til lokalt nivå.....	94
7.3	Forslag til overføring av oppgaver fra fylkesmannen til regionene på miljøområdet	95
7.3.1	Friluftsliv.....	95
7.3.2	Forvaltning av høstbare arter (vilt og ferskvannsfisk).....	97
7.3.3	Vannregionmyndigheten.....	102
7.3.4	Klima.....	104
7.4	Oppgaver som foreslås å ligge igjen hos fylkesmannen.....	106
7.4.1	Arealforvaltning etter plan- og bygningsloven.....	106
7.4.2	Forurensning	106
7.4.3	Forvaltning av truede og sårbare arter	107
7.5	Oppgaver som vil bli vurdert i senere prosesser.....	108
7.5.1	Motorisert ferdsel i utmark	109
7.5.2	Områdevern etter naturvernloven	109
7.6	Bidrag til et bedre beslutningsgrunnlag.....	109
8	Landbruks- og matområdet	110
8.1	St.meld. nr.12 (2006-2007) <i>Regionale fortrinn – regional framtid</i> og innstilling fra Kommunal- og forvaltningskomiteen (Innst. S. nr. 166 (2006-2007)).....	110
8.2	Vurdering av oppgavene på landbruks- og matområdet.....	111
8.2.1	Vedrørende fylkesmannen	111
8.2.2	Vedrørende fylkeslandbruksstyret	111
8.3	Beskrivelse av oppgaver.....	112
8.3.1	Bygdeutviklingsmidlene til utrednings- og tilretteleggingstiltak og de funksjoner fylkesmennene har i verdiskapingsprogrammene.....	112
8.3.2	Forvaltningsoppgaver som skal ses i sammenheng med den løsning som velges for overføring av forvaltningen på miljøområdet	112
8.3.3	Oppgaver som skal ligge igjen hos fylkesmannen.....	113
8.3.4	Bidrag til et bedre beslutningsgrunnlag	114
9	Kultursektoren.....	115
9.1	Disponering av spillemidler.....	115
9.1.1	Disponering av spillemidler til lokale og regionale idrettsanlegg	115

9.1.2	Spillemidler til investeringstiltak på kulturområdet	116
9.2	Øvrige kulturformål	117
9.2.1	Styrerepresentasjon til kulturformål	117
9.2.2	Arkivsentra	117
9.2.3	Folke- og fylkesbibliotekene	117
9.2.4	Rikskonsertene	117
9.2.5	Teaterfeltet	118
9.2.6	Norsk kulturråd	118
9.2.7	Samiske interesser	118
10	Helse	119
10.1	Folkehelse	119
10.1.1	Bakgrunn og oppsummering av Kommunal- og forvaltningskomiteens innstilling	119
10.1.2	Mulig ansvar og oppgaver for et folkevalgt regionnivå på folkehelsefeltet	121
10.1.3	Lovgrunnlag	123
10.1.4	Nærmere om utredningsarbeidet	124
10.2	Framtidig forankring av tannhelsetjenesten	125
11	Økonomiske og administrative konsekvenser	127
11.1	Samarbeid med partene i arbeidslivet	127
11.2	Konsekvenser av endringer i generelt regelverk	127
11.3	Næringsutvikling	127
11.4	Marin sektor	128
11.5	Utdanning og forskning	128
11.6	Kulturområdet	129
11.7	Miljøområdet	129
11.8	Landbruksområdet	130
11.9	Samferdselsområdet	130
11.9.1	Økonomiske og administrative konsekvenser av overføring av øvrig riksvegnett	130
11.9.2	Økonomiske og administrative konsekvenser av oppgaveoverføring fra Statens vegvesen til regionene	131
11.10	Folkehelse	133
12	Regional inndeling – oppsummering av høringsuttalelser	134
12.1	Orientering om prosessen	134
12.1.1	Inndeling av fylkesmannsembetene	134

12.2	Vedtak i fylkestingene per 30. juni 2007	135
12.3	Vedtak i kommunestyrene	138
Vedlegg 1	Sammendrag av Forskningsrådets "Utredning om opprettelse av regionaleforskningsfond"	140

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Regjeringen fremmet 8. desember 2006 St.meld. nr. 12 (2006-2007) *Regionale fortrinn – regional framtid*. Utgangspunktet for meldingen var å legge grunnlaget for en hensiktsmessig forvaltningsstruktur og oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene. Dette er viktige forutsetninger for et funksjonelt og effektivt styringssystem. Meldingen la til grunn at det skal være tre direkte folkevalgte forvaltningsnivåer i Norge, og at det regionale nivået skal fornyes og styrkes. Hovedmålet er å sikre en velfungerende offentlig sektor på alle tre nivåer. Det skal legges til rette for utvikling av funksjonelle regioner som bidrar til å sikre arbeidsplasser og velferd der folk bor. Reformen skal være et svar på utfordringene fylkeskommunene har i dag knyttet til legitimitet, handlekraft og rollen som regional utviklingsaktør. Reformen skal dermed sikre et levende folkestyre og sterke kommuner og robuste regioner som kan utnytte lokale og regionale fortrinn til beste for innbyggerne, næringslivet og samfunnet for øvrig. Stortingsmeldingen la til grunn at fylkesstrukturen skal vurderes, og de folkevalgte regionene skal få en tilstrekkelig bredde og tyngde i sin oppgaveportefølje.

Forvaltningsreformen skal bidra til å realisere følgende mål:

- Et forsterket folkestyre og demokrati på lokalt og regionalt nivå gjennom desentralisering av makt og myndighet og klar ansvarsdeling mellom forvaltningsnivåene
- En mer samordnet og effektiv offentlig forvaltning ved at ulike sektorer ses i sammenheng innenfor den enkelte region
- Verdiskaping og sysselsetting basert på lokale og regionale fortrinn og forutsetninger, som sikrer det framtidige grunnlaget for velferden i samfunnet
- Effektiv ivaretagelse av nasjonale mål som for eksempel bærekraftig utvikling, likeverdige tjenestetilbud og rettssikkerhet for den enkelte.

I St.meld. nr. 12 (2006-2007) *Regionale fortrinn – regional framtid* er det slått fast at kommunene og staten fortsatt skal være de viktigste leverandørene av velferdstjenester, mens regionene skal være de sentrale regionale utviklingsaktørene. Det innebærer at de skal være drivkraften i å utnytte regionale og lokale fortrinn ut fra regionalpolitiske vurderinger og prioriteringer. Regional utvikling er et politikkområde som bør være underlagt direkte folkevalgt innflytelse. Kjernen i det regionale utviklingsansvaret er å skape en helhetlig og villet samfunnsutvikling for egen region. Regjeringen foreslo at dagens fylkeskommunale oppgaver overføres til de nye folkevalgte regionene. Nye utviklingsoppgaver vil utgjøre en vesentlig del av regionenes oppgaver, i tillegg til tjenesteoppgaver og forvaltningsoppgaver som overføres fra dagens fylkeskommuner. Omfanget av nye utviklingsoppgaver som kan overføres til regionene avhenger til en viss grad av den geografiske inndelingen av det regionale nivået. Meldingen signaliserte mer omfattende oppgaver innen samferdsel og kultur dersom det blir få og store regioner, men regjeringen mener

likevel at de fleste nye oppgavene kan overføres til regionene uavhengig av regional inndeling.

St. meld. nr 12 (2006-2007) viser til at fylkeskommunene i ulik grad har lyktes som sentral drivkraft og tilrettelegger for regional utvikling. Det skyldes manglende prioriteringer i fylkeskommunene, men også at fylkeskommunene ikke har hatt tilstrekkelige virkemidler for å fylle den utviklings- og planleggingsrollen de har vært tiltenkt. For å gi den regionale utviklingsrollen et løft er det en forutsetning at de regionale organene får større myndighet over beslutninger som har direkte betydning for den regionale utviklingen.

Meldingen omtaler rammene for overføring av oppgaver innen følgende områder: samferdsel, næringsutvikling, marin sektor, miljøvernområdet, landbruks- og matområdet, kultur, forskning og utdanning samt regional planlegging. I tillegg skisseres tre ulike modeller for regional inndeling, hvorav regjeringen omtaler to av dem som aktuelle. Disse to betegnes som henholdsvis "regionmodellen" - med få og store regioner - og "forsterket fylkesmodell" - med om lag samme antall fylker som i dag. Regjeringen la til grunn at spørsmålet om framtidig inndeling skal vurderes av fylkeskommunene og kommunene før Regjeringen tar stilling til inndelingsspørsmålet. Kommunal- og regionaldepartementet ga i januar 2007 fylkeskommunene ansvaret for å samordne regionale prosesser om dette temaet, der også næringsliv og frivillige organisasjoner ble trukket inn. Prosessen og de foreløpige innspillene er nærmere omtalt i kap.1.4 og kap.12 i dette høringsnotatet.

Stortinget behandlet meldingen 10.mai 2007 på grunnlag av Innst. S. nr.166 (2006-2007). Flertallet i Kommunal- og forvaltningskomiteen ga sin støtte til regjeringens målsettinger for reformen og den skisserte prosessen for vurdering av regional inndeling. I all hovedsak støttet flertallet i komiteen også forslagene til endret oppgavefordeling. Kommunal- og forvaltningskomiteen hadde på noen områder merknader som er blitt lagt til grunn for departementenes oppfølging og konkretisering av regionale oppgaver. I dette høringsnotatet er disse merknadene nærmere omtalt i de aktuelle kapitlene som omhandler overføring av oppgaver.

1.2 Oppgaver til regionene – sammendrag

St.meld. nr. 12 (2006-2007) *Regionale fortrinn – regional framtid* varsler overføring av oppgaver innen ansvarsområdene til i alt 7 departementer.

Gjennom forvaltningsreformen er det et mål å desentralisere makt og myndighet. Ved å legge ytterligere ansvar for oppgaver regionalt til samme forvaltningsnivå som har ansvar for regional utvikling, blir mulighetene bedre for helhetlige prioriteringer og samordning mellom ulike sektorer. Vellykkede utviklingsstrategier må derfor ta utgangspunkt i hver regions unike forutsetninger og preferanser og fordrer et nært samarbeid mellom regionene, næringslivet og kommunene. Regjeringen vil legge til rette for at regionale fortrinn kan utnyttes og videreutvikles.

Det tas sikte på en tettere kobling mellom næringslivet, høyskolene, regionale forskningsaktiviteter og regionen for å legge til rette for næringsutvikling og innovasjon. For å styrke regional forskning og samspillet mellom næringsliv, høyskoler og regionen tar regjeringen sikte på å opprette en ny ordning med regionale forskningsfond. Videre overføres bl.a. store og viktige oppgaver

innenfor samferdselssektoren, delt eierskap av Innovasjon Norge og det legges opp til etablering av regionale innovasjonsselskap i samarbeid mellom fylkeskommunene og SIVA. Viktige oppgaver innenfor helsefremmende arbeid vurderes, dette er et felt som kan gi regional merverdi ved tettere sammenheng med miljøvernarbeidet. Dette vil, sammen med øvrige oppgaver – både de som nå overføres og de som allerede er et fylkeskommunalt ansvar – styrke fylkeskommunene betydelig som regionale utviklingsaktører.

Regionene vil få nye oppgaver på flere sektorområder. Disse oppgavene har som fellesnevner at de styrker det regionale folkevalgte nivået i rollen som utviklingsaktør. St.meld. nr. 12 (2006-2007) *Regionale fortrin - regional framtid* peker på regjeringens forventninger til regionene om å skape synergier mellom eksisterende og nye oppgaver, og trekke med alle relevante aktører i det regionale utviklingsarbeidet. Det foregår allerede mye samarbeid og samhandling mellom dagens fylkeskommuner og regional stat, kommuner og næringsliv. Denne samhandlingen er i særlig grad knyttet til fylkesplanleggingen, regionale partnerskap og regionale utviklingsprogrammer. Når regionene får overført flere oppgaver fra regional stat, må det forventes at dette i seg selv vil føre til god samordning mellom de ulike oppgavene. Det vil imidlertid fortsatt være nødvendig med god dialog og samarbeid med ulike aktører om regional oppgaveløsning. Regionale planprosesser med grunnlag i ny plandel til plan- og bygningsloven forventes å bli en svært viktig arena for samarbeid og samhandling mellom regionene og regional stat, kommunene, næringslivet og frivillige organisasjoner. Fylkesmannen og andre regionale statsetater skal fortsatt ha forvaltningsansvaret for en del oppgaver som har betydning for regional utvikling og tjenesteproduksjon. Departementet legger til grunn at det også i tilknytning til dette etableres gode samhandlingsrutiner mellom regionale statsetater og regionene.

Dette **høringsnotatet** inneholder i kapittel 3 – 9 en konkretisering av de oppgavene som foreslås overført, samt en nærmere vurdering av innholdet i oppgavene, forslag til lovforankring mv. Kap. 10 inneholder en omtale av videre utredningsarbeid om det regionale arbeidet med folkehelse. I dette punktet gis i det følgende en summarisk oversikt over de aktuelle oppgavene, gjengitt alfabetisk i forhold til aktuelle departementer.

For regionale miljøvernoppgaver og oppgaver innen landbruks- og matområdet legger stortingsmeldingen til grunn at det skal foretas en konkret gjennomgang av oppgaver og en etterfølgende vurdering av hvilke av disse som kan overføres til regionene. Denne gjennomgangen er foretatt, og resultatet av vurderingene er tatt inn i kapitlene 7 og 8 i dette høringsnotatet.

Kapittel 11 inneholder en samlet omtale av økonomiske og administrative konsekvenser i forhold til forslagene om oppgaveendringer under det enkelte departement.

I likhet med stortingsmeldingen benyttes begrepet "region" i dette høringsnotatet ved omtale av det folkevalgte mellomnivået. Departementet legger til grunn at dette begrepet skal brukes framover bare dersom det skjer endringer i fylkesstrukturen som innebærer en vesentlig reduksjon i antallet fylker, dvs. det meldingen omtaler som regionmodell. Dersom fylkesstrukturen opprettholdes med om lag samme antall enheter som i dag (forsterket fylkesmodell), mener

departementet det ikke er hensiktsmessig å endre dagens terminologi (fylkeskommune, fylkesting mv.) Dette er nærmere omtalt i kapittel 2.1.2.

1.2.1 Oppsummering av oppgaver som foreslås overført til regionalt folkevalgt nivå

Oppgaver på Fiskeri- og kystdepartementets område

Regionene vil få ansvar for tildeling av alle ordinære akvakulturtillatelser på aktørnivå innenfor egen region, klarering av lokaliteter samt å fremme eventuelle innsigelser på vegne av havbruksinteresser til kommunale (kystsone)planer. Innenfor havressursforvaltningen skal regionene anvende og fordele regionens andel av skolekvoter, på grunnlag av statlig fastsatte rammevilkår og kvotefordeling. Regionene skal også overta oppgaven med å innvilge fellingstillatelser på kystsel, registrere antall felte dyr etc. Regionene vil også få myndighet til å gi lokale fiskerireguleringer innenfor gitte rammer. Dessuten vil regionene bli ansvarlige for utvikling av kriterier for deltakelse i og utøvelse av fisket etter kongekrabbe.

Oppgaver på Kunnskapsdepartementets område

Enkelte oppgaver innen informasjon, veiledning og kvalitetsutvikling som fylkesmennene utfører på grunnopplæringsområdet skal overføres til regionene. Hvilke konkrete oppgaver regionene kommer til å ivareta vil bl.a. avhenge av hvilke statlige satsingsområder som defineres framover. Dagens oppgaver er knyttet til nasjonalt kvalitetsvurderingssystem, kvalitetsutvikling, kompetanseutvikling samt informasjon og veiledning til kommuner, eiere av friskoler og allmennheten om innhold, prinsipper og mål i den nasjonale utdanningspolitikken. Regionenes funksjon foreslås nedfelt i en generell bestemmelse i opplæringsloven. Regionenes oppgaver vil bli definert nærmere gjennom forskrift eller på annen måte.

Regionene får et generelt ansvar for å sørge for at det finnes et tilbud av godkjent fagskoleutdanning i regionen, som tar hensyn til lokalt, regionalt og nasjonalt kompetansebehov innenfor prioriterte samfunnsområder. Regionene vil stå fritt til å avgjøre om fagskoletilbudet i regionen skal realiseres i egen regi eller gjennom finansiering av private tilbydere. Fagskoleloven må endres for å ivareta dette.

I tillegg blir universitets- og høyskoleloven foreslått endret for å ivareta Kommunal- og forvaltningskomiteens merknad om at regionene bør oppnevne to av de eksterne styrerepresentantene ved høyskolene.

Etablering av regionale forskningsfond skal supplere de nasjonale FOU-virkemidlene. Det er lagt til grunn at de regionale fondene skal opprettes med virkning fra 1.januar 2010. Det er avkastningene av fondene som skal benyttes. Samlet størrelse på fondene og regional fordeling av fondsmidler behandles som sak i den ordinære statsbudsjettprosessen. Norges Forskningsråd har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet utredet innretningen på de regionale forskningsfondene. Rapportens sammendrag følger som vedlegg til dette høringsnotatet.

Oppgaver på Kultur- og kirkedepartementets område

I Innst. S. nr. 166 (2006-2007) forutsettes det bl.a. at "regionene bør få det fulle ansvaret for å forvalte spillemidlene til kulturbygg og til lokale og regionale idrettsanlegg". En slik endring vil kunne få konsekvenser for fordelingsystemet, og må derfor ses i sammenheng med en varslet gjennomgang av kriteriene for fordeling av spillemidler til idrettsanlegg. Dette arbeidet vil trolig være ferdigstilt medio 2009.

Fra og med 2010 vil midlene til regionale kulturbygg bli kanalisert inn i den desentraliserte ordningen for kulturhus etter hvert som disse blir fristilt fra pågående prosjekter. Vurdering av hvilke av Norsk kulturråds oppgaver som kan legges til regionalt nivå vil bli foretatt så snart Stortinget har vedtatt geografisk inndeling for det regionale nivået. Av øvrige oppgaver på Kultur- og kirkedepartementets område nevnes at regionene skal få ansvaret for oppnevning av styreleder og eventuelt noen eller alle av styremedlemmene til region-/landsdelsinstitusjonene og knutepunktinstitusjonene.

Oppgaver på Landbruks- og matdepartementets område

St.meld. nr. 12 (2006-2007) varsler en gjennomgang og vurdering av fylkesmannens oppgaver på landbruks- og matområdet. Denne gjennomgangen er foretatt. Fylkesmannen har en sentral rolle som utviklingsorgan og er en viktig aktør for å følge opp de nasjonale landbrukspolitiske målene i det enkelte fylke. Videre er fylkesmannen kompetansesenter for kommunene, fører kontroll med tilskuddsordningene (som forvaltes av kommunene), er saksforberedende organ for fylkeslandbruksstyret og er aktiv i samfunnsplanleggingen.

Regjeringen er opptatt av å styrke ansvar og samordning av regional næringsutvikling. I den forbindelse vil regjeringen vurdere overføring av forvaltningen av bygdeutviklingsmidlene knyttet til tilrettelegging og utvikling, samt de funksjoner fylkesmennene har i verdiskapingsprogrammene fra fylkesmennene til det regionale folkevalgte nivå. Allerede i dag er det et tett samarbeid mellom fylkeskommunene og fylkesmennene gjennom det regionale partnerskapet og arbeidet med regionale utviklingsprogram. Det vil bli gjort en vurdering av hvordan samspillet på området kan effektiviseres og målrettes. Samtidig er det viktig å sikre et tilfredsstillende kompetansemiljø på landbruks- og matområdet regionalt.

Regjeringen har gjennom hele prosessen hatt som utgangspunkt at det skulle skje betydelige oppgaveoverføringer både på miljøvern- og landbruks- og matområdet. St.meld. nr. 12 (2006-2007) la til grunn at de fleste oppgavene fra disse sektorene skulle overføres, men at det imidlertid skulle vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle og skje på en måte som sikret mulighetene til å nå nasjonale politiske mål og internasjonale forpliktelser på områdene. Dette vektla også Stortinget i sin behandling av saken, jf. Innst. S. nr. 166 (2006-2007).

I forbindelse med gjennomgangen av oppgavene på miljøvernområdet har Regjeringen besluttet at forvaltningsansvaret for områdevernet skal avgjøres som en del av arbeidet med ny naturmangfoldlov som etter planen skal legges fram i løpet av 2008.

Spørsmål om overføring av forvaltningen på landbruksområdet må etter Regjeringens syn ses i sammenheng med den løsning som velges for overføring av forvaltningen på miljøområdet.

Oppgaver på Miljøverndepartementets område

Det er foretatt en gjennomgang av fylkesmannens oppgaver på miljøområdet, i samsvar med det som ble varslet i stortingsmeldingen. Oppgaveporteføljen i fylkesmannens miljøvernavdeling er knyttet til forvaltningsoppgaver etter forurensningsloven, naturvernloven, vannforvaltningsforskriften, forvaltning av både høstbare og truede/sårbare arter, jakt- og fiske samt allment friluftsliv. Dessuten har fylkesmannen en rekke oppgaver tilknyttet klagebehandling, innsigelse til arealplaner, tilsyn og kontroll. De sistnevnte oppgavene er ikke aktuelle for overføring til folkevalgte regioner. Fylkesmannens oppgaver knyttet til bevaring av innlandsfisk/høstbare viltarter og jakt/fiske på disse artene samt oppgaver med å tilrettelegge og ivareta allment friluftsliv skal overføres til regionene. Det samme gjelder vannregionmyndighet etter forskrift om vannforvaltning. Slik myndighet er nå lagt til 9 av fylkesmannsembetene. Vannforvaltningsforskriften må endres som følge av denne omleggingen. I tillegg får regionene en styrket rolle i regional planlegging og i forhold til klimautfordringen.

Oppgavene tilknyttet forurensningsfeltet forutsettes beholdt hos fylkesmennene siden det arbeides med en omlegging fra enkeltkonsesjoner til forskriftsfestede standardkrav, noe som innebærer at fylkesmannens oppgaver i hovedsak blir å føre tilsyn med aktørene. Fylkesmennene skal også fortsatt ha ansvaret for regionale oppgaver innen truede og sårbare arter (bl.a. rovvilt).

Spørsmålet om plassering av forvaltningsansvaret for områdevernet er utsatt og skal avgjøres som en del av arbeidet med ny lov om naturmangfold. Denne skal etter planen legges fram for Stortinget i løpet av 2008. Loven skal sikre at hensynet til ulike deler av naturvernet ivaretas.

Oppgaver på Nærings- og handelsdepartementets område

Innovasjon Norge skal videreføres som et nasjonalt særlovsselskap med kontorer regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Regionene skal samlet eie inntil 49 % av selskapet. Dette vil bli tatt inn i loven om Innovasjon Norge. Regionene forutsettes å ha like stor eierandel hver, totalt 9,6 mill. kroner (statens innskudd skal fortsatt være 10 mill. kr.) En slik endret eierstruktur krever flere lovendringer av overordnet karakter, mens vedtektene skal inneholde de mer detaljerte bestemmelsene.

Vedtektene vil bl.a. regulere regiontingets rett til å oppnevne to representanter direkte til de regionale styrene, organisering av hovedstyrevalg og etablering av valgkomité m.v.

Det legges opp til at SIVA kan opprette regionale innovasjonsselskaper sammen med regionene og eventuelt andre interessenter med regionale mål. SIVA bør være minoritetsseier i selskapene og i utgangspunktet eie om lag 1/3 som på sikt kan reduseres til 1/5. For at selskapene skal ha tilstrekkelig innovasjons- og investeringskapasitet må både SIVA og regionene gå inn med et kontantinnskudd i tillegg til overføring av eierandeler i eksisterende selskaper regionalt.

Oppgaver på Samferdselsdepartementets område

Flere spørsmål tilknyttet samferdsel er vurdert. Når det gjelder framtidig ansvar for kjøp av persontransport med tog, vil det ikke bli gjort generelle endringer i dagens organisering av kjøperollen. Samferdselsdepartementet vil likevel bruke sine virkemidler på jernbaneområdet slik at det blir lagt til rette for gode, integrerte kollektivløsninger lokalt/regionalt. Regionene skal trekkes aktivt inn i dette arbeidet. Som en oppfølging av St.meld. nr. 31 (2006-2007) *Åpen, trygg og skapende hovedstadsregion - Hovedstadsmeldingen*, skal det vurderes nærmere hvordan regionale myndigheter kan få en sentral rolle i kjøp av persontransport med tog i Oslo-regionen.

Det er utarbeidet forslag til prinsipper for klassifisering av stamveier og (fremtidige) regionale veier. Disse presenteres i kapittel 4 i dette høringsnotatet. Statens bevilgninger til de nye regionvegene skal inngå i rammetilskuddet. Endelig klassifisering og fordeling av midler vil bli nærmere utredet og avgjort etter at tallet på regioner er avklart. Omfanget av statlige føringer og konkrete forslag om lovendringer vil også bli utredet etter at antallet regioner er bestemt. Saken vil bli presentert for Stortinget så snart som mulig etter dette.

Ut fra de foreslåtte kriteriene vil regionene i en forsterket fylkesmodell ha ansvaret for ca. 80 pst av det offentlige vegnettet (utenom kommunalt vegnett). Ved store regioner vil kriteriene medføre at litt flere av øvrige riksveger blir overført til regionene. Når det gjelder behov for statlige føringer vil disse særlig være knyttet til enhetlig standard for drift, vedlikehold og investeringer, trafikksikkerhet, beredskap og Forsvarets behov.

Ved forsterket fylkesmodell skal Statens vegvesen beholdes samlet, men enkelte oppgaver innen planlegging etter plan- og bygningsloven og konkret planlegging og drift av kollektivtransport overføres til fylkeskommunene. I en regionmodell vil hoveddelen av Statens vegvesen sine oppgaver kunne overføres til regionene, utenom fagområdene tunnel, bru/ferjekai, vegtrafikksentralene, transportanalyser, forskning og utvikling, internasjonalt arbeid og byggherreansvaret for stamveger, samt sentralfunksjoner innen fagområdene planlegging, trafikkdata, trafikksikkerhet, byggherre, geodata og miljø. Uansett modell for regional inndeling legger regjeringen til grunn at trafikant og kjøretøyområdet (omtalt som trafikkstasjoner i stortingsmeldingen) fortsatt skal være statlig. Regionene skal få sterkere innvirkning på lokalisering av trafikkstasjonene.

1.3 Valgordning

Regjeringen foreslår at den valgordningen som i dag gjelder ved valg til fylkesting skal danne utgangspunktet for og benyttes både i en forsterket fylkesmodell og i en regionmodell. I en forsterket fylkesmodell legger departementet til grunn at hvert fylke skal utgjøre én valgkrets slik tilfellet også er i dag. Det vil etter departementets vurdering ikke være behov for endringer i valgordningen utover de som følger av at det eventuelt må avholdes ekstraordinære valg i 2009, se nærmere om dette nedenfor.

I en regionmodell vil det imidlertid være behov for enkelte særskilte tilpasninger. Ved denne modellen deles landet inn i et færre antall regioner. Det er derfor naturlig at hver region mest hensiktsmessig deles opp i flere valgkretser. Det

stilles ulike lister i den enkelte krets, og det bør stilles krav til at listekandidatene må være registrert bosatt i kretsen.

Når det gjelder antallet representanter i regiontinget i en regionmodell foreslår departementet at det fastsettes både en minimums- og en maksimumsgrense for antall representanter, og at regiontingene selv fastsetter medlemstallet innenfor denne rammen. Dette sikrer god representasjon for alle partier og grupperinger, samt at medlemstallet i regiontinget ikke blir for høyt.

Fastsettelse av antall representanter per krets kan skje på ulike måter. Departementet foreslår en kombinasjon hvor en viss andel av representantene som skal velges fordeles likt mellom de ulike kretsene, og resten beregnes ut fra innbyggertall. Dette gir en jevnere fordeling av mandatene på de ulike kretsene i regionen. Jo høyere andel som fordeles likt på kretsene, jo mindre vil stemmene fra den mest folkerike kretsen telle. Dersom innbyggertallet i kretsene er noenlunde likt vil en slik fordeling få mindre innvirkning. En slik ordning sikrer en god partimessig og geografisk fordeling, og gjør det unødvendig med en utjevningsmandatorordning i selve valgoppgjøret.

I de fylker som omfattes av eventuelle strukturendringer i en forsterket fylkesmodell, må det avholdes ekstraordinære valg til nye fylkesting i 2009. Dersom det innføres en regionmodell må det avholdes ekstraordinære valg til de nye regiontingene i samtlige regioner sammen med stortingsvalget i 2009. For øvrig foreslås valgperioden satt til 2 år slik at nytt valg igjen blir avholdt sammen med kommunestyrevalget i 2011.

Departementet mener det bør være sammenfall mellom valgkretsinnstillingen ved fylkestingsvalg i en forsterket fylkesmodell og inndelingen ved stortingsvalg. Det kan gi uheldige utslag dersom det ikke er en sammenheng mellom valgkretsene ved de to valgene. Ved en regionmodell bør det vurderes om og i tilfelle hvilke endringer som eventuelt bør gjøres i valgkretsinnstillingen ved stortingsvalg som følge av strukturendringer ved innføring av regioner.

Kapittel 2 inneholder en nærmere omtale av eventuelt nytt regelverk for valg.

1.4 Regional inndeling – sammendrag av foreløpige høringsuttalelser

Landets fylkeskommuner ble i brev av 9. januar 2007 invitert til å fatte vedtak om forslag til inndeling i to omganger – et foreløpig vedtak innen 30. juni 2007, og et endelig vedtak innen 1. desember 2007. Kommunene ble i et tilsvarende brev av 11. januar 2007 invitert til å sende inn sine uttalelser både til sine respektive fylkeskommuner og Kommunal- og regionaldepartementet. 15. november 2007 gikk det ut nytt brev til fylkeskommunene og kommunene, hvor det framgår at frist for endelig uttalelse om regioninndeling vil sammenfalle med frist for uttalelse til høringsnotat om forvaltningsreformen.

Etter at endelig vedtak er fattet i fylkestingene våren 2008 vil regjeringen utarbeide endelig forslag til inndeling av det regionale nivået, sammen med forslag til løsning av styringsutfordringene i hovedstadsregionen.

Samtlige fylkeskommuner og 258 kommuner fattet foreløpig vedtak innen 30. juni. 11 fylkeskommuner støtter primært en regionmodell, men noen av disse forutsetter flere oppgaver enn hva som ble beskrevet i St.meld. nr. 12 (2006-2007).

Det er ikke sammenfall mellom fylkene når det gjelder konkrete inndelingsalternativer. 7 fylkeskommuner ønsker primært en forsterket fylkesmodell, men to av disse åpner for en regionmodell gitt flere oppgaver til det regionale nivået. Oslo kommune ønsker at dagens grenser opprettholdes.

Finnmark fylke ønsker ikke en større region enn Finnmark, men kan akseptere at tiltakssonen i Nord-Troms blir innlemmet. Troms fylke ønsker en region Nord-Norge med de tre nordligste fylkene, mens Nordland fylke ønsker en forsterket fylkesmodell. Nord-Trøndelag fylke har vedtak om forsterket fylkesmodell, men åpner for regionmodell dersom ytterligere oppgaver blir overført. Sør-Trøndelag fylke ønsker en region Midt-Norge, og mener trøndelagsfylkene bør slås sammen uavhengig av videre regionalisering.

Møre og Romsdal fylke ønsker å videreføre enhetsfylkemodellen i en forsterket fylkesmodell. Sogn og Fjordane fylke ønsker primært en forsterket fylkesmodell, men åpner for å kunne vurdere en landsdelsmodell gitt en vesentlig økning i oppgavene. Hordaland fylke ønsker en vestlandsregion, mens Rogaland fylke anbefaler at Rogaland etableres som en selvstendig region.

Vest-Agder fylke ønsker en region bestående av Agderfylkene med mulige grensejusteringer både vestover og østover. Aust-Agder fylke ønsker en region bestående av Agder-fylkene og Telemark eller en enda større region med Agder-fylkene, Telemark og Vestfold, og vil ikke anbefale en forsterket fylkesmodell.

Fylkestingene i Telemark og Buskerud ønsker en region bestående av Telemark, Vestfold og Buskerud, mens Vestfold fylke ønsker at Vestfold består som egen enhet i en forsterket fylkesmodell. Hedmark og Oppland fylke ønsker å etablere region Innlandet, dersom det blir en helhetlig regionreform.

Oslo bystyre ønsker at dagens grenser opprettholdes og at Oslo defineres som egen region. Akershus fylke ønsker en hovedstadsregion bestående av Akershus og Oslo pluss eventuelt Østfold. Østfold fylke har vedtatt at området som omfattes av Samarbeidsalliansen Osloregionen (Østfold og Akershus fylkeskommuner med alle kommuner, Oslo kommune, kommuner i Buskerud, Vestfold og Oppland) bør etableres som ny region på Østlandet. Dersom Oslo blir stående utenfor, foreslår Østfold fylke at Akershus og Østfold eller en region lik Borg bispedømme vurderes.

Blant kommunene som tar stilling til de to hovedmodellene ønsker 156 kommuner regionmodell, mens 80 kommuner ønsker en forsterket fylkesmodell. Det varierer mye fra fylke til fylke hvor mange kommuner som har uttalt seg. I Nord-Norge er det stor grad av samsvar mellom kommunenes og fylkeskommunenes vedtak. I Midt-Norge er et flertall av kommunene for en ny region Midt-Norge, med noe varierende grenser. På Vestlandet er det sammenfall mellom fylkeskommuner og et flertall av kommunene i hvert av fylkene, bortsett fra Rogaland, der et knapt flertall av kommunene som har uttalt seg ønsker regionmodell. Alle kommunene i Agderfylkene som har uttalt seg, ønsker en region som omfatter minimum Agderfylkene. I Buskerud er det sammenfall mellom et flertall av kommunene og fylkestinget, mens et flertall av kommunene i henholdsvis Telemark, Vestfold, Hedmark og Oppland har et annet syn enn sine respektive fylkesting. Både i Østfold og Akershus ønsker et stort flertall av kommunene regionmodellen.

1.5 Stortingets vedtak om ytterligere oppgaver

Ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 12 (2006-2007) *Regionale fortrinn – regional framtid* den 10. mai 2007, ble følgende anmodningsvedtak fattet, jf. Innst. S. nr. 166 (2006-2007):

Stortinget ber Regjeringen om å vurdere innspill fra kommuner og fylkeskommuner når det gjelder framtidige oppgaver og ansvarsområder for de nye regionene fram til endelig anbefaling legges fram for Stortinget våren 2008.

Vedtaket ble fulgt opp av daværende kommunal- og regionalminister Åslaug Haga med et brev av 11. mai 2007 til alle kommuner og fylkeskommuner, der hun bad om innspill til ytterligere oppgaver. Fristen for innspill ble satt samtidig med fristen for fylkestingenes foreløpige og endelige vedtak om regional inndeling, det vil si 30. juni og 1. desember 2007.

Innen fristen for foreløpige innspill den 30. juni 2007 var det kommet inn synspunkter på ytterligere oppgaver fra samtlige fylkeskommuner. Tre av fylkeskommunene nevner imidlertid ikke konkrete forslag til nye oppgaver. Ingen fylkeskommune gav ytterligere innspill om oppgaver innen fristen den 1. desember 2007. De foreløpige innspillene til nye oppgaver omfatter både forslag til utvidelse av ansvar på sektorer som det allerede er besluttet å overføre oppgaver på og der avgrensninger er foretatt, jf. St.meld. 12 (2006-2007) og Innst. S. nr. 166 (2006-2007), og forslag innen sektorer som ikke er berørt i stortingsmeldingen. Forslag til utvidet ansvar på sektorer som er omtalt i stortingsmeldingen omfatter blant annet overføring av Innovasjon Norges regionkontorer og virkemiddelapparat, overføring av Statens vegvesen sine regionkontorer, overføring av statlige tilskuddsordninger til lokale og regionale kulturtilbud, regional forankring av finansiering av større kulturinstitusjoner, folkehelse samt bestilleransvar overfor høyskoler og universiteter. Forslag til ytterligere oppgaver (som ikke er omtalt i meldingen) omfatter blant annet bestilleransvar for spesialisthelsetjenesten, rusomsorg og barnevern, myndighet til å gi tillatelse til små og mellomstore vind- og vannkraftverk, overføring av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sine regionkontorer, disponering av NAVs kompetanseopplæringsmidler samt finansiering av studieforbund.

Den videre oppfølgingen av Stortingets anmodningsvedtak vil bli gjennomført av de enkelte departementene. Kommunal- og regionaldepartementet vil gi en samlet omtale over innspill og departementenes oppfølging av anmodningsvedtaket i odelstingsproposisjonen om regional inndeling og overføring av oppgaver fra staten til regionene.

I tillegg til det nevnte anmodningsvedtaket, hadde flertallet i Kommunal- og forvaltningskomiteen følgende merknad mht. ytterligere oppgaver, jf. Innst. S. nr. 166 (2006-2007):

Flertallet ber om at det blir utredet å la folkehelsearbeidet gå over fra en frivillig ordning til en ordinær oppgave for det regionale folkevalgte nivået.

Som regional planmyndighet har fylkeskommunene en viktig funksjon i arbeidet med å sikre vilkår for folkehelse, og de innehar en lederrolle i de regionale partnerskapene for folkehelse. Overføring av oppgaver på folkehelseområdet fra

staten til regionene vil bli vurdert av Helse- og omsorgsdepartementet. Dette er omtalt i kapittel 11.

1.6 Samiske interesser i forvaltningsreformen

Konsultasjoner med Sametinget i arbeidet med forvaltningsreformen

I St.meld. nr. 12 (2006-2007) *Regionale fortrinn – regional framtid* kap.3.5 ble det redegjort for de konsultasjoner som har vært gjennomført med Sametinget høsten 2006 i forbindelse med arbeidet med stortingsmeldingen. Sametinget mener at konsultasjonsavtalen ikke ble overholdt i denne prosessen, at dokumentene Sametinget fikk i tilknytning til konsultasjonene ikke var klare nok på hvilke konsekvenser forvaltningsreformen vil ha for det samiske folk og Sametinget, og at Sametinget ikke har fått tilbakemelding på de innspill Sametinget har gitt. Dette er også tatt opp av Sametinget i sin årsmelding for 2006. I konsultasjonene var Sametinget i tillegg til innspill vedrørende ulike sektorområder opptatt av at konsultasjonsavtalen ikke svekkes som følge av overføring av oppgaver og myndighet fra statlig til regionalt nivå. Sametinget har også understreket at staten fullt ut må gi økonomisk kompensasjon både til regionene og Sametinget for nye oppgaver.

Det understrekes i St.meld. nr. 12 (2006-2007) *Regionale fortrinn – regional framtid* at Sametinget har fått den informasjon som var tilgjengelig på de gitte tidspunkt og at regjeringen løpende er gjort kjent med Sametingets synspunkter forut for avklaringer og beslutninger. Departementet anser konsultasjonene å være gjennomført i tråd med prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget av 11. mai 2005. Kommunal- og forvaltningskomiteen har i Innst. S. nr. 166 (2006-2007) vist til at forpliktelsene som ligger i konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget også må følges opp i fortsettelsen av arbeidet med regionreformen (kap.4.5.2).

Det ble i stortingsmeldingen også understreket at Sametinget vil være med i prosessen videre etter at meldingen er lagt fram og at det enkelte fagdepartement har ansvaret for å følge opp på sine ansvarsområder i henhold til de forpliktelser som ligger i konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget.

Forholdet til samiske interesser på Fiskeri- og kystdepartementets, Kunnskapsdepartementets, Kultur- og kirkedepartementets og Nærings- og handelsdepartementets fagområder er omtalt under de respektive kapitlene i dette høringsnotatet.

Målsetninger i samepolitikken og forvaltningsreformen

Regjeringen har, slik det er lagt til grunn i Soria Moria-erklæringen, en klar ambisjon om å styrke Sametingets rolle. Regjeringen vil føre en politikk for at samenes stilling og rettigheter som urfolk i Norge blir ivaretatt. Regjeringen vil vitalisere samisk språk, kultur, nærings- og samfunnsliv og Sametinget må ha reell innflytelse på områder som er viktige for det samiske samfunn. Samtidig er det lagt til grunn at samisk egenart må utvikles i god sameksistens med det øvrige samfunn.

Forvaltningsreformen handler primært om overføringer av oppgaver fra staten til regionalt folkevalgt nivå. Samtidig er det åpenbart at samene og samiske interesser i de samiske bosettingsområder vil bli berørt av forvaltningsreformen.

Beslutninger og politikk på kommunalt og regionalt nivå vil være bestemmende for i hvilken grad samisk språk, kultur, næringer og samfunnsliv kan utvikle seg på en god måte. Kommunene er de fremste velferdsprodusenter og regjeringen er opptatt av et likeverdig velferdstilbud overfor den samiske befolkningen, der de særlige språklige og kulturelle behov ivaretas. Regionene skal ha et særlig ansvar for regional utvikling i bred forstand. Uten en aktiv innsats fra regionene i samiske områder overfor de samiske samfunn vil disse samfunn ikke kunne utvikle seg på en likeverdig måte i tråd med regjeringens politikk. Regjeringen vil føre en samepolitikk som skal tjene den samiske befolkningen slik at samisk språk, kultur og samfunnsliv skal ha en sikker framtid i Norge. Dersom regjeringens samepolitikk skal kunne være effektiv og de samepolitiske målsetninger skal kunne nås, må kommuner, folkevalgte regioner og andre regionale og lokale offentlige organer også ha oppmerksomhet mot og ta et ansvar for samiske interesser.

Som utgangspunkt har både kommuner og fylkeskommuner den samme plikten som statlige myndigheter til å følge opp internasjonale forpliktelser og nasjonal rett og politikk i forhold til samene i Norge. Dette gjelder for oppgaver og myndighet som allerede er overført og det vil tilsvarende gjelde for nye oppgaver/myndighet som overføres. Staten kan ikke ivareta sine forpliktelser i henhold til de internasjonale instrumentene Norge har sluttet seg til dersom det ikke følges opp gjennom praktisk politikk og praktiske tiltak lokalt og regionalt. Staten har ansvaret for å legge til rette for rammebetingelser som gjør at dette ansvaret kan ivaretas. Samtidig har staten også ansvaret for å rapportere i forhold til internasjonale konvensjoner som omfatter samene i Norge. Dette fordrer oversikt over det samepolitiske arbeidet lokalt og regionalt.

Ut fra hensynet til det kommunale selvstyret og ut fra hensynet til betydelige regionale variasjoner i det samiske samfunnet, har skiftende regjeringer utvist varsomhet med hensyn til å pålegge lokale og regionale folkevalgte myndigheter særskilte samepolitiske oppgaver. Samtidig har staten et ansvar for å påse at samene og de samiske samfunn i de ulike områder faktisk får nytte godt av den retts- og politikktutvikling som har funnet sted de siste tiårene til fordel for samene i Norge. Dette ansvaret har også Sametinget, som er de fremste til å vurdere virkningen offentlig politikk har i forhold til samene.

Gjennom forvaltningsreformen vil regjeringen legge til rette for utvikling av funksjonelle regioner som bidrar til å sikre arbeidsplasser og velferd der folk bor. Verdiskaping, sysselsetting og utnyttelse av naturressursene basert på lokale og regionale fortrinn og forutsetninger skal sikre det framtidige grunnlaget for velferden i samfunnet. Regjeringen vil legge til rette for et levende folkestyre med kommuner og regioner som utnytter lokale og regionale fortrinn til beste for innbyggerne, næringslivet og samfunnet for øvrig. Regjeringen legger samtidig vekt på at nasjonale mål skal ivaretas, som bærekraftig utvikling, likeverdige tjenestetilbud og rettssikkerhet for den enkelte. Dette innebærer blant annet at regionene også skal gi tilpassede tjenester til sine samiske innbyggere og ivareta samiske interesser.

For regjeringen er det av viktighet hvordan man ved overføringen av oppgaver og myndighet til regionene skal ivareta samiske interesser, herunder konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget, på en god måte. Når oppgaver og myndighet overføres fra staten til regionene, vil det være en utilsiktet virkning dersom Sametinget og samiske interesser får mindre gjennomslag og innflytelse i forhold til berørte oppgaver/myndighet enn i dag. Det er derfor en målsetning for regjeringen at samisk innflytelse og medbestemmelse ikke skal svekkes på de saksområdene som overføres fra staten til regionene.

Et sentralt spørsmål er hvordan man skal sikre gjennomføring av samepolitiske mål og koordinering av samepolitiske tiltak på regionalt nivå etter iverksettelsen av forvaltningsreformen.

1.6.1 Alternative former for å ivareta samiske interesser i regionene på oppgaver som overføres fra stat til region

Samisk innflytelse og medbestemmelse i forhold til oppgaver som overføres fra staten til regionalt nivå og som påvirker samiske interesser direkte må sikres. De samiske samfunn er ikke klart avgrenset og atskilt fra det øvrige samfunn. Ofte kan det være vanskelig å skille hvilke saker som berører samiske interesser direkte, slik at også oppgaver som berører samiske forhold indirekte vil være av viktighet.

Sametinget har gjennom plenumsvedtak i tilknytning til forvaltningsreformen (sak 36/06) tatt til orde for "reelle og effektive trepartsforhandlinger (stat - region - Sametinget) for å sikre at Norges forpliktelser overfor samene i henhold til folkeretten overholdes." Det er ikke angitt nærmere hvordan slike trepartsforhandlinger eventuelt skal utformes. Regjeringen anser ikke tiden moden for å gå videre med en slik løsning.

Det kan tenkes flere modeller for å sikre ivaretagelse av samiske interesser i regionenes oppgaver. For det første kan det fra regjeringens side forutsettes at regionene, ut fra prinsippet om kommunalt selvstyre, av eget tiltak og uten pålegg gjennom lov eller forskrift, ivaretar samiske interesser på en måte som ivaretar statens forpliktelser i henhold til konsultasjonsavtalen med Sametinget og i henhold til internasjonale forpliktelser. Det vil i prinsippet være opp til regionene å definere akseptabel standard på de ulike ansvarsområdene. Denne situasjonen der en på regionalt nivå ensidig definerer sine samepolitiske standarder, var framtidig fram til Sametinget ble etablert.

For det andre kan samiske interesser ivaretas gjennom at Sametinget gis mulighet til å påvirke prosesser på regionalt nivå. Det er langt på vei dagens situasjon. Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med alle fylkeskommunene i tradisjonelle samiske bosettingsområder, enkeltvis med de tre nordligste fylkeskommunene, og en felles avtale for det sørsamiske området med Nordland, Trøndelagsfylkene og Hedmark. Avtalene er inngått mellom fylkeskommunene og Sametinget som likeverdige partnere og omfatter alle de områdene partene ønsker samarbeid om. Slike samarbeidsavtaler ivaretar hensynet til det kommunale selvstyret og hensynet til sameloven hvor Sametinget på eget initiativ kan ta opp saker tinget er opptatt av. Samarbeidsavtalene bygger på konsensusprinsippet, slik at den parten som "vil minst" bestemmer hvor langt partene kan gå på ulike

områder. Avtalene kan også med kort varsel sies opp ensidig av partene, for eksempel ved endringer i politisk flertall. Utfordringen med en slik modell er at den ikke sikrer videreføring av samisk innflytelse og medbestemmelse på saksområder som overføres fra staten til regionene, altså på saksområder som i dag er omfattet av konsultasjonsavtalen mellom staten og Sametinget.

En utvikling av samarbeidsavtalemodellen kan være at de årlige rapportene for samarbeidsavtalene, som behandles årlig av fylkestingene og Sametinget, følger Sametingets årsmelding som vedlegg. Dette vil kunne ivareta behovet for rapportering og vil gi regjeringen mulighet til årlig vurdering av den samepolitiske utviklingen i regionene. Sametingets årsmelding behandles også av Stortinget. En ytterligere utvikling innen modellen kan være at regionene inngår konsultasjonsavtaler med Sametinget, enten som del av de eksisterende samarbeidsavtalene eller som selvstendige avtaler. Eventuelle regionale konsultasjonsavtaler vil kunne være basert på samme type frivillighet som dagens samarbeidsavtaler. Et alternativ til frivillige konsultasjonsavtaler er lovfesting av plikt til å inngå slike avtaler. Denne plikten ville også kunne innbefatte oppgaver og myndighet som fylkeskommunene har i dag.

En tredje modell er at konsultasjonsavtalen mellom staten og Sametinget gjøres gjeldende for de nye regionene i samiske områder på de saksfelt som overføres fra stat til region og som i dag er omfattet av konsultasjonsavtalen mellom staten og Sametinget. Dette vil sikre en videreføring av samisk medbestemmelse på saksområder som i dag er omfattet av konsultasjonsavtalen mellom staten og Sametinget.

Samerettsutvalget la i desember 2007 fram sin innstilling om rettigheter til land og vann i samiske områder fra og med Troms og sørover. Utvalget foreslår blant annet en ny lov som konkretiserer gjeldende prinsipper for saksbehandling og konsultasjoner når det overveies å iverksette tiltak som kan virke inn på bruken av samiske områder. Et overordnet mål er å unngå at det iverksettes tiltak som kan stride mot folkerettens krav om vern av samisk materiell kultur.

I tråd med konsultasjonsprosedyrene vil Sametinget bli konsultert i saken før endelig beslutning tas.

NOTAT (11.03.08)

Til: Fylkeskommunene

Kopi til orientering: KS i fylkene

Fra: KS adm

06/10554-61
Saksbehandler: IE
Dato: 13/3-08 Utsatt:
Arkiv: 005

REGIONENES OPPGAVER OG INNDELING – INNSPILL TIL FYLKESKOMMUNENES UTTALELSER

HENSIKTEN MED DETTE KOMMENTARNOTATET

Ved brev fra KRD av 26.02.08 er fylkeskommunene og kommunene invitert til å avgi uttalelse om de nye regionenes oppgaver. Fristen er satt til 30.04.08. Til brevet er vedlagt et omfattende høringsnotat. Det presiseres i brevet at KRD koordinerer prosessen med gjennomføring av forvaltningsreformen, mens ansvaret for de utredninger som er foretatt som grunnlag for høringsnotatet tilligger det enkelte fagdepartement.

Videre er fylkeskommunene og kommunene i brev fra KRD av 15. nov. 2007 invitert til å avgi endelig uttalelse om inndelingsspørsmålet, med samme frist som for uttalelsen om oppgaver, dvs 30.04.08.

Vi vil understreke at KRD har sendt ut et høringsnotat. I oversendelsesbrevet er det presisert at ansvaret for de utredninger som er foretatt tilligger det enkelte fagdepartement, og at spørsmål av faglig karakter derfor må rettes til vedkommende fagdepartement.

KS mener dette er en stor svakhet med høringsnotatet. Det er det enkelte fagdepartement, eventuelt med støtte av underliggende direktorat, regionale sektoreter og fylkesmannen, som har hatt ansvar for å fremme forslag til ytterligere overføringer fra staten til regionene innenfor den enkelte sektor, og for å presisere og konkretisere de forslag som Stortinget allerede har tatt stilling til. Det er altså ikke foretatt noen overordnet politisk vurdering av om forslagene til overføringer av oppgaver innenfor den enkelte sektor samsvarer med Stortingets behandling av denne sektoren, og langt mindre om summen av forslagene innenfor alle sektorer samsvarer med Stortingets forutsetninger for en samlet regionreform.

Denne helhetsvurderingen vil først bli foretatt av regjeringen ved framlegging av proposisjon til Stortinget høsten 2008, forankret i Stortingets forutsetninger og innkomne høringsuttalelser. Proposisjonen vil inneholde både konkrete lovforslag om oppgaver og eventuelle forslag til endringer i fylkesinndelingen.

KS vil understreke at det er Stortingets behandling av St.meld. nr. 12 (2006-2007) Regionale fortrinn – regional framtid, som danner det politiske grunnlaget for høringsnotatet, og som må ligge til grunn for kommunesektorens uttalelser. Med dette utgangspunkt er hensikten med dette kommentarnotatet å gi faglig støtte til fylkeskommunenes arbeid med hørings-

uttalelsene. Siden begge høringene er knyttet til reform av forvaltningen på regionalt nivå, er også dette notatet konsentrert om dette forvaltningsnivået.

Høringsnotatet fokuserer på forslag til nye oppgaver til det folkevalgte regionale nivået. KS har derfor i sitt høringssvar konsentrert seg om oppgaver som overføres til dette forvaltningsnivået. Gjennomslag for kommunesektorens interesser ved den videre behandling i regjering og Storting, vil være avhengig av at fylkeskommunene, kommunene og KS så langt det er faglig og politisk grunnlag for det, er samstemte i sine uttalelser.

KORT OM INNDELINGSSPØRSMÅLET

Før vi gir våre kommentarer til forslaget om oppgaveoverføringer, vil vi kort gi noen merknader til inndelingsspørsmålet. Her har vi merket oss følgende formulering i høringsnotatet (s.8):

"Etter at endelig vedtak er fattet i fylkestingene våren 2008 vil regjeringen utarbeide endelig forslag til inndeling av det regionale nivået, sammen med forslag til løsning av styringsutfordringene i hovedstadsregionen."

Vi har videre merket oss følgende uttalelse fra Kommunal- og regionalministeren i pressemelding fra KRD 26.02.08:

"Ut fra dei innspela som hittil er komne frå fylkeskommunane om regional inndeling, ser ikkje kommunal- og regionalministeren det aktuelt for regjeringa å gjera framlegg om endra grenser. Eg ser likevel fram til nye innspel om dette frå dei nye fylkestinga, slik at vi eventuelt kan få frivillige samanslåingar, seier kommunal- og regionalministeren."

Dette forstår KS slik at KRD/regjeringen – i forkant av høringsrunden om oppgaver og de endelige uttalelsene om inndelingsspørsmålet - i realiteten har tatt stilling til valg av modell for organisering av det regionale folkevalgte nivået. Både de begrensede forslagene om oppgaveoverføringer til regionene, og markeringen av at regjeringen ikke ser det som aktuelt å gjøre framlegg om å endre grensene, må forstås slik at regjeringen har bestemt seg for å legge en forsterket fylkesmodell til grunn for forvaltningsreformen på regionalt nivå.

KS reagerer på at kommunal- og regionalministeren avviser mulighetene for større regioner før oppgavene er avklart, og før høringsfristen har gått ut. Dette strider mot den prosessen som KRD har lagt opp, der de nye fylkestingene er gitt muligheter til å uttale seg om inndelingen før regjeringen konkluderer.

KS mener at inndelingsspørsmålet fremdeles er åpent, men har likevel i kommentarene tatt utgangspunkt i forsterket fylkesmodell. Hvis det blir regionmodell, har dette særlig betydning for Statens vegvesen sine regionkontorer og regionale forskningsfond.

KS mener regjeringen og Stortinget bør åpne for forsøk med ytterligere oppgaveoverføringer til fylkeskommuner som ønsker å slå seg sammen, og som med dette utgangspunkt ønsker å utprøve regionmodellen.

LITE GJENNOMSLAG FOR KOMMUNESEKTORENS SYNSPUNKTER

KS Landsstyre behandlet regionreformen på møter 03.03.05 og 23.05.06. I vedtakene finner vi organisasjonens prinsipale standpunkt til utformingen av det regionale folkevalgte nivået. For fylkeskommunene er de felles politiske premissene klargjort i en rapport fra fylkesordfører/-rådslederkollegiet av 20.01.06 ("Sterke regioner – Premisser, oppgaver og inndeling ved en forvaltningsreform").

Forvaltningsmeldingen følger i liten grad opp forslagene fra KS Landstyre når det gjelder hvilke oppgaver som bør overføres fra staten til folkevalgte regioner. Bl.a på denne bakgrunn markerte Stortinget følgende ved meldingsbehandlingen:

"Stortinget ber Regjeringen om å vurdere innspill fra kommuner og fylkeskommuner når det gjelder framtidige oppgaver og ansvarsområder for de nye regionene fram til endelig anbefaling legges fram for Stortinget våren 2008."

Med dette utgangspunkt startet regjeringen/KRD det forberedende arbeidet med høringsnotatet. Ved brev av 11. mai 2007 til alle kommuner og fylkeskommuner ble det bedt om innspill til ytterligere oppgaver overført til regionene. Innspillene fra fylkeskommunene omfattet både forslag til utvidelse av ansvar på sektorer der det allerede er besluttet å overføre oppgaver, og forslag innenfor sektorer som ikke er berørt i stortingsmeldingen.

Høringsnotatet til KRD er regjeringens foreløpige oppfølging av Stortingets behandling av meldingen. I høringsnotatet er det en rekke oppgaveområder som fremdeles er uavklart og som skal utredes videre. Dette gjelder bl.a. landbruksområdet, områdevern, Norsk kulturråds oppgaver, studieforbund, folkehelse og overføring av personale fra Statens vegvesen.

Heller ikke bestillingen fra Stortinget om å vurdere å overføre ytterligere oppgaver til regionene, er fulgt opp. De fleste av fylkeskommunenes innspill gikk ut på et mer helhetlig ansvar innfor de oppgaveområder som regjeringen allerede har omtalt i St. meld. nr 12. Ytterligere innspill er bestilleransvar for spesialisthelsejenesten, rusomsorg og barnevern, myndighet til å gi tillatelse til små og mellomstore vind- og vannkraftverk, overføring av regionkontorene til Norges vassdrags- og energidirektorat og disponering av NAVs midler til kompetanseutvikling.

KS tok høsten 2007 kontakt med aktuelle departement om ytterligere overføring av oppgaver til regionene. Det ble etter tur gjennomført møter på politisk nivå mellom KS og KRD, NHD, SD, MD, KD, og OED. Utgangspunkt for møtene var skriftlige innspill fra KS, og møtene ble fulgt opp med brev/notater til det enkelte departement, med presisering av våre synspunkter. Siktemålet med denne politiske kontakten var fra KS' side å påvirke det enkelte departement - og regjeringen samlet - til å utforme et høringsnotat som åpnet for overføring av viktige supplerende oppgaver fra staten til regionen.

KS konstaterer at det i det utsendte høringsnotatet i liten grad er tatt hensyn til fylkeskommunenes supplerende forslag, og heller ikke til KS' argumentasjon, vurderinger og forslag. Desto viktigere er det at kommunesektoren opptrer sterkt, tydelig og samlet i høringsrunden, for å sikre et størst mulig gjennomslag for våre synspunkter i regjeringens proposisjon til Stortinget høsten 2008.

PRINSIPIELT UTGANGSPUNKT FOR MERKNADENE

Det er de politiske rammene for forvaltningsreformen slik de er presentert i forvaltningsmeldingen og avklart gjennom Stortingets behandling, som danner utgangspunkt for kommunesektorens høringsuttalelser om oppgaver m.m. Innenfor disse rammer må vi i fellesskap satse så sterkt vi kan for å få overført oppgaver fra staten til regionene, som er særlig viktige for den regionale utviklingen.

Det overordede politiske utgangspunktet for regionreformen er uttrykt på følgende måte i stortingsmeldingen:

”Regjeringen legger opp til at utviklingsoppgaver skal utgjøre en vesentlig del av regionenes oppgaver, i tillegg til tjenesteoppgavene som overføres fra dagens fylkeskommuner. En fruktbar utvikling må skje nedenfra, med utgangspunkt i ulike regionale og lokale forutsetninger. Lokale og regionale myndigheter har best kunnskap om lokale forhold, og kan i kraft av den prioritere og avveie den offentlige innsatsen på en effektiv og målrettet måte. Regionene må gis de nødvendige virkemidlene for å ha reell beslutningsmyndighet og spille en sentral rolle i utviklingen av regionen. Som en dominerende utviklingsaktør vil regionene kunne utløse og styrke ønskede endringsprosesser basert på stedbundne kvaliteter og regionale og lokale muligheter og preferanser. Desentralisering av viktige oppgaver innen samferdsel, miljøvern, landbruk, marin sektor, kultur, utdanning og forskning, styrking av den regionale planleggingen og den regionale innflytelsen over Innovasjon Norge og SIVA, og tydelig oppgave- og ansvarsfordeling blir derfor viktige virkemidler for å sikre ønsket samfunnsutvikling.

Overføring av en rekke oppgaver til regionene vil åpne muligheten for lokale og regionale samordningsløsninger, fordi sektorer som er nært koblet til hverandre samles i ett organ. Den sterke sektororienteringen i forvaltningen begrenser i dag mulighetene til helhetsvurderinger og tilpasning av løsninger til regionale og lokale forhold og endrede forutsetninger. En styrking av samordningen regionalt vil motvirke sektoriseringen og bidra til økt verdiskaping til beste for innbyggere, næringsliv og samfunnet for øvrig. Dette krever at den nasjonale styringen på områder som legges til de nye regionene ikke legger unødige hindringer i veien for mulighetene for bedre samordning regionalt.”

KS mener at stortingsmeldingen må forstås slik at det er regjeringens og Stortingets utgangspunkt at alle politiske oppgaver på regionalt nivå som er viktige for den regionale utviklingen, skal samles i de folkevalgte regionene. I tillegg kommer de tjenesteproduserende oppgavene innenfor videregående opplæring, kollektivtransport og kultur, som i dag dekkes av fylkeskommunen.

Etter KS mening følger ikke foreliggende høringsnotat opp dette politiske hovedperspektivet på en sterk og konsekvent måte. Dette må kommunesektoren gjennom godt underbygde og entydige høringsuttalelser bidra til å rette opp.

HELHETEN I REGIONENS OPPGAVER

Oppgavegjennomgangen i høringsnotatet er lagt opp departementsvis, og de konkrete merknadene fra KS i dette kommentarnotatet følger dette opplegget. I høringsuttalelsene er det viktig at fylkeskommunene, kommunene og KS legger vekt på helheten og sammenhengen i regionenes oppgaveportefølje. Konklusjoner om overføring av oppgaver innenfor en sektor må underbygges med argumenter og vurderinger på tvers av sektorene.

På enkelte viktige politikkområder innenfor det regionale utviklingsarbeidet, vil forslagene til oppgaveoverføringer innebære en klar utvidelse og styrking av regionenes oppgaver og ansvar. På andre områder innholder forslaget klare svakheter og mangler, som må markeres i høringsuttalelsene fra kommunesektoren. I det følgende vil vi knytte noen overordnende kommentarer til de viktigste politikkområdene innenfor det regionale utviklingsarbeidet:

I Næringsutvikling – innovasjon - kompetanse/FoU

Delt eierskap til Innovasjon Norge, forslaget om regionale innovasjonsselskaper, og ikke minst etablering av de nye regionale forskningsfondene, vil styrke regionenes muligheter til å gjøre en god jobb innenfor dette kjerneområdet i det regionale utviklingsarbeidet. Det er viktig at næringsutviklingsarbeidet i regionene dekker alle næringer, spesielt også landbruk og andre næringer som er tungt forankret i lokale og regionale naturressurser, samt også de nye kultur- og opplevelsesbaserte næringene. Den store svakheten i foreliggende høringsnotat innenfor dette politikkområdet gjelder manglende overføringer av oppgaver knyttet til landbruks- og bygdeutviklingspolitikken.

II Samferdsel - kollektivtransport – nasjonal og regional transportplanlegging

Ved at alle riksveger (unntatt stamvegene) blir regionveger - sammen med dagens fylkesveger og ved at regionene gis et vesentlig ansvar for en samordnet nasjonal og regional transportplanlegging, vil også dette bli et viktig politisk kjerneområde for regionene. Forutsetningen må være at manglende standard på de riksveiene som overføres blir kompensert på tilfredsstillende måte, og at tilstrekkelig med fagpersonale - til å dekke overordnet planlegging, budsjettarbeid mv – blir overført fra Statens vegvesen til regionene. Det er en svakhet at en i foreliggende høringsnotat ikke har fulgt opp Stortingets merknad om at de nye regionene bør ha en viktig samordningsfunksjon i forhold til den totale kollektivtrafikken i regionen, herunder jernbane og ekspressbuss.

III Miljø – klima – energi

Viktige nasjonale klimautfordringer vil mest effektivt kunne angripes med samordnet politisk innsats på regionalt nivå. Dette er utgangspunktet for Stortingets markering av at fylkeskommunene/regionene skal utarbeide regionale klima- og miljøstrategier. I tråd med dette er det positivt at regjeringen markerer at en har forventninger til regionene i klimapolitikken, spesielt ut fra regionenes ansvar for den regionale planleggingen.

Dette burde gi ytterligere klare føringer i forhold til overføring av oppgaver og virkemidler i miljø- og klimapolitikken fra fylkesmann og direktorat til regionene. Dette som en oppfølging av det prinsippstandpunkt Stortinget har markert om at oppgaver på regionalt nivå som krever politisk skjønn i miljøvernforvaltningen, skal overføres til regionene. Sett ut fra de alvorlige klimautfordringer, er dette en avgjørende svakhet ved høringsnotatet. I tråd med Stortingets markering må politikkområdet miljø-klima-energi utvikles til et nytt kjerneområde i det regionale utviklingsarbeidet. I denne sammenheng er det en klar svakhet at Olje- og energi-

departementet ansvarsområder ikke er nevnt i høringsnotatet. Skal regionene være spydspisser i klimapolitikken, må de få større ansvar i forhold til fornybar energi og energieffektivisering.

IV Kultur – idrett – friluftsliv - folkehelse

Dette er et spennende nytt kjerneområde for de folkevalgte regionene, som må avklares og planlegges videre fram til reformen trer i kraft. Ansvar for å tilrettelegge og ivareta allment friluftsliv, for jakt/fiske og bevaring av innlandsfiske og høstbare viltarter, er foreslått overført til regionene. Videre foreslås at folkehelsearbeidet forankres som en ordinær oppgave for regionene, og at regionene får tilført ytterligere oppgaver og virkemidler innenfor kultur og tilrettelegging for idrett. Dette vil kunne gi regionene grunnlag for å utvikle et spennende sektorovergripende politikkområde med stor regional variasjon, og av stor betydning for det enkelte menneskes livskvalitet.

Regional planlegging – et viktig politisk styringsredskap og "virkemiddel" for regional samfunnsutvikling og arealforvaltning

Bestemmelsen om regional planlegging i den nye plan- og bygningsloven gir regionene et styrket politisk styringsredskap i det regionale utviklingsarbeidet. Gjennom den regionale planleggingen skal regionens politikere legge til rette for verdiskapning og sysselsetting, og ivareta langsiktige miljøhensyn, folkehelsen og andre allmenne interesser. Ved at regionene skal kunne utarbeide juridisk bindende regionale planbestemmelser, blir deres rolle som arealmyndighet vesentlig styrket. Den regionale planleggingen blir således et viktigere redskap eller "virkemiddel" i arealforvaltningen, i forhold til samordnet areal- og transportplanlegging, klimautfordringer, kystzoneplanlegging mv. Dette ikke minst når det gjelder behovet for å samordne innsatsen på tvers av sektorer og samfunnsområder, og mellom politiske myndigheter på sentralt, regionalt og kommunalt nivå.

Videregående opplæring – viktig tjenestetilbud og "virkemiddel" for regional utvikling

Videregående opplæring er regionenes dominerende tjenestetilbud. Men samtidig er denne virksomheten av avgjørende betydning for den regionale utviklingen. Et bredt og godt tilbud innenfor videregående opplæring er avgjørende for unges oppvekst og utdanning og for deres muligheter til å bosette seg i regionen etter fullført utdanning. Et slikt utdanningstilbud er dermed av stor betydning både for befolkningens velferd, for bosettingsmønster og for næringslivets utvikling og lokaliseringsbeslutninger. For næringslivet representerer videregående opplæring en avgjørende kunnskapsmessig infrastruktur. Gjennom denne opplæringen tilbys lokalt næringsliv faglært arbeidskraft, og den gir ungdom tilbud om allmenn- og fagopplæring og voksne arbeidstakere tilbud om videreutdanning.

Videregående opplæring er ikke omtalt i høringsnotatet, og vil ikke bli nærmere omtalt i dette kommentarnotatet. Denne korte omtalen er tatt med for å minne om at denne oppgaven har nær sammenheng med de regionale utviklingsoppgavene regionene vil få ansvar for.

Internasjonalt samarbeid – "virkemiddel" for regional utvikling og bidrag til nasjonal utenriks- og sikkerhetspolitikk

Regionenes internasjonale arbeid vil fortsatt preges av regionale strategier og prioriteringer, gjerne utformet og gjennomført i samarbeid med naboregioner. Internasjonal erfaringsutveksling og samarbeid om politikkutvikling gir verdifulle innspill til løsning av regionale

utfordringer. Samtidig representerer internasjonale avtaler viktige rammebetingelser for regionenes arbeid.

Regionenes internasjonale arbeid er ikke omtalt i høringsnotatet, og vil ikke bli nærmere omtalt i dette kommentarnotatet. Denne korte omtalen er tatt med for å minne om den internasjonale dimensjonen i all politikk som regionen skal ha ansvar for, og for regionens rolle og ansvar for å bidra til den nasjonale utenriks- og sikkerhetspolitikken. Dette kan det være viktig for den enkelte fylkeskommune for å markere i sin høringsuttalelse.

KONKRETE MERKNADER TIL FORSLAGENE I HØRINGSNOTATET

Forslagene i høringsnotatet er presentert tematisk i kap 3-10. Flere forslag i stortingsmeldinga er enten ikke vurdert, eller utsatt til en senere behandling. Ytterligere forslag fra fylkeskommunene er heller ikke vurdert i høringsnotatet. Forslagene som behandles er oppsummert i kap. 1.2.1 i høringsnotatet, og oppsummeringen er gjort departementsvis. I de merknadene som følger har vi valgt å behandle forslagene departementsvis i rekkefølge fra kap 3 til 10. Teksten er disponert slik at vi først gjengir forslaget i høringsnotatet ("klippet" fra kap 1.2.1, eventuelt med noen suppleringer), og deretter gir våre merknader. I tillegg tas i dette kommentarnotatet opp oppgaver innenfor Olje- og energidepartementets områder, et departement som ikke er behandlet i høringsnotatet.

Oppgaver på Kunnskapsdepartementets område (kap 3, side 4 og 31)

"Enkelte oppgaver innen informasjon, veiledning og kvalitetsutvikling som fylkesmennene utfører på grunnopplæringsområdet skal overføres til regionene. Hvilke konkrete oppgaver regionene kommer til å ivareta vil bl.a. avhenge av hvilke statlige satsingsområder som defineres framover. Dagens oppgaver er knyttet til nasjonalt kvalitetsvurderingssystem, kvalitetsutvikling, kompetanseutvikling samt informasjon og veiledning til kommuner, eiere av friskoler og allmennheten om innhold, prinsipper og mål i den nasjonale utdanningspolitikken. Regionenes funksjon foreslås nedfelt i en generell bestemmelse i opplæringsloven. Regionenes oppgaver vil bli definert nærmere gjennom forskrift eller på annen måte.

Regionene skal overta ansvar for drift og finansiering av fagskoleutdanning. Dette innebærer at de tekniske fagskoleutdanningene og fagskoleutdanningene i helse- og omsorgsfag som fylkeskommunene i dag driver, overføres til regionene. Regionene får et generelt ansvar for å sørge for at det finnes et tilbud av godkjent fagskoleutdanning i regionen som tar hensyn til lokalt, regionalt og nasjonalt kompetansebehov innenfor prioriterte samfunnsområder. Regionene står fritt til å avgjøre hvorvidt fagskoletilbudet i regionen skal realiseres i egen regi eller gjennom finansiering av private tilbydere. ... En generell retningslinje for oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene, er at det forvaltningsnivå som har ansvar for en oppgave også skal ha det fulle finansielle ansvaret. I Innst. S. nr. 166 (2006-2007) uttaler flertallet at de nye regionene i hovedsak skal finansieres gjennom rammeoverføringer og skatt. Departementet legger på denne bakgrunn opp til å innlemme midlene som bevilges over kap. 276 Fagskoleutdanning post 70 Tilskudd til fagskoleutdanning i rammetilskuddet til de nye regionene. Departementet har behov for å vurdere nærmere finansieringen av fagskoleutdanningene i helse- og omsorgsfag.

I samsvar med kommunal- og forvaltningskomiteens merknad i Innst. S. nr. 166 (2006-2007) foreslås det at universitets- og høyskoleloven endres slik at regionene overtar ansvaret for å oppnevne to av de eksterne styremedlemmene ved de statlige høyskolene. Dette bør etter departementets vurdering ikke gjelde for Samisk høgskole og kunsthøgskolene, som allerede

har lovfestet særlige ordninger for oppnevning av styrerepresentanter. Styrene bør fortsatt ha anledning til å fastsette en annen styresammensetning enn lovens normalordning.

Etablering av regionale forskningsfond skal supplere de nasjonale FOU-virkemidlene. Det er lagt til grunn at de regionale fondene skal opprettes med virkning fra 1. januar 2010. Det er avkastningene av fondene som skal benyttes. Samlet størrelse på fondene og regional fordeling av fondsmidler behandles som sak i den ordinære statsbudsjettprosessen. Norges Forskningsråd har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet utredet innretningen på de regionale forskningsfondene. Rapportens sammendrag følger som vedlegg til dette høringsnotatet."

I Innst. S. nr. 166 (2006-2007) sidene 11 og 12, jf. St. meld. nr. 12 (2006-2007) framgår: "Det er nedsatt et utvalg som skal vurdere studieforbundenes rolle. Det tas stilling til hvilket forvaltningsnivå som skal ha ansvar for tilskuddsforvaltningen for voksenopplæring etter at utvalget har presentert sin tilrådning høsten 2007." (side 41)

Utvalget ble oppnevnt av Kunnskapsdepartementet 27. oktober 2006 og hadde som mandat blant annet å vurdere studieforbundenes oppgaver og rolle for den enkelte, for arbeidslivet og for samfunnet. ... Utvalgets anbefalinger og forslag framgår bl.a. i kap. 7 i NOU 2007: 11. ... Utvalget foreslår at ansvaret for all grunnopplæring for voksne samles i fylkeskommunen. ... Utvalgets anbefalinger er enstemmige. NOU 2007: 11 ble sendt på bred høring i september 2007 fra KD og med høringsfrist 14. januar 2008. Kunnskapsdepartementet vil på grunnlag av NOU 2007: 11 og høringsuttalelsene til denne ta stilling til videre oppfølging av utvalgets tilrådninger. (side 41)

KS merknader

KS har ingen merknader til at enkelte oppgaver innen informasjon, veiledning og kvalitetsutvikling som fylkesmennene utfører på grunnopplæringsområdet skal overføres til regionene.

KS har heller ingen merknader til at regionene får overført ansvaret for fagskoleutdanningen, men reagerer på departementets forbehold når det gjelder finansieringen av fagskoleutdanningene i helse- og omsorgsfag. Prinsippet om rammefinansiering må gjelde også her.

KS har ingen merknader til at regionene får ansvar for å oppnevne styremedlemmer til statlige høyskoler. KS er imidlertid uenig i unntaksbestemmelsen når det gjelder statlige kunsthøgskoler. Regionene skal ha ansvar for kultur og regional utvikling, og KS legger til grunn at Stortingets merknad må følges opp også på dette området. KS er usikker på hva departementet legger i at styrene fortsatt bør ha anledning til å fastsette en annen styresammensetning enn lovens normalordning, men forutsetter at regionene alltid skal kunne oppnevne to av de eksterne medlemmene til høgskolene.

KS etterlyser oppfølgingen av Stortingets merknad i Inst. S. nr. 116 (2006-2007) som lyder:

"Flertallet ber om at det etableres forpliktende konsultasjonsordninger mellom de statlige høgskolene og regionene. Dette for at høgskolene skal ta del i det regionale utviklingsarbeidet og bidra til gjennomføring av regionalpolitiske mål nedfelt i de til enhver tid gjeldende regionale styringsdokumenter vedtatt av regiontinget."

Videre heter det at:

"Flertallet viser til at det er en stor utfordring for høgskolene å utvikle utdanningstilbud med bakgrunn i regionale fortrinn og behov. Innenfor rammen av konsultasjonsordningen mener flertallet det er åpent for at regionene, høyskolene, næringslivet, arbeidslivets parter, Innovasjon Norge, det regionale forskningsfondet og

eventuelt andre aktører drøfter regionens behov for utdanningstilbud, forskning og utvikling basert på regionale fortrinn og behov. Videre mener flertallet at det innenfor samme ordning kan drøftes eventuell regional finansiering av aktuelle tiltak."

Saken er ikke omtalt i høringsnotatet, og KS forutsetter at regjeringen følger opp saken i tråd med Stortingets markering.

KS er svært positiv til forslaget om etablering av regionale forskningsfond. Vi støtter Forskningsrådets understrekning av at forskning er viktig for regional utvikling og at fondene skal møte uttrykte FoU-behov i regionen gjennom å støtte FoU- prosjekter initiert av bedrifter og/eller offentlige virksomheter. Det er samtidig viktig å presisere at enkelte forutsetninger må oppfylles. For det første må ordningen finansieres med betydelige friske midler. De økonomiske rammene for ordningen anbefales minimum å være på 400 mill i fondsavkastning pr år. Forslaget om en nasjonal konkurransepott er etter KS sin vurdering ikke nødvendig og virker byråkratiserende. Videre er det viktig at fondet er fullfinansiert ved oppstart av region-reformen, at fondssekretariatene har en ansvarlig leder, og at denne kommer fra regionen.

KS har forståelse for at de regionale forskningsfondene minimum må dekke mer enn ett av dagens fylker. På kollegiemøte for fylkesordførere/-rådsledere 04.03.08 avgav kollegiet en uttalelse, som ved brev av 06.04.08 ble oversendt Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Her heter det bl.a:

- **Inndeling i fondsregioner**

Kollegiet slutter seg til at de regionale forskningsfondene minimum må dekke mer enn ett av dagens fylker, slik at de får en viss kritisk minstestørrelse og blir slagkraftige. Kollegiet vil selv ta initiativ til å finne frem til en hensiktsmessig inndeling i forskningsfondsregioner. Ordningen må bl.a ses i lys av inndelingen av regionale innovasjonsselskaper, og i sammenheng med den geografiske inndelingen av universitets- og høyskolesystemet.

Regjeringen har til nå ikke fulgt opp NOU 20007:11 (Tron-utvalget). KS legger til grunn at regionene overtar ansvaret for all grunnopplæring for voksne, og at saken nå følges opp i forbindelse med forvaltningsreformen med overføring av ansvaret fra 2010. Det vises i den forbindelse til KS høringsuttalelse til Tron-utvalget.

Oppgaver på Samferdselsdepartementets område (kap 4, side 7 og 43)

" Flere spørsmål tilknyttet samferdsel er vurdert. Når det gjelder framtidig ansvar for kjøp av persontransport med tog, vil det ikke bli gjort generelle endringer i dagens organisering av kjøperollen. Samferdselsdepartementet vil likevel bruke sine virkemidler på jernbaneområdet slik at det blir lagt til rette for gode, integrerte kollektivløsninger lokalt/regionalt. Regionene skal trekkes aktivt inn i dette arbeidet. Som en oppfølging av St.meld. nr. 31 (2006-2007) *Åpen, trygg og skapende hovedstadsregion - Hovedstadsmeldingen*, skal det vurderes nærmere hvordan regionale myndigheter kan få en sentral rolle i kjøp av persontransport med tog i Oslo-regionen.

Det er utarbeidet forslag til prinsipper for klassifisering av stamveier og (fremtidige) regionale veier. Disse presenteres i kapittel 4 i dette høringsnotatet. Statens bevilgninger til de nye regionvegene skal inngå i rammetilskuddet. Endelig klassifisering og fordeling av midler vil bli nærmere utredet og avgjort etter at tallet på regioner er avklart. Omfanget av statlige føringer og konkrete forslag om lovendringer vil også bli utredet etter at antallet regioner er bestemt. Saken vil bli presentert for Stortinget så snart som mulig etter dette.

Ut fra de foreslåtte kriteriene vil regionene i en forsterket fylkesmodell ha ansvaret for ca. 80 pst av det offentlige vegnettet (utenom kommunalt vegnett). Ved store regioner vil kriteriene medføre at litt flere av øvrige riksveger blir overført til regionene. Når det gjelder behov for statlige føringer vil disse særlig være knyttet til enhetlig standard for drift, vedlikehold og investeringer, trafikksikkerhet, beredskap og Forsvarets behov.

Ved forsterket fylkesmodell skal Statens vegvesen beholdes samlet, men enkelte oppgaver innen planlegging etter plan- og bygningsloven og konkret planlegging og drift av kollektivtransport overføres til fylkeskommunene. I en regionmodell vil hoveddelen av Statens vegvesen sine oppgaver kunne overføres til regionene, utenom fagområdene tunnel, bru/ferjekai, vegtrafikksentralene, transportanalyser, forskning og utvikling, internasjonalt arbeid og byggherreansvaret for stamveger, samt sentralfunksjoner innen fagområdene planlegging, trafikkdata, trafikksikkerhet, byggherre, geodata og miljø. Uansett modell for regional inndeling legger regjeringen til grunn at trafikant og kjøretøyområdet (omtalt som trafikkstasjoner i stortingsmeldingen) fortsatt skal være statlig. Regionene skal få sterkere innvirkning på lokalisering av trafikkstasjonene."

Under kap 4.2.2 sies det følgende om de budsjettmessige konsekvensene (side 49-50):

" Staten bevilger i dag øremerkede midler over Samferdselsdepartementets budsjett til stamveger, øvrige riksveger og andre veg- og vegtrafikkformål. En overføring av ansvaret for øvrig riksvegnett innebærer at en betydelig del av statens midler vil bli trukket ut av Samferdselsdepartementets budsjett. Statens midler vil bli overført til regionene som rammetilskudd over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. Det legges opp til å trekke ut de midler som staten i dag benytter til øvrig riksvegnett og øvrige riksvegferjesamband til regionenes rammetilskudd. Områder på Samferdselsdepartementets budsjett som det er aktuelt å overføre midler fra vil være drift og vedlikehold, investeringer, rassikring og kjøp av riksvegferjetjenester.

Det er tatt som utgangspunkt at prioriteringer mellom stamveger og øvrige riksveger i Nasjonal transportplan for 2010-2019 og Stortingets behandling av denne skal ligge til grunn for den relative fordelingen av statlige investeringsmidler mellom de to vegkategoriene. Stortinget skal fortsatt behandle alle bompengesaker på det offentlige vegnettet, og bompenger vil derfor ikke bli inkludert i rammetilskuddet.

Saken er ikke utredet tilstrekkelig til at det kan gis en mer omfattende oversikt over prinsipper for framtidig fordeling av midler nå. Det er lagt opp til at endelig fordeling av bevilgninger til stamveger og regionveger skal fastsettes i kommuneproposisjonen for 2010."

Under kap 4.3.5 sies det bl.a følgende om organiseringen av den praktiske tilretteleggingen for gjennomføringen av reformen på dette området (side 61-62) :

"Statens vegvesen vil måtte stå for mye av den praktiske tilretteleggingen for gjennomføring av forvaltningsreformen innenfor veg- og vegtrafikksektoren, knyttet til både fylkesvegene og riksvegene. For å lykkes i dette arbeidet er det viktig at det blir etablert interimorganisasjoner. Interimorganisasjonene skal representere regionene når beslutninger skal fattes, og de skal kunne være Statens vegvesens samhandlingspart i arbeidet som skal gjøres. Interimorganisasjonene må således ha nødvendig legitimitet til å fatte beslutninger som vil være bindende for de nye regionene.

Interimorganisasjonene bør muligens forankres i lov for å sikre nødvendig legitimitet. De må gjennomføre oppgaver som er nødvendige forut for selve oppgaveoverføringene for å sikre kontinuitet, ha formell autoritet slik at de kan handle på vegne av og forplikte de nye regionene, sørge for at overføringen av oppgaver skjer på en kontrollert og sikker måte samt være "sparringspartner" for staten for å sikre regionene innflytelse.

Typiske eksempler på oppgaver for en slik organisasjon vil være knyttet til

organisering, bemanning, styring m.m. av regionene, handlings- og driftsprogrammer med tilhørende budsjett for 2010 og etterfølgende år, samt forberede overtakelse og videreføring av løpende oppfølging, forpliktelser og avtaler. Behovet for interimorganisasjoner vil være til stede uavhengig av om Statens vegvesen blir beholdt samlet eller splittet opp, men oppgavene vil bli vesentlig større dersom Statens vegvesen blir splittet.

Det er behov for at interimorganisasjonene etableres så raskt som mulig. Oppbygging og sammensetning slike interimorganisasjoner må vurderes nærmere. Arbeid med dette er nylig påbegynt."

KS merknader

KS mener det er svært positivt at øvrige riksveger overføres til det regionale folkevalgte nivået. Dette vil gjøre regionene til landets største vegholder, ved at de får ansvar for om lag fem ganger så mange km veg som staten. Innenfor det samlede regionale utviklingsarbeidet vil utbygging og vedlikehold av veger bli en hovedoppgave.

KS har registrert at det i statsetatenes forslag til NTP framgår at forfallet på de veger som nå foreslås overføres fylkene utgjør drøyt 10 milliarder, og forventer at det blir kompensert for vedlikeholdsetterslepet og at det utredes modeller for å ivareta dette. KS mener således at spørsmålet om økonomisk kompensasjon til regionene ikke er tilstrekkelig utredet. KS forutsetter at kommunesektoren trekkes aktivt inn i det videre utredningsarbeidet knyttet til finansieringen av de øvrige riksvegene fra 2010. Dette vil også gjelde oppfølgingen av NTP fra 2010.

Regjeringen peker på at det bør opprettes en interimorganisasjon som skal være Statens vegvesens samhandlingspart i arbeidet. Interimorganisasjonen må ha nødvendig legitimitet til å fatte beslutninger som vil være bindende for de nye regionene. KS mener en slik organisasjon kan være aktuell. Dette forutsetter imidlertid at regionene og KS er involvert i en slik organisasjon på ansvarlig politisk nivå, og at Samferdselsdepartementet er ansvarlig i prosessen fra statens side.

For at regionene skal bli en aktiv prioriteringsmyndighet innenfor vegsektoren, er det nødvendig at de har ansvaret for de strategiske prosessene rundt det regionale vegnettet, både i forhold til overordnede langtidsplaner og utbyggingspakker og i forhold til de årlige budsjettene. Dette krever fagkompetanse utover den planleggings- og samferdselskompetanse som fylkeskommunene har i dag. Personale i Statens vegvesen som i dag arbeider med overordnet planlegging, utbyggingspakker og årlige budsjetter må derfor overføres til regionene. Dette vil gi en situasjon der den som finansielt er ansvarlig (de nye regionene) også reelt har "hånden på rattet" i forhold til prioriterings- og styringsprosessene, inkludert forarbeidene til disse. Regionene har ansvaret og må ha den tilhørende fagkompetansen. Statens vegvesen kan beholde ansvaret for konkret planlegging, detaljprosjektering, utbygging og drift/vedlikehold av prosjekter (den tekniske vegkompetansen).

KS etterlyser departementets oppfølging av Stortingets merknad om at de nye regionene bør ha en viktig samordningsfunksjon i forhold til den totale kollektivtrafikken i sin region, herunder jernbane og ekspressbuss, og at de utøvende aktørene i kollektivtrafikken må forpliktes til å delta i et regionalt samordningsarbeid. KS forutsetter at regjeringen følger opp saken i tråd med Stortingets markering.

Oppgaver på Nærings- og handelsdepartementets område (kap 5, side 6 og 65)

"Innovasjon Norge skal videreføres som et nasjonalt særlovsselskap med kontorer regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Regionene skal samlet eie inntil 49 % av selskapet. Dette vil bli tatt inn i loven om Innovasjon Norge. Regionene forutsettes å ha like stor eierandel hver, totalt 9,6 mill. kroner (statens innskudd skal fortsatt være 10 mill. kr.) En slik endret eierstruktur krever flere lovendringer av overordnet karakter, mens vedtektene skal inneholde de mer detaljerte bestemmelsene.

Vedtektene vil bl.a. regulere regiontingets rett til å oppnevne to representanter direkte til de regionale styrene, organisering av hovedstyrevalg og etablering av valgkomité m.v.

Det legges opp til at SIVA kan opprette regionale innovasjonsselskaper sammen med regionene og eventuelt andre interessenter med regionale mål. SIVA bør være minoritetseier i selskapene og i utgangspunktet eie om lag 1/3 som på sikt kan reduseres til 1/5. For at selskapene skal ha tilstrekkelig innovasjons- og investeringskapasitet må både SIVA og regionene gå inn med et kontantinnskudd i tillegg til overføring av eierandeler i eksisterende selskaper regionalt."

Stortingets behandling av St.meld. nr. 12 (2006-2007) *Regionale fortrinn – regional framtid* jf. Innst. S. nr. 166 (2006-2007)), gir viktige føringer for den videre konkretisering oppgave- og ansvarsoverføringen innenfor nærings-, innovasjons- og distriktspolitikken. Følgende punkter er i denne sammenheng viktige:

- Prinsippet om at regionene skal rammefinansieres og ha ansvaret for regional utvikling
- Som en konsekvens av det endrede eierskapet i selskapet og regionenes økte betydning, mener Stortinget at de økonomiske rammene for flere av Innovasjon Norges virkemidler må komme via regionene.
- Stortinget viser til at kundeansvaret og saksbehandlingen for Innovasjon Norges bedriftsrettede virkemidler ligger på regionalt nivå. Det samme gjelder mer enn 95 prosent av enkeltbeslutningene. Stortinget mener på denne bakgrunn at det er grunnlag for at en større del av bevilgningene fra berørte departement overføres til regionkontorene i Innovasjon Norge.
- Stortinget ber Regjeringen i det videre arbeidet med reformen å gjennomgå Innovasjon Norges totale oppgaveportefølje med sikte på å komme med forslag til overføring av oppgaver og ansvar til regionkontorene. Det bør i denne sammenheng vurderes overføring av strategisk ansvar for gitte oppgaver innenfor Innovasjon Norge til regionene, og overføring av funksjoner fra Innovasjon Norges hovedkontor til de enkelte regionkontorene både hva angår operative funksjoner og støttestrukturer.

KS merknader

Regjeringen og Stortinget mener rammefinansiering skal være hovedprinsippet for finansieringen av regionene. KS mener at det prinsipielle utgangspunktet bør være at alle nåværende ressurser til næringsutvikling, innovasjon og distriktsutvikling som i dag forvaltes av departementene og/eller Innovasjon Norge, skal overføres til regionene. Dermed kan regionene selv prioritere strategier og innsatsområder ut fra regionale behov i tråd med Regjeringen og Stortingets mål for forvaltningsreformen. I den sammenheng vil det være opp til regionene å iverksette tiltak som er bedriftsrettede, og dermed krever bruk av IN-systemet eller om regionene vil prioritere andre utviklingstiltak. Samtlige regioner må få midler til utviklingstiltak. I tråd med Stortingets forutsetninger, mener KS at viktige deler av

bevilgningene som i dag overføres fra departementene (KRD, NHD, FID, LMD) til IN sentralt, må overføres direkte til regionene.

Viktige tilskuddsposter i den sammenheng er bl.a. KRDs to øremerkede tilskudd "Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling" og "Næringsrettede midler til regional utvikling, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift" (kap 551. postene 60 og 61) som til sammen er på om lag 1,9 mrd kroner i 2008. Disse tilskuddene er allerede desentralisert til eller forvaltes av fylkeskommunene, men bør prinsipielt innlemmes i rammetilskuddet og dermed følge finansieringsprinsippene for regionene.

"Tilskuddet til nasjonale tiltak for regional utvikling" (572.post 72) over KRDs budsjett, dekker tiltak som skal gjennomføres gjennom ulike former for samarbeid mellom lokale, regionale, nasjonale og internasjonale aktører. Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd er tilskuddsforvaltere for de fleste programmene og satsingene innenfor posten. I tråd med Stortingets merknad bør også betydelige midler fra denne budsjettposten, som nå er på nærmere 385 mill kroner, overføres direkte til regionene.

Flere av de nåværende postene på Nærings- og handelsdepartementets budsjett under kap 2421 Innovasjon Norge, må overføres til regionene. Av postene under dette kapitlet må bl.a. betydelige ressurser fra følgende poster overføres: post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon, post 71 Nettverk, profilering og reiseliv – programmer, post 71 Forsknings- og utviklingskontrakter og post 79 Maritim utvikling. Postene utgjør i dag til sammen over 1 mrd kroner over statsbudsjettet.

Også Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet disponerer ressurser som forvaltes av Innovasjon Norge, og som - i tråd med Stortingets markeringer - må overføres til regionene. Viktige poster i denne sammenheng er FKDs kap 2415, post 75 Marint Verdiskapningsprogram og LMDs kap 1149, post 71 Tilskudd til verdiskapningstiltak i skogbruket, og 1150, underpost 50.11 Tilskudd til landbrukets utviklingsfond. Vi viser for øvrig til nærmere omtale under Landbruk- og matdepartementets område.

KS primære standpunkt er at regionene bør få totalansvar - politisk, faglig og finansielt - for regionale utviklingsoppgaver, inklusive INs regionale virkemiddelapparat. Innenfor rammen av den modell med delt eierskap av Innovasjon Norge som regjering og Storting har lagt opp til, slutter KS seg til hovedtrekkene i opplegget av selskapet.

KS mener eierskapsfordelingen på 49/51 % må reflekteres i hele Innovasjon Norges styringsstruktur. Det innebærer at regionene også må være en likeverdig part ved oppnevningen av representanter til de regionale styrene. Stortingens merknad om regionenes rett til å oppnevne to representanter direkte til de regionale styrene, må tolkes som en markering av at regionenes representasjon i de regionale styrene må sikres. Videre må bestemmelsen om regional oppnevning av styrerepresentanter lovfestes og ikke vedtektsfestes slik departementet nå legger opp til.

KS vil også understreke at det bør lov- eller vedtaksfestes at de regionale direktørene skal tilsettes av de regionene styrene og ikke som i dag, av administrerende direktør for IN. Storparten av arbeidsoppgavene er knyttet til regionale forhold og vil for en stor del være finansiert av regionene. KS forutsetter at det videre arbeidet med å avklare eieravtale og vedtektene for selskapet må skje i nært samspill mellom staten og fylkeskommunene/KS.

KS er enig i at erfaringene fra de regionale innovasjonsselskapene som nå er under utvikling, må nyttiggjøres av SIVA, regionene og øvrige parter. KS legger til grunn at det er frivillig for regionene om de ønsker å samarbeide med SIVA om opprettelsen av innovasjonsselskaper eller de velger å prioritere og organisere sin innsats på en annen måte i lys av regionale behov og prioriteringer. KS etterlyser ressurser til ev regional eierskap i innovasjonsselskapene.

Oppgaver på Fiskeri- og kystdepartementets område (kap 6, side 4 og 79)

"Regionene vil få ansvar for tildeling av alle ordinære akvakulturtillatelser på aktørnivå innenfor egen region, klarering av lokaliteter samt å fremme eventuelle innsigelser på vegne av havbruksinteresser til kommunale (kystsoner)planer. Innenfor havressursforvaltningen skal regionene anvende og fordele regionens andel av skolekvoter, på grunnlag av statlig fastsatte rammevilkår og kvotefordeling. Regionene skal også overta oppgaven med å innvilge fellingstillatelser på kystsel, registrere antall felte dyr etc. Regionene vil også få myndighet til å gi lokale fiskerireguleringer innenfor gitte rammer. Dessuten vil regionene bli ansvarlige for utvikling av kriterier for deltakelse i og utøvelse av fisket etter kongekrabbe."

KS merknader

KS har ingen merknader til fagdepartementets forslag til oppgaveoverføringer innen marin sektor. KS ser meget positivt på at det på Fiskeri- og kystdepartementets område – i tråd med intensjonen med regionreformen - er foretatt systematiske og omfattende vurderinger av mulighetene for å overføre oppgaver til regionene fra fiskerimyndighetene sentralt og regionalt. KS har særlig merket seg at ansvaret for å fremme innsigelser på vegne av havbruksinteresser i kommunale kystsonerplanprosesser foreslås overført fra Fiskeridirektoratet til de nye folkevalgte regionene. Samlet sett mener vi regionene gjennom disse forslagene blir en viktig forvaltningsmyndighet innenfor fiskeri- og havbrukspolitikken, og sektoren vil gi et viktig bidrag til en helhetlig regional utviklingspolitikk.

Oppgaver på Miljøverndepartementets område (kap 7, side 6 og 93)

"Det er foretatt en gjennomgang av fylkesmannens oppgaver på miljøområdet, i samsvar med det som ble varslet i stortingsmeldingen. Oppgaveporteføljen i fylkesmannens miljøvern-avdeling er knyttet til forvaltningsoppgaver etter forurensningsloven, naturvernloven, vannforvaltningsforskriften, forvaltning av både høstbare og truede/sårbare arter, jakt- og fiske samt allment friluftsliv. Dessuten har fylkesmannen en rekke oppgaver tilknyttet klagebehandling, innsigelse til arealplaner, tilsyn og kontroll. De sistnevnte oppgavene er ikke aktuelle for overføring til folkevalgte regioner. Fylkesmannens oppgaver knyttet til bevaring av innlandsfisk/høstbare viltarter og jakt/fiske på disse artene samt oppgaver med å tilrettelegge og ivareta allment friluftsliv skal overføres til regionene. Det samme gjelder vannregionmyndighet etter forskrift om vannforvaltning. Slik myndighet er nå lagt til 9 av fylkesmanns-embetene. Vannforvaltningsforskriften må endres som følge av denne omleggingen. I tillegg får regionene en styrket rolle i regional planlegging og i forhold til klimautfordringen.

Oppgavene tilknyttet forurensningsfeltet forutsettes beholdt hos fylkesmennene siden det arbeides med en omlegging fra enkeltkonsesjoner til forskriftsfestede standardkrav, noe som innebærer at fylkesmannens oppgaver i hovedsak blir å føre tilsyn med aktørene. Fylkesmennene skal også fortsatt ha ansvaret for regionale oppgaver innen truede og sårbare arter (bl.a. rovvilt).

Spørsmålet om plassering av forvaltningsansvaret for områdevernet er utsatt og skal avgjøres som en del av arbeidet med ny lov om naturmangfold. Denne skal etter planen legges fram for Stortinget i løpet av 2008. Loven skal sikre at hensynet til ulike deler av naturvernet ivaretas."

På miljøområdet har vi i tillegg funnet det riktig å gjengi tekstomtalen under kap 11.7, som omhandler de økonomiske og administrative konsekvensene av forslagene (side 129-130):

"De oppgavene som skal ligge igjen hos fylkesmannen, d.v.s. klagebehandling, kontroll, tilsyn, innsigelsesarbeidet knyttet til plan- og bygningsloven, forurensningsområdet og truede/sårbare arter, vil kreve opprettholdelse av bred miljøfaglig kompetanse. Fylkesmannen må derfor ha kompetanse på hele miljøfeltet for å kunne gjøre en god jobb innen de nevnte områdene. Staten vil rendyrke forurensnings- og biomangfoldkompetanse i.h.t. klart statlige sektoroppgaver og ift arbeidet med å ivareta nasjonale miljøverdier i plansaksbehandlingen. Oppgavene som foreslås overført regionene vil kunne ses i sammenheng med andre regionale oppgaver innenfor planlegging, idrett, helse og ressursforvaltning i et bredere perspektiv. Regionene vil få kompetanse på friluftslivet og arenabygging, samarbeid med rettighetshavere og kommuner mv for å sikre bestander av høstbare arter og tilrettelegging for høsting. Regionene vil få hovedkompetansen og – ansvaret for allmennhetens interesser.

De oppgavene som foreslås overført regionene ivaretas i dag i stor grad av personer hvis kompetanse fortsatt vil kreves hos fylkesmannen. Det antas at regionene i ulikt omfang vil ha behov for kompetanseutvikling og kapasitet innenfor feltene friluftsliv, biologi og vassdragsforvaltning. Mange fylkeskommuner har slik kompetanse allerede i dag. Det er ikke gjort en nøyaktig utregning av det tidsmessige omfanget av arbeidsoppgaver som foreslås overført. Et slikt kartleggingsarbeid og vurdering vil bli gjennomført så langt oppgavefordelingen mellom fylkesmennene og regionene er klarlagt. Deler av arbeidet med vannrammedirektivet hos vannregionmyndighetene og øvrig fylkesmannsembeter finansieres i dag med bevilgninger over Miljøverndepartementets budsjett. Det vil være naturlig at plan- og prosessmidlene til dette arbeidet overføres til regionene sammen med overføringen av oppgavene i tilknytning til gjennomføringen av direktivet i Norge.

Forvaltningen av tilskuddspostene til friluftsliv som i dag tilligger fylkesmannen, foreslås overført til regionene. Forvaltningen av den delen av viltfondet som går til lokale vilttiltak knyttet til høstbare arter foreslås også overført til regionene.

Regjeringen mener en med dette forslaget foretar en opprydding mellom statlige oppgaver hvor regionalt handlingsrom er lite og behovet for et nasjonalt helhetsgrep er helt nødvendig, og oppgaver av mer utviklingskarakter. Vannrammedirektivet er et unntak, men her er begrunnelsen at hovedvirkemiddelet ligger i til plan- og bygningsloven som regionene har ansvaret for på regionalt nivå. På dette området vil sterkere styringsvirkemidler enn det regionene ellers er vant med, bli etablert.

Regjeringen mener forslaget ikke gir grobunn for etablering av dobbeltkompetanse. Vinklingen på fylkesmannens og regionenes framtidige arbeid blir ulik. Fylkesmannen blir kontrollinstans, klagemyndighet og gjennomfører av rent statlig politikk, mens regionene får nye verktøy i rollen som regional utviklingsaktør."

KS merknader

Den oppgavefordeling som foreslås på miljøområdet mellom fylkesmannen og regionen er ikke i tråd med Stortingets politiske føringer ved behandlingen av forvaltningsmeldinga, jf. Inst. S. nr. 166 (2006-2007). Det heter i kap. 4.4.2:

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, ser det som viktig for å få en klar ansvarsdeling at alle oppgaver med regionalpolitisk skjønn legges til de nye regionene. Det er flere oppgaver hos fylkesmannen i dag som har konsekvenser for den regionale samfunnsutviklingen, og som derfor bør underlegges regionalpolitiske prioriteringer og beslutninger.

Flertallet gir sin støtte til Regjeringens utgangspunkt om at de fleste oppgavene på landbruks- og matområdet og miljøvernområdet som i dag tilligger fylkesmannen, blir overført til regionene med unntak av klagebehandling, innsigelse, lovlighetskontroll

og tilsyn. Fylkesmannen skal fortsatt ha veiledningsansvar for de oppgaver som blir igjen. Flertallet mener det er viktig å gi regionene det helhetlige ansvaret og virkemidlene for de oppgaver som krever utøvelse av regional politisk skjønn i miljø og landbruksforvaltningen. Flertallet viser til at det er viktig å se landbruks- og miljøområdet som et globalt og tverrsektorielt samfunnsområde. Dette innebærer at internasjonale avtaler legger føringer for nasjonal politikk. Flertallet vil videre påpeke at i en enhetsstat som Norge kan oppgaver overføres samtidig som man for eksempel gjennom nasjonal lovgivning kan nå bestemte mål, som foreksempel en restriktiv jordvernpolitikk.

Flertallet vil peke på at det er omfattende oppgaveoverføringer til det folkevalgte nivå som det nå legges opp til.”

Det er KS klare oppfatning at Stortingets forutsetninger ikke følges opp i høringsnotatet når det gjelder oppgaveoverføringer fra fylkesmannen til regionen på miljøområdet. Det er ikke lagt opp til at de fleste oppgavene på miljøvernområdet som i dag tilligger fylkesmannen, blir overført til regionene. I tråd med Stortingets markering er det viktig å slå fast at det ikke er noe avgjørende argument mot å overføre oppgavene fra staten til regionene at det er knyttet internasjonale avtaler og sterke nasjonale interesser til et politikkområde. Regionene vil - på dette som på andre områder - også kunne dekke oppgaver der det regionale handlingsrommet er lite og behovet for et nasjonalt helhetsgrep er stort. Regjering og Storting disponerer en rekke virkemidler som kan sikre at nasjonale mål og interesser blir ivaretatt, selv om oppgaven overføres til regionene.

I høringsnotatet slås det fast at de oppgavene som i følge forslaget fortsatt skal ligge igjen hos fylkesmannen, vil kreve opprettholdelse av kompetanse på hele miljøfeltet. Videre påpekes at de oppgavene som foreslås overført regionene, i stor grad ivaretas av personer hvis kompetanse fortsatt vil kreves hos fylkesmannen. Samtidig påpekes det at mange fylkeskommuner allerede har fagkompetanse innenfor de miljøfelter som foreslås overført til regionen - friluftsliv, vilt- og innlandsfiskeforvaltning og vassdragsforvaltning. Ved slik å avgrense oppgaveoverføringen på miljøfeltet til ”oppgaver av mer utviklingskarakter”, unngår man i følge forslaget både nedbygging av kompetanse hos fylkesmannen, og en unngår dobbeltkompetanse på feltet mellom fylkesmannen og regionen. Departementet mener - slik KS forstår det - at fylkesmannen stort sett må opprettholde sin kapasitet og kompetanse på miljøområdet, og at det i liten grad er aktuelt å overføre fagkompetanse til regionene.

KS mener at dette bryter med Stortingets klare forutsetninger om overføring og samling av de politiske oppgaver innenfor miljøområdet i de folkevalgte regionene. Fylkesmannens oppgaver på miljøområdet må avgrenses til klagebehandling, innsigelse, lovlighetskontroll og tilsyn, og egen miljøfaglig kompetanse må reduseres til et nødvendig minimum. KS mener derfor at en samlet kommunesektor må avvise ”delingsmodellen” mellom fylkesmannen og regionen som er lagt fram i høringsnotatet.

KS er positiv til de oppgavene som foreslås overført på miljøområdet, med regionalt politisk ansvar for vannressursforvaltning, friluftsliv, vilt, fiske og veiledning av kommuner i klimaarbeidet. Disse oppgavene er viktige for befolkningens livskvalitet, spesielt når de ses i sammenheng med tilgrensende oppgaver innenfor folkehelse, kultur og idrett mv. KS ser spesielt positivt på at oppgaven som vannregionmyndighet blir overført fra fylkesmannen til regionene.

Likeledes ser KS positivt på at regionene vil måtte utvikle en større rolle og ansvar i klimapolitikken, med utgangspunkt i Stortingets markering av at det regionale folkevalgte nivået skal ha ansvar for å fastsette regionale miljø- og klimastrategier, og som en naturlig konsekvens av dette får det planfaglige veiledningsansvaret overfor kommunene i arbeidet med lokale klimahandlingsplaner. KS vil vise til at landets fylkeskommuner er godt i gang med dette arbeidet. Noen har drevet en aktiv miljø-, klima- og energiplanlegging i flere år. Andre har nylig startet opp ut fra en ny erkjennelse av alvoret i klimautfordringene, og inspirert av det ansvaret Stortinget har tildelt fylkeskommunene på dette felt.

KS mener at tilgrensende oppgaver innenfor Olje- og energidepartementets ansvarsområde når det gjelder fornybare energiformer og energieffektivisering, må overføres til regionene. Dette er avgjørende for at fylkeskommunene skal bli spydspisser i klimapolitikken.

KS forventer at regionens helhetlige ansvar og rolle i miljø-, klima- og energipolitikken konkretiseres i proposisjonen til høsten. Det vises i denne sammenhengen også til omtalen av Olje- og energidepartementets ansvarsområder til slutt i dette notatet.

Oppgaver på Landbruks- og matdepartementets område (kap 8, side 5-6 og 110)

"St.meld. nr. 12 (2006-2007) varsler en gjennomgang og vurdering av fylkesmannens oppgaver på landbruks- og matområdet. Denne gjennomgangen er foretatt. Fylkesmannen har en sentral rolle som utviklingsorgan og er en viktig aktør for å følge opp de nasjonale landbrukspolitiske målene i det enkelte fylke. Videre er fylkesmannen kompetansesenter for kommunene, fører kontroll med tilskuddsordningene (som forvaltes av kommunene), er saksforberedende organ for fylkeslandbruksstyret og er aktiv i samfunnsplanleggingen.

Regjeringen er opptatt av å styrke ansvar og samordning av regional næringsutvikling. I den forbindelse vil regjeringen vurdere overføring av forvaltningen av bygdeutviklingsmidlene knyttet til tilrettelegging og utvikling, samt de funksjoner fylkesmennene har i verdiskapingsprogrammene fra fylkesmennene til det regionale folkevalgte nivå. Allerede i dag er det et tett samarbeid mellom fylkeskommunene og fylkesmennene gjennom det regionale partnerskapet og arbeidet med regionale utviklingsprogram. Det vil bli gjort en vurdering av hvordan samspillet på området kan effektiviseres og målrettes. Samtidig er det viktig å sikre et tilfredsstillende kompetansemiljø på landbruks- og matområdet regionalt.

Regjeringen har gjennom hele prosessen hatt som utgangspunkt at det skulle skje betydelige oppgaveoverføringer både på miljøvern- og landbruks- og matområdet. St.meld. nr. 12 (2006-2007) la til grunn at de fleste oppgavene fra disse sektorene skulle overføres, men at det imidlertid skulle vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle og skje på en måte som sikret mulighetene til å nå nasjonale politiske mål og internasjonale forpliktelser på områdene. Dette vektla også Stortinget i sin behandling av saken, jf. Innst. S. nr. 166 (2006-2007).

I forbindelse med gjennomgangen av oppgavene på miljøvernområdet har Regjeringen besluttet at forvaltningsansvaret for områdevernet skal avgjøres som en del av arbeidet med ny naturmangfoldlov som etter planen skal legges fram i løpet av 2008.

Spørsmål om overføring av forvaltningen på landbruksområdet må etter Regjeringens syn ses i sammenheng med den løsning som velges for overføring av forvaltningen på miljøområdet."

KS merknader

I tråd med Stortingets forutsetning for forvaltningsreformen, mener KS at de nye regionene skal ha et helhetlig ansvar – politisk, faglig og finansielt - for forvaltningen av landbruks- og bygdeutviklingspolitikken på regionalt nivå. En framtidsrettet landbruks- og bygdeutviklingspolitikk må samordnes med annen nærings- og kompetansepolitikk i regionen, og med annen

politikk som er særlig viktig for den regionale utviklingen. Landbruksnæringen med sin arealforankring er ikke bare avhengig av samspill med all annen næringspolitikk, men også med miljøpolitikken, med arealforvaltningen og annen naturressursforvaltning.

Regionene vil i følge stortingsmeldinga få ansvar for å videreutvikle en regional landbrukspolitikk innenfor rammene av den nasjonale landbrukspolitikken. Gjennom rollen som aktiv samfunnsutvikler, skal regionene legge til rette for utvikling av ny næringsvirksomhet og attraktive bosteder parallelt med å opprettholde et levende landbruk. Regionene vil få ansvar for å formidle nasjonal og regional landbruks- og matpolitikk og vil bli et kompetansesenter generelt og for kommunene spesielt.

Regjeringen mener at de fleste av fylkesmannens oppgaver på landbruks- og matområdet, med unntak av klagebehandling, kontroll med tilskuddsforvaltningen, innsigelse, lovlighetskontroll og enkelte saker med vedtaksmyndighet, kan overføres til regionene. Ved å overføre de fleste oppgaver fylkesmannen har på landbruksområdet til regionene, vil de utviklingsorienterte landbruksoppgavene bli gjenstand for politisk avveining og skjønn, og det demokratiske aspektet vil bli styrket. Ulike regionale og lokale prioriteringer og satsinger basert på regionenes naturlige fortrinn og spesielle utfordringer vil lettere kunne gjennomføres. Stortinget hadde ved sin behandling ingen vesentlig merknader til regjeringens vurderinger og forslag på dette området.

Dersom regionen skal bli en pådriver i landbruks- og bygdeutviklingspolitikken, nært samordnet med den øvrige nærings- og kompetansepolitikken, mener KS at regionen må gis et samlet ansvar for oppfølging og gjennomføring av denne politikken på regionalt nivå. KS viser til at det er Regjeringens og Stortingets forutsetning at de fleste oppgavene som i dag er lagt til fylkesmannen skal overføres til regionene. Det er vår klare oppfatning at Stortingets forutsetninger ikke følges i høringsnotatet når det gjelder oppgaveoverføringer på landbruksområdet fra fylkesmannen til regionen. Det er ikke lagt opp til at de fleste oppgavene på landbruksområdet som i dag tilligger fylkesmannen, blir overført til regionene. Vi viser ellers til tilsvarende kommentar på miljøområdet.

KS vil advare mot at ansvaret for gjennomføringen av landbrukspolitikken på regionalt nivå blir delt mellom regionen og fylkesmannen. Doble fagmiljøer kan for det første innebære mindre robuste regionale fagmiljøer. For det andre forenkler ikke doble regionale fagmiljøer forvaltningsorganiseringen, som er en av målsettingene for reformen. Innbyggerne, næringslivet og kommunene vil måtte forholde seg til to regionale institusjoner, og dette vil oppleves uklart. For det tredje kan dubleringen bidra til kompetansestrid mellom region og fylkesmann om hvem som har ansvaret for en bestemt oppgave. Regionale parallell-administrasjoner må unngås. Fylkesmannens rolle må avgrenses til tilsyn og lovlighetskontroll.

KS vil understreke at de overordnede nasjonale målene landbrukspolitikken vil være førende for regionenes ansvar på dette området. Internasjonale forpliktelser og nasjonal landbrukspolitikk skal ivaretas av regionene gjennom overordnede statlige rammer for oppgaveløsningen. Dette tilsvarer de rammer fylkeskommuner og kommuner i dag opererer innenfor på andre områder, som f. eks opplærings- og helsepolitikken, hvor lokal og regional politikk utøves innenfor opplæringsloven og kommunehelseloven. Landbruksoppgaver som forutsettes løst gjennom et sterkt og ensartet nasjonalt helhetsgrep, vil fortsatt kunne ivaretas av Statens landbruksforvaltning, enten som førsteinstans eller som klageinstans.

I høringsnotatet heter det at en vil vurdere overføring av forvaltningen av bygdeutviklingsmidlene knyttet til tilrettelegging og utvikling, samt de funksjoner

fylkesmennene har i verdiskapingsprogrammene. KS mener landbruks- og bygdeutviklingsoppgavene må overføres til regionene i tråd med Stortingets forutsetninger.

I forhold til bygdeutviklingspolitikken betyr dette at regionen må overta forvaltningen av de fylkesvise BU-midlene til utrednings- og tilretteleggingstiltak (76 mill i 2008), som nå forvaltes av fylkesmannen, og av de bedriftsrettede BU-midlene (304 mill i 2008), som i dag forvaltes av Innovasjon Norge. Regionene vil dermed kunne forvalte disse virkemidlene i nær sammenheng med tilsvarende virkemidler over KRDs, NHDs og FKDs budsjetter, og med Innovasjon Norge som en viktig samarbeidspartner og virkemiddelaktør. Vi viser til omtale under NHDs områder foran i dette notatet.

Også de oppgavene innenfor landbruksområdet som i høringsnotatet omtales under kap 8.3.2 "Forvaltningsoppgaver som skal ses i sammenheng med den løsning som velges for overføring av forvaltningen på miljøområdet", mener KS prinsipielt må kunne overføres til regionene.

KS vil generelt understreke betydningen av at landbruks- og bygdeutviklingsoppgavene kobles opp mot fylkeskommunenes brede arbeid med nærings- og kompetanseutvikling.

Oppgaver på Kultur- og kirkedepartementets område (kap 9, side 5 og 115)

"I Innst. S. nr. 166 (2006-2007) forutsettes det bl.a. at "regionene bør få det fulle ansvaret for å forvalte spillemidlene til kulturbygg og til lokale og regionale idrettsanlegg". En slik endring vil kunne få konsekvenser for fordelingssystemet, og må derfor ses i sammenheng med en varslet gjennomgang av kriteriene for fordeling av spillemidler til idrettsanlegg. Dette arbeidet vil trolig være ferdigstilt medio 2009.

Fra og med 2010 vil midlene til regionale kulturbygg bli kanalisert inn i den desentraliserte ordningen for kulturhus etter hvert som disse blir fristilt fra pågående prosjekter. Vurdering av hvilke av Norsk kulturråds oppgaver som kan legges til regionalt nivå vil bli foretatt så snart Stortinget har vedtatt geografisk inndeling for det regionale nivået. Av øvrige oppgaver på Kultur- og kirkedepartementets område nevnes at regionene skal få ansvaret for oppnevning av styreleder og eventuelt noen eller alle av styremedlemmene til region-/landsdelsinstitusjonene og knutepunktinstitusjonene."

KS merknader

KS vil understreke Stortingets merknad om at regionene bør få det fulle ansvaret for å forvalte spillemidlene til kulturbygg og til lokale og regionale idrettsanlegg og at alle midler til regionale og lokale bygg og anlegg som fordeles av Kirke- og kulturdepartementet må overføres til regionene. KS mener at denne merknad ikke er fulgt opp i høringsnotatet.

KS legger til grunn at *prinsippet om rammefinansiering* også må gjelde for spillemidlene. Spillemidlene kan overføres til regionene som en rammeoverføring, men "utenpå" statsbudsjettet (siden midlene formelt er utenfor statsbudsjettet). Kriterier for fordeling må vurderes nærmere ved konkretiseringen av reformen. KS forutsetter at fylkeskommunene/KS inviteres til å delta i den varslede gjennomgang av kriteriene for fordeling av spillemidler til idrettsanlegg.

Når det gjelder midlene til kulturbygg på kulturdepartementets budsjett må disse overføres som en del av rammetilskuddet til regionene. Når regionene skal ha det *fulle ansvaret* er det ikke åpnet for noen desentralisert ordning for kulturhus slik departementet beskriver.

KS savner en oppfølging turneleggingsansvaret for skolekonserter som i St. meld. nr. 12 ble varslet overført til regionen, så snart det er pratisk gjennomførbart.

KS understreker at en gjennomgang av Norsk kulturråds oppgaver med sikte på overføring av oppgaver til regionene, også må gjennomføres innenfor modellen med forsterket fylkeskommune. KS forventer at fylkeskommunene/KS inviteres til å delta i dette arbeidet. Kulturrådets oppgaver og virkemidler har i stor grad et lokalt og regionalt nedslagsfelt ned på noen tusen kroners nivå, og må overføres til regionene uavhengig av inndelingen.

Oppgaver på Helse- og omsorgsdepartementets område (kap 10, side 124)

Oppgavene under dette departementet er ikke omtalt i oppsummeringen i kap 1.2.1 av oppgaver som foreslås overført regionalt folkevalgt. Vi klipper derfor i stedet nøkkelavsnitt i kap 10 som omhandler folkehelse og tannhelse.

Følgende "klipp" om folkehelse er hentet fra kap 10.1.4:

"Helse- og omsorgsdepartementet legger opp til en egen prosess for å følge opp Kommunal- og forvaltningskomiteens merknad og vurdere å forankre folkehelsearbeidet som en ordinær oppgave, jf. Innst. S. nr 166 (2006-2007).

Dersom folkehelsearbeidet skal forankres som en ordinær oppgave for regionene, må dette gjøres gjennom lov. Utredningsarbeidet vil bli ledet av departementet, og det tas sikte på å involvere berørte parter i prosessen: Sosial- og helsedirektoratet, representanter for dagens fylkeskommuner og kommunesektoren for øvrig, landets fylkesmenn, Statens helsetilsyn og berørte faginstanser. De mest berørte departementer vil også bli invitert med i arbeidet.

Helse- og omsorgsdepartementet tar sikte på å sende ut et høringsnotat om saken i løpet av 2008.

Som ledd i lovarbeidet vil erfaringer fra partnerskap for folkehelse regionalt og lokalt bli systematisert. Erfaringer fra hvordan arbeidet er forankret og organisert i fylker og kommuner vil være nyttige i dette arbeidet.

Det er forventninger til at høringsinstansenes merknader til dette høringsnotatet vil gi viktige innspill til prosessen i regi av Helse- og omsorgsdepartementet."

Følgende "klipp" om tannhelse er hentet fra kap 10.2(side 125):

"I Innst. S. nr. 166 (2006-2007) uttaler Kommunal- og forvaltningskomiteen at det må sterke grunner til dersom tannhelsetjenesten skal gis en annen plassering enn det regionale nivå. Etter regjeringens vurdering foreligger det ingen slike sterke grunner. Regjeringen tilrår derfor en regional tannhelsetjeneste. Hvorvidt det blir en forsterket fylkesmodell eller en modell med få regioner, anses ikke å være avgjørende i den sammenheng."

KS merknader

KS ser positivt på at folkehelse blir presisert som en ordinær oppgave for regionene, og at regionene får ansvaret for tannhelsetjenesten. KS og fylkeskommunene ser fram til deltakelse i utredningsarbeidet, om lovfesting av folkehelse som en oppgave for regionene.

Oppgaver på Olje- og energidepartementets områder (ikke omtalt i høringsnotatet)

KS har merket seg at Olje- og energidepartementet ansvarsområder ikke er behandlet i høringsnotatet. Skal regionene være spydspisser i klimapolitikken må de også få større ansvar også innenfor fornybar energi og energieffektivisering. KS har i brev og møte med OED foreslått overføring av flere positive virkemidler i energi- og klimapolitikken, bl.a at:

- Regionene bør forvalte positive virkemidler i energi- og klimapolitikken slik at de framstår som kraftfulle utviklingsaktør på området. Planansvaret er viktig, men uten flere egne virkemidler er det svært krevende å ta et politisk lederskap. Et eksempel på positivt virkemiddel kan være forvaltning av et fond for fornybar energi.
- Regionene bør få overført flere virkemidler som disponeres av Enova. Større regionalt ansvar vil gi økt mobilisering for energieffektivisering og fornybare energiløsninger.
- Regionene bør få ytterlige ansvar knyttet til planleggingen av bygging av små og mellomstore vindkraftverk og andre energiformer. Regionene bør kobles tettere på konsesjonsbehandlingen slik at det blir bedre sammenheng mellom planer for vindkraft og planlagte prosjekter. Tilsvarende kobling bør det også være mellom planleggingen og bygging av små og mellomstore vannkraftverk.

Disse forslagene til oppgaveoverføringer innenfor OEDs ansvarsområde må vurderes i sammenheng med det ansvar som regionene skal ha for miljø- og klimapolitikken, jf omtalen av MDs ansvarsområde foran i dette notatet.

Nord-Trøndelag fylkeskommune

Vedlegg 3a

Sak nr 07/40

Forvaltningsreformen - foreløpig uttalelse om oppgaver og inndeling

Behandlet/ Behandles av	Sted	Møtedato	Sak nr.
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	Fylkets Hus	29.05.2007	07/96
Fylkestinget i Nord-Trøndelag	Snåsa	21.06.2007	07/40

Saksbeh: Inge Fornes
Arkivsak: 06/10554
Arkivkode: 005

Fylkesrådets innstilling til vedtak.

1. Fylkestinget legger til grunn at det gjennomføres en nasjonal reform med samme løsning for hele landet. Særordninger for Trøndelagsfylkene og ev andre er ikke et alternativ nå.
2. Med de oppgavene som er avklart gjennom Stortingets behandling i denne omgang anbefaler fylkestinget modellen "forsterket fylke".
3. Med ansvar for følgende oppgaver: egen vegadministrasjon, operativt ansvar for Innovasjon Norges regionale apparat, et helhetlig ansvar på miljøområdet, bestillerfunksjon i forhold til høyere utdanning og forskning og et mer helhetlig ansvar på kulturområdet vil fylkestinget gå for en modell med 7- 9 regioner.
4. En ev. region Midt-Norge kan bestå av Trøndelagsfylkene og kommuner på Helgeland, Nordmøre og i Nordøsterdal. En slik region vil være stor nok til enda større oppgaver i framtida. For å sikre balansert utvikling i en slik region forutsettes at Steinkjer blir lokaliseringssted for den politiske og administrative ledelsen.

(Saken skal behandles videre i fylkestinget)

Fylkesrådets vurdering

Mye av bakgrunnen for forvaltningsreformen er ønske om, og nødvendigheten av å gi regionene større makt for å styrke demokratiet, men også for å utløse verdiskapingspotensialet regionalt. I tillegg vurderes dagens fylkeskommuner som for svake, og til å ha for dårlig oppslutning og legitimitet i befolkningen. Dette er det generelle bildet. Det er fylkesrådets vurdering at Nord-Trøndelag fylkeskommune står seg godt, både blant kommunene, næringslivet, organisasjoner og blant folk flest. Dette bekreftes også i flere av høringsuttalelsene i denne saken. Det er derfor ikke forhold i Nord-Trøndelag som er den tyngste begrunnelsen for reformen. Nord-Trøndelag fylkeskommune framstår som vellykket, og har legitimitet. Hadde situasjonen vært den samme i alle andre fylker ville behovet for endringer av det regionale nivået vært mindre.

Forvaltningsreformen er en nasjonal reform. Når mye av utgangspunktet for reformen er utfordringer som først og fremst finnes andre steder, er det utenkelig å se for seg et resultat som omfatter bare Trøndelag og ev. Agder og Innlandet i tillegg. De nye regionene må etableres som generalistregioner uavhengig av geografisk inndeling. Derfor er fylkesrådet også tydelig på at det må finnes fram til løsninger som gjelder for hele landet, det å diskutere sammenslåing av Trøndelagsfylkene alene er ikke tema nå.

Det er avklarende at et så solid flertall på Stortinget legger til grunn at vi fortsatt skal ha tre folkevalgte forvaltningsnivåer, og at det regionale nivået skal styrkes. Samtidig er fylkesrådet enig i forutsetningene om fortsatt finmasket kommunestruktur og at kommunene skal være generalistkommuner. Målene for reformen er ambisiøse. Styrket demokrati, mer makt og ansvar for egen utvikling og mer effektiv samordning på tvers av sektorer krever omfattende oppgaveoverføringer fra staten og til de nye regionene. Fylkesrådet mener dette best kan oppnås med en inndeling av landet i større og sterkere regioner enn i dag, og støtter prinsipielt en omfattende reform med 7 til 9 regioner.

De oppgavene som er avklart gjennom Stortingets behandling er en god start på denne maktforskyvingen, men skal målene nås, og regionene bli i stand til å ta ansvar for egen utvikling, må det suppleres med ytterligere ansvar og myndighet. Selv om de avklarte oppgavene innebærer en betydelig styrking av det regionale nivået og mer folkevalgt styring, er det et fellestrekk for disse oppgavene at de langt på veg løses like godt innenfor dagens geografi som i en større region. Dette må nyanseres med at vi allerede med dagens oppgaver mener det er oppgaver som løses bedre i et samarbeid i Trøndelag enn ved å stå helt alene. Men i sum er ikke oppgaveporteføljen tilstrekkelig til å samle oppslutning om færre og større regioner. Derfor er forsterket fylke den mest aktuelle løsningen slik det nå ligger.

Med en slik løsning kan enhetsfylkemodellen igjen bli aktualisert. Selv om det gjennomføres en betydelig oppgaveoverflytting mellom fylkesmannen og det folkevalgte nivået, vil det fortsatt kunne oppnås ytterligere effekter ved å se de to organisasjonene under ett. For publikum vil det være lettere å forholde seg til ett organ på regionalt nivå. Overflyttingen av oppgaver på miljø- og landbruksområdet blir trolig smidigere hvis organisasjonene kan holdes samlet, og ved at diskusjonen om dobbelkompetanse og lite effektive løsninger forsvinner vil en slik modell også kunne framstå som vesentlig mer robust over tid. Også for en ev. enhetsfylkemodell gjelder forutsetningen om lik løsning for hele landet.

Det finnes imidlertid også klare svakheter med en forsterket fylkesmodell. Den gir ikke den styrke og gjennomslagskraft til det regionale nivå som mange hadde sett for seg at reformen skulle gi. En slik modell vil trolig også være utsatt for omkamper etter relativt få år. Endringene er trolig ikke radikale nok til å representere "den varige løsningen" for det regionale nivået, og vi kan komme til å oppleve at både staten og særlig de store kommunene overtar oppgaver fra det regionale nivået.

Diskusjonene om to-nivå modellen vil kontinuerlig bli holdt i gang av det mindretallet som ønsker den løsningen, og flere av storbyene vil kunne komme til å fylle en regional rolle i sine områder. Dette reiser betydelige utfordringer for områder som blir liggende utenfor.

Videreutvikling av Trøndelagssamarbeidet blir også krevende i en slik modell. Fylkesrådet legger til grunn at samarbeidet i Trøndelag er grunnfestet og skal videreføres uavhengig av geografisk inndeling av det regionale nivået. Trøndelagsrådet har betydelige svakheter både i forhold til representasjon og legitimitet. Manglende beslutningsmyndighet gjør det viktigste samarbeidsorganet i Trøndelag lite handlekraftig. Dette må det tas tak i, men det blir utfordrende å finne gode, samlende løsninger.

Med ytterligere oppgaver av betydning mener fylkesrådet det vil være rett å etablere større og sterkere regioner enn dagens fylker. 7-9 regioner vil være mer komplette, representere en annen styrke og være bedre i stand til å ta fullt ansvar for egen utvikling enn flertallet av dagens fylker. De viktigste oppgavene er: egen vegadministrasjon, operativt ansvar for Innovasjon Norges regionale apparat, økonomiske ressurser og bestilleransvar for høyere utdanning og forskning, et mer helhetlig miljøansvar og flere og mer helhetlige kulturoppgaver. Flere av disse oppgaveområdene er aktuelle også med uendret geografi, men det er fylkesrådets vurdering at sannsynligheten for gjennomslag er bedre ved færre og større regioner. Det vil allikevel være slik at utvidet ansvar på vegsiden nødvendiggjør et eget fagapparat uavhengig av geografisk inndeling. Ved større regioner kan man imidlertid ikke lenger bruke argumenter om effektivitetstap gjennom mange små enheter. I en region Midt-Norge vil miljøansvaret bli utøvd i en region med opp til 500.000 innbyggere, noe som vil berolige tvilerne i forhold til å føre en balansert politikk også på dette området. I en stor region vil helhetlig ansvar på kulturområdet bli svært viktig også med tanke på å bygge ny region identitet. Regional prioritering og differensiering innenfor nasjonale mål og nasjonal politikk vil samlet gi bedre effektivitet og større måloppnåelse.

Etablering av 7-9 region er en meget stor forvaltningsmessig reform. Det må derfor være klar sannsynlighetsovervekt for at man virkelig oppnår målene før man går inn i en slik reform. Beslutningen om antallet regioner må være knyttet til hvilke oppgaver som faktisk skal overføres, antydninger om oppgaver i framtida gir ikke grunnlag godt nok for å gå inn i en ny region. Når geografien skal fastlegges må det allikevel tas hensyn til størrelse slik at det legges til rette for å kunne ta over enda større oppgaver i framtid. Ut fra dette er det naturlig å se for seg en region som er større enn dagens Trøndelag. Det vil styrke Trøndelag å få med grensekommuner både i nord og i sør. Den endelige inndelingen må selvsagt også ta hensyn til hva grensekommunene selv ønsker.

En sentral forutsetning for reformen er at den ikke skal virke sentraliserende innad i de nye regionene. Dette perspektivet har hatt stor oppmerksomhet også i fylkesrådets arbeid med saken. Gjennom samarbeidet med Steinkjer kommune er situasjonen for dagens fylkeshovedstad vurdert spesielt. Lokalisering av politiske og administrative funksjoner er av de tiltak fylkesrådet mener kan motvirke sentralisering. Det er derfor gledelig at partene som er representert i Trøndelagsrådet er enig om at offentlige arbeidsplasser ev. skal fordeles slik at det ikke bidrar til sentralisering. I uttalelsen fra Trondheim kommune sies det f.eks at dette kan skje "bl.a. ved å opprettholde antallet slike arbeidsplasser i Nord-Trøndelags hovedstad Steinkjer." Fylkesrådet ønsker å gå lenger enn dette. I tillegg til antallet arbeidsplasser vil det også være av betydning hvor den politiske og administrative toppledelsen lokaliseres. Spørsmål om lokalisering av "hovedkontor" tillegges normalt stor vekt ved sammenslåing av organisasjoner. Det gir et signal om hvordan det tenkes framover. For oss er det en forutsetning av Steinkjer blir lokaliseringssted for de sentrale politiske og administrative funksjonene i en ev. ny region.

Personalpolitiske spørsmål har også stått sentralt i fylkesrådets arbeid med denne saken. I dialogen med de ansattes representanter har fylkesrådet vært enig i målet om at reformen skal gjennomføres uten at det foretas oppsigelser. Vi deler videre de ansattes oppfatning om at i en reform som omfatter både statlige - og fylkeskommunalt ansatte må vilkårene for de to gruppene være harmoniserte. Gjennom annen sak til fylkestinget har fylkesrådet foreslått avsatt en første bevilgning til personalpolitiske tiltak (ut over det som ligger i budsjettet fra før). De ansatte har krevd et omstillingsfond med betydelig størrelse. Fylkesrådet er enig i at etablering av en større region også krever spesiell oppmerksomhet i forhold til de ansattes rettigheter, og er innstilt på å legge til rette for omforente løsninger. Hvis resultatet av reformen blir en løsning innenfor dagens geografi, og dermed med fortsatt eierskap til NTE, vurderes behovet for ekstraordinære personalpolitiske tiltak som klart mindre. Omdanningen av NTE fra fylkeskommunalt foretak og til et fylkeskommunalt heleid aksjeselskap endrer i seg selv verken eierskap eller utbyttepolitikk. Fylkesrådet vil komme tilbake til fylkestinget med ytterligere forslag om bevilgninger til personalpolitisk tiltak når det foreligger nærmere avklaring i drøftingene mellom partene.

Det er et utgangspunkt for forvaltningsreformen at den skal være basert på frivillighet. Dette er et krevende utgangspunkt, og forutsetter at hele landet er enige om hva som er den foretrukne modellen. Slik vil det ikke være, men rapport fra andre fylker viser vedvarende sterk støtte til etablering av større og sterkere regioner. Med gjennomslag for tilstrekkelige oppgaver ser det ut til at en inndeling av landet i 7-9 regioner vil samle relativt bred støtte.

Steinkjer, 29. mai 2007

Alf Daniel Moen
fylkesrådsleder

Saksutredning for fylkesrådet

Sammendrag

Mellomnivåets posisjon og rolle i norsk forvaltning har vært under løpende diskusjon de siste tiårene. Gjennom St.meld. nr 12 Regionale fortrinn – regional framtid har Regjeringen presentert en forvaltningsreform som skal kunne gi en mer varig løsning for det regionale nivået. Fylkestinget skal nå i to omganger si sin mening om både hvilke oppgaver som bør legges til det regionale nivået og hvilken geografisk inndeling som bør velges. Betydelig makt og ansvar skal overføres fra staten både sentralt og regionalt og til de nye regionene. På den måten skal lokalt og regionalt folkestyre styrkes, regionenes verdiskapingspotentiale utnyttes bedre og det skal bli en mer effektiv og samordnet offentlig forvaltning. Utviklingsoppgaver vil være det sentrale ansvarsområdet for regionene, og det foreslås overført makt og myndighet innenfor en rekke sektorpolitikker som er viktig å se i sammenheng i det regionale utviklingsarbeidet. Gjennom Stortingets behandling er det åpnet for å legge ytterligere oppgaver til regionene, og mye av diskusjonen om den geografiske inndelingen av landet i regioner tar utgangspunkt i hvilke oppgaver regionene skal løse. To inndelingsalternativer synes aktuelle. Enten modellen "forsterket fylke" basert på dagens geografiske inndeling eller inndeling i et antall større regioner, f.eks 7-9. Disse modellene er klart forskjellige både i forhold til hvilken styrke et regionalt nivå vil få og i kompleksitet og konsekvenser. "Forsterket fylke" vil representere en betydelig vitalisering innenfor dagen geografi, og de fleste utfordringene med en slik modell er kjente og oversiktlige. Etablering av 7 til 9 regioner er en betydelig større reform med flere ukjente faktorer og utfordringer knyttet til økonomi, sentralisering, de ansattes situasjon mm.

Sammen med KS er det gjennomført en omfattende prosess for å få nordtrøndersamfunnets syn på forvaltningsreformen. I tillegg til å delta på flere dialogmøter har de fleste kommunene behandlet spørsmålet i formannskap/kommunestyre, det er avholdt en rekke høringsmøter med organisasjoner hvor synspunkter har kommet fram og reformen har vært tema på de månedlige møtene mellom fylkesrådet, fylkesmannen og KS. Gjennom Trøndelagsrådet er det også gitt gjensidige løpende oppdateringer om arbeidet. Høringsuttalelsene gir imidlertid ikke noe entydig råd om hvilken modell som bør velges. Kommunene i sørdelen av fylket tenderer til å foretrekke større og sterkere regioner, mens kommunene i Namdalen – med noen unntak - foretrekker forsterket fylke, eller enhetsfylke basert på forsterket fylke.

De oppgavene som er avklart gjennom Stortingets behandling kan løses innenfor dagen geografi. Først med flere og større oppgaver vil det være grunnlag for å vurdere en større region, og da med forutsetninger både om oppgaver, lik løsning i hele landet og tiltak for å motvirke sentralisering.

Hjemmel/Referanse for saken:

Forvaltningsreformen – St. meld. nr. 12 Regionale fortrinn – regional framtid

Trykte vedlegg:

1. Kap 1 "Hovedinnhold i meldingen" fra St. meld. nr 12
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/regpubl/stmeld/2006-2007/Stmeld-nr-12-2006-2007-/1.html?>
2. Debatthefte: Region Midt-Norge – et nasjonalt kraftsenter (tidligere utsendt)
3. Protokoll fra drøftingsmøte 10.05.07 vedr. de ansattes situasjon .

Utrykte vedlegg:

1. St.meld. nr. 12 Regionale fortrinn – regional framtid
2. Høringsbrev fra Kommunal- og regionaldepartementet datert 9. januar 2007
3. Supplering til høringsbrevet datert 11. mai 2007
4. Inns. S. nr. 166 Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Regionale fortrinn-regional framtid. <http://www.stortinget.no/inns/2006/inns-200607-166.html>
5. Høringsuttalelser og referat fra høringsmøter
6. "Våre fortrinn" Nord-Trøndelags fortrinn ved en forvaltningsreform –sluttrapport fra eksternt utvalg august 2006
7. Notat fra partssammensatt arbeidsgruppe vedr. omstillingstiltak
8. Saksprotokoll fra Administrasjonsutvalgets behandling 29. mai 2007, hvor saken ble tatt til orientering.

Utredning:

Innledning/bakgrunn

Gjennom St. meld. nr. 12 Regionale fortrinn – regional framtid presenterte regjeringen sitt opplegg for innhold i, og gjennomføring av forvaltningsreformen. Kommunal- og forvaltningskomiteens innstilling i saken ble behandlet av i Stortinget 10. mai. Parallelt med dette har Kommunal- og regionaldepartementet sendt inndelingsspørsmålet og spørsmålet om foretrukket modell på høring til kommuner og fylkeskommuner. Etter Stortingsbehandlingen har departementet supplert høringsbrevet, og bedt om at kommuner og fylkeskommuner også uttaler seg om oppgavene til en nytt regionalt nivå. Fylkeskommunene er bedt om å legge opp til brede inkluderende prosesser regionalt i forkant av høringen. Fylkeskommunene skal uttale seg i to omganger. Innen 30. juni er de nåværende fylkestingene bedt om å fatte foreløpige vedtak, og innen 1. desember skal de nyvalgte fylkestingene fatte endelig vedtak med forslag til modell og angi forslag til inndeling. Regjeringen vil legge fram forslag til regional inndeling våren 2008, og reformen skal iverksettes fra 1. januar 2010.

Saksframstilling/problemstillinger.

Proessen i Nord-Trøndelag.

Fylkesrådet har sammen med KS lagt opp til en relativt omfattende saksforberedelse fram til fylkestinget i juni. Reformen er tema på de månedlige møtene mellom fylkesrådet, KS og fylkesmannen, KS arenaen er benyttet som dialogarena både i februar, april og mai, reformen har vært tema i møter med regionrådene og fylkesrådet har avholdt spesielle høringsmøter med næringsorganisasjoner, frivillige organisasjoner, faglige organisasjoner og andre med . I tillegg er det arrangert et eget ungdomsseminar på temaet. Kommunene er bedt om å sende sine uttalelser både til departementet og til fylkeskommunen. Gjennom dette opplegget blir kommunene sentrale premissgiver for fylkesrådets saksforberedelse, samtidig som det er lagt opp til en prosess som involverer svært mange nordtrøndere. Tre samlinger med kommunene i regi av KS vil gi nyttige innspill på tre forskjellige tidspunkt i prosessen. Den siste samlinga vil være i regi av KS Midt-Norge og kommer etter at fylkesrådets innstilling foreligger.

Internt benyttes det partssammensatte Administrasjonsutvalget som drøftingsarena, og reformen er også jevnlig på sakskartet i andre interne fora, herunder virksomhetsledermøtet. Det er også arrangert flere allmøter i Fylkets hus om reformen. Kontakt med nabofylkene, bl. a med gjensidige oppdateringer i alle møtene i Trøndelagsrådet, er også en del av aktivitetsplanen.

Allerede før Stortingsmeldinga forelå var det gjennomført prosesser sammen med de ansattes organisasjoner knyttet til personalpolitiske spørsmål. Dette er nå fulgt opp gjennom formelle drøftingsmøter med de hovedtillitsvalgte. Sammen med Steinkjer kommune er ulike utfordringer for fylkeshovedstaden vurdert, og et eksternt utvalg har avgitt rapporten "Våre fortrinn – Nord-Trøndelags fortrinn ved en forvaltningsreform"

I den innledende fasen i januar og februar var mye av fylkesrådets oppmerksomhet i saken rettet mot Stortingets behandling av meldinga, og politisk påvirkningsarbeid for å sikre størst mulig samsvar mellom det som blir resultatet på oppgavesiden og fylkestingets tidligere uttalelser om hvilke oppgaver som bør legges til de nye regionene. Kommunal- og fovaltningskomiteen har vært på besøk i Trøndelag og fylkeskommunen har også vært til stede på høring i komiteen.

Sammen med Sør-Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune er det laget et debattheft med beskrivelser og vurderinger knyttet til en mulig region Midt-Norge. Dette debattheftet er også oversendt kommuner på Helgeland, og kommunene i grenseområdet er bedt om å gi sine synspunkter på framtidig regional tilhørighet også til oss.

St. meld. nr. 12

I St.meld nr. 12 har regjeringen presentert oppgaveporteføljen, og tre alternative modeller for inndeling av nye regioner. Dette bygger på følgende mål for reformen – hvor det også understrekes at det er utviklingsoppgavene som vil være de nye regionenes basisvirksomhet:

- Et forsterket folkestyre og demokrati på lokalt og regionalt nivå gjennom desentralisering av makt og myndighet og klar ansvardeling mellom forvaltningsnivåene
- En mer samordnet og effektiv offentlig forvaltning ved at ulike sektorer ses i sammenheng innenfor den enkelte region.
- Verdiskaping og sysselsetting basert på lokale og regionale fortrinn og forutsetninger, som sikrer det framtidige grunnlaget for velferden i samfunnet.
- Effektiv ivaretagelse av nasjonale mål som for eksempel bærekraftig utvikling, likeverdige tjenestetilbud og rettssikkerhet for den enkelte.

Reformen bygger på en forutsetning om at kommunesammenslutninger fortsatt skal være frivillige, og det er dermed et utgangspunkt at vi fortsatt vil ha en finmasket kommunestruktur. Generalistkommuneprinsippet er fortsatt utgangspunktet for organiseringen av kommunesektoren.

En viktig forutsetning for reformen er videre at den ikke skal føre til sentralisering innad i regionene.

Oppgaveportefølje:

Alle oppgaver fylkeskommunene har ansvar for i dag, foreslås overført til det nye folkevalgte regionale nivået. Et mulig unntak er tannhelsetjenesten som skal vurderes i en egen stortingsmelding som skal legges fram våren 2007.

Et sentralt grep i forvaltningsreformen er å styrke den regionale planleggingen som virkemiddel. Regionene pålegges å lage en regional planstrategi som skal godkjennes av Kongen. Regionene

gis videre, med noen særlige unntak, myndighet til å vedta bestemmelser som i en tidsavgrenset periode båndlegger arealbruken.

Innenfor samferdsel omklassifiseres øvrige riksveger til regionveger eller stamveger. I vurderingen må vegenes interregionale funksjoner tillegges vekt, men de øvrige riksvegene skal i det alt vesentligste overføres til regionene.

Eierskapet til Innovasjon Norge foreslås delt mellom staten og regionene, med staten som majoritetseier. Videre foreslås det opprettet regionale innovasjonsselskaper med hoveddelen av SIVAs innovasjonsaktiviteter. Regionene kan delta som eiere i innovasjonsselskapene sammen med SIVA og eventuelt andre aktører.

Det foreslås opprettet regionale forskningsfond som skal komme som tillegg til de nasjonale FoU-virkemidlene. Ansvar for grunnbevilgningene til de regionale forskningsinstituttene foreslås overført til regionene. Videre er et utvalg av fylkesmannens oppgaver på grunnopplæringsområdet foreslått overført til de nye regionene, i tillegg til ansvaret for drift og finansiering av fagskoleutdanningen.

Regionene foreslås å få ansvar for å forvalte alle spillemidler til kulturbygg, oppnevning av styreleder og noen styremedlemmer til regionale kulturinstitusjoner, og turnelegging av skolekonserter.

Det foreslås at de fleste av fylkesmannens oppgaver på landbruks- og matområdet med unntak av klagebehandling, kontroll med tilskuddsforvaltningen, innsigelse, lovlighetskontroll og enkelte saker med vedtaksmyndighet i utgangspunktet skal overføres til regionene

De fleste oppgaver som i dag tilligger fylkesmannen på miljøvernområdet, og som ikke er knyttet til tilsyn, klage, lovlighetskontroll og innsigelse, samt veiledning knyttet til dette, foreslås overført til regionene.

Oppgaver innenfor akvakulturforvaltning foreslås overført til regionene, hovedsakelig tildeling av oppdrettskonsesjoner til aktører, samt oppgaver knyttet til skolekvoter, kystsel, lokale fiskereguleringer, tang og tare og kongekrabbe.

Dersom det blir få regioner, kan i tillegg flere oppgaver på samferdsels- og kulturområdet overføres til regionene. Dette gjelder hovedansvaret for Statens vegvesen, det kan vurderes overføring av kjøp av persontrafikk på jernbane for lokale og regionale ruter, samt flere oppgaver som i dag ligger i Norsk kulturråd.

Inst. S. nr 166

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite avga sin innstilling tirsdag 17.04.2007.

Et flertall i komiteen (AP, SV, Sp og V) har sluttet seg til målene, prinsippene, forutsetningene og opplegget for gjennomføring av reformen. Dette flertallet viser til at regionene i denne innstillingen gis oppgaver og ansvar utover det som er foreslått i St. meld. nr 12. Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti slutter seg også til målene og prinsippene for reformen, men mener de nye regionene må gis en betydelig større politisk tyngde og må få langt større myndighet og oppgaver enn det stortingsmeldingen legger opp. Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er svært kritiske til begrunnelsene som gis for å bygge opp et regionalt nivå, og mener at

det i et lite land som Norge er tilstrekkelig med to forvaltningsnivåer. Med utgangspunkt i dette har disse to partiene en rekke mindretallsmerknader, dels sammen og dels hver for seg, hvor de presenterer alternativ plassering av oppgaver og myndighet og skisserer hvordan en to-nivå modell kan gjennomføres.

Nedenfor gjengis endringer og tillegg som flertallet fremmet i forhold til forslagene i meldinga. Når det gjelder endringer og tillegg knyttet til oppgaveporteføljen er alle nøytrale i forhold til geografisk størrelse på de nye regionene.

Samferdsel:

Overføring av ansvaret for "øvrige riksveger" er en så omfattende overføring av oppgaver, ansvar og økonomisk risiko innenfor vegsektoren at det også reiser spørsmål om organisering av regional vegadministrasjon, ev gjennom en deling av dagens vegvesen. Flertallet legger derfor til grunn at regjeringen kommer tilbake til spørsmålet etter at utredning og drøftelser er gjennomført. Regionens ansvar for helheten i kollektivtilbudet understrekes.

Næringsutvikling og innovasjon:

Felles eierskap til Innovasjon Norge og regionale innovasjonsselskaper skal gi reell styringsmulighet. Prosedyrer for eiermøter må legges til rette for det. Som en konsekvens av det endrede eierskapet og regionenes økte betydning må de økonomiske rammene for flere av Innovasjon Norges virkemidler komme via regionene.

Kultur og idrett:

Regionene bør få det fulle ansvaret for å forvalte spillemidlene til kulturbygg og til lokale og regionale idrettsanlegg. Regionene skal ha full frihet til å bestemme hvilke investeringsprosjekter som skal gjennomføres og hvor stort støttebeløp hvert enkelt prosjekt skal få.

Tildelingsordningene utformes i nært samarbeid med idretten.

Flertallet forutsetter at gjennomgangen av scenekunstheltet ser på arbeidsdelingen mellom Riksteateret, lokale og regionale teatre, med det klare mål å styrke den lokale og regionale aktiviteten. En tilsvarende gjennomgang bør foretas av Rikskonsertene og Den kulturelle skolesekken.

Høgskoler og forskning:

Det understrekes at de tunge kunnskaps- og forskningsmiljøene regionalt må knyttes nært opp til det regionale politiske nivået. Regionene bør oppnevne to av de eksterne representantene i høyskolestyrene. Flertallet ber også om at regionene gis flertallet, og styrelederen i de regionale forskningsfondene som skal opprettes.

Folkehelsearbeidet:

Flertallet mener de nye regionenes ansvar innenfor folkehelsearbeidet bør forsterkes, og at det utredes å la folkehelsearbeidet gå fra å være en frivillig oppgave til en ordinær oppgave for det regionale folkevalgte nivået.

Tannhelsetjenesten.

I St.meld nr 12 er dette en av dagens fylkeskommunale oppgaver som ikke automatisk foreslås overført til de nye regionene. Begrunnelsen for dette er en egen vurdering av framtidig organisering og framlegging av en St. meld denne våren. Komiteens flertall er enig i at det tas stilling til framtidig organisering først ved behandling av den bebudede meldinga. Samtidig legger flertallet til grunn at det må sterke grunner til dersom tannhelsetjenesten skal gis en annen plassering enn i dag.

”Enhetsfylke”: Gitt at en ny regioninndeling bare avviker mindre fra dagens fylkesinndeling støtter flertallet innstillingen om at det kan være aktuelt å videreføre og videreutvikle ordningen med enhetsfylke der hvor det er regionalpolitisk vilje til det.

Stortingsbehandlingen.

Ved plenumsbehandling i Stortinget 10. mai sluttet flertallet seg til flertallsinnstillingen fra komiteen. I tillegg ble det flertall for følgende forslag fra Kr.F (mindretallsforslag i komiteens innstilling)

Stortinget ber Regjeringen om å vurdere innspill fra kommuner og fylkeskommuner når det gjelder framtidige oppgaver og ansvarsområder for de nye regionene fram til endelig anbefaling legges fram for Stortinget våren 2008.

Gjennom dette vedtaket er oppgaveporteføljen igjen et tema for høringene, og departementet har fulgt opp Stortingets vedtak med å be om at fylkeskommunene og andre høringsinstanser også uttaler seg om oppgavene.

Alternative modeller for inndeling:

Stortingsmeldingen presenterer tre alternative modeller for oppgaver og inndeling av det nye regionnivået. Modellene vil ha ulike egenskaper og konsekvenser, og vil også kunne ha betydning for valgkretsene. Regjeringen mener prinsipielt at valgkretsinnndelingen til regiontingsvalg bør være sammenfallende med inndelingen som benyttes ved stortingsvalg.

I en **forsterket fylkesmodell** vil regioninndelingen i all hovedsak tilsvare dagens fylkesinndeling, men enkelte fylker kan slutes sammen. Regionene vil kunne få ansvaret for kjernen av nye oppgaver innen samferdsel, næringsutvikling, landbruk, miljøvern, marin sektor, kultur, forskning og utdanning samt regional planlegging som er referert foran.

En **mellommodell** innebærer et middels antall regioner. Denne modellen vil føre til relativt mange inndelingsendringer, og de fleste av dagens fylker vil bli berørt gjennom sammenslutning med ett eller flere nabofylker. Regionene vil kunne få ansvar for kjernen av nye oppgaver som er nevnt. I en mellommodell kan det også vurderes å overføre ytterligere oppgaver innenfor samferdselsområdet ved å overføre hoveddelen av Statens vegvesen, men det vil være svært krevende.

I en **regionmodell** vil regionene i stor grad tilsvare en landsdelsinndeling. Inndelingsendringer vil berøre alle dagens fylker, som enten vil bli slått sammen med ett eller flere nabofylker, eller delt mellom to eller flere regioner. Regionene vil kunne få ansvar for kjernen av nye oppgaver som er nevnt. På samferdselsfeltet kan det overføres ytterligere oppgaver, ved at omklassifisering av øvrige riksveger til regionveger kan følges av overføring av hovedansvaret for Statens vegvesen. I denne modellen kan det også være aktuelt å vurdere overføring av kjøp av persontrafikk på jernbane for lokale og regionale ruter, og en bør kunne vurdere om flere oppgaver som Norsk kulturråd har i dag kan delegeres til institusjoner og/eller overføres til regionalt nivå. Regionmodellen legger til rette for samling, etablering og utnyttelse av betydelige ressurser og miljøer for regional utvikling, og regionene vil kunne framstå som tunge utviklingsaktører med betydelig slagkraft. Forholdene vil kunne ligge til rette for etablering av tunge kompetansemiljøer innenfor areal- og transportplanlegging på regionalt nivå.

Regjeringen anser det som lite hensiktsmessig å legge mellommodellen til grunn for den framtidige inndelingen, mens, både den forsterkede fylkesmodellen og regionmodellen betraktes som aktuelle ved gjennomføring av forvaltningsreformen.

Høringsuttalelser.

Nedenfor gis en summarisk oversikt over høringsuttalelsene. Alle uttalelser og referat fra høringsmøter følger saken som utrykte vedlegg.

Inderøy kommune: Ønsker færre, større og sterkere regioner, dette krever oppgaver, myndighet og ressurser. Ambisjoner om ytterligere oppgaver både til regionalt og lokalt nivå.

Steinkjer kommune: Så mange oppgaver til regionalt nivå at det muliggjør reell styring og utvikling ut fra egne mål. Ikke klart standpunkt til valg av modell, men er spesielt opptatt av at reformen ikke skal virke sentraliserende. Motstrøms lokalisering av funksjoner og utbygging av kommunikasjonene er mulige virkemidler

Grong kommune tar utgangspunkt i at oppgavene er fastlagt. Allikevel viktig å arbeide videre med vegadministrasjon og kulturoppgaver. Disse oppgavene vil ikke påvirke geografisk inndeling.

Nord-Trøndelag fungerer bra i dag og er stort nok til å løse de nye oppgavene som er avklart.

Tilrår forsterket fylke.

Vikna kommune: Større region med trøndelagsfylkene og kommuner på Helgeland og Nordmøre – forutsatt tilstrekkelige oppgaver.

Samkommunen Levanger/Verdal En robust reform krever radikale endringer tilrår 5 – 10 regioner. Er uenig i forutsetningene om fortsatt samme kommunestruktur og generalistkommuneprinsippet.

Flatanger: Forsterket fylke.

Overhalla kommune: Med de oppgavene som i dag er avklart er formannskapet delt – forutsatt større/flere oppgaver tilrår større regioner.

Fosen regionråd (Mosvik og Leksvik i NT): Færre, større og sterkere regioner fordi vi trenger en mer helhetlig og samordnet politikk enn det den sentraliserte og sektoriserte stat presterer i dag. En utvidet trøndelagsregion anbefales.

Leka kommune: Frykter intern forsterket sentralisering ved en stor region. Ikke nok oppgaver – reformen oppfyller ikke de mål som er satt.

Lierne kommune: Forsterket fylke, ev med enhetsfylkeorganisering, foretrekkes.

Indre Namdal Regionråd: Forsterket fylke/enhetsfylke.

Røyrvik kommune. Regionene må tilføres flere oppgaver, større ansvar. Med de oppgavene som nå er avklart er Nord-Trøndelag stort nok, og samtidig effektivt

Namdalseid kommune er skeptisk til store regioner og frykter sentralisering av makt. Gode erfaringer med dagens fylkeskommune gjør forsterket fylke til et godt alternativ. Innforstått med at det kan bety færre oppgaver.

Stjørdal kommune ønsker omfattende oppgaver til regionalt nivå, spesielt helhetlig ansvar for samferdsel. Tar ikke stilling til antall regioner, men mener dagens trøndelagsfylker ev. supplert med kommuner i grenseområdene kan være en naturlig enhet.

Namsos kommune. Trenger en robust og slagkraftig region Midt-Norge, som ev også kan omfatte flere kommuner enn de som er nevnt i debattheftet.

Nærøy kommune konkluderer med at forsterket fylkesmodell er å anbefale, men anbefaler en justering av fylkesgrensa slik at Bindal inngår i Nord-Trøndelag.

Fylkesmannen. Vil komme med sin uttalelse etter et koordineringsmøte med statsetater tidlig i juni. Foreløpig konklusjon, vurdert ut fra fylkesmannens oppgaver og eksisterende

kommunestruktur, er at større regioner ikke vil bety noen forbedring for sluttbrukeren/befolkningen.

LO Nord-Trøndelag: Ønsker større oppgaver til regionene – innforstått med at det betyr endret geografi.

Ungdomsseminar: Flertall i forsamlingen for at det i framtida bør bli et forsterket Nord-Trøndelag. Desentralisering – ønske om aktivitet også i distriktene, et sterkere demokrati med nærhet og engasjement, og tilhørighet og samhold er de viktigste argumentene for dette.

Organisasjoner: meget blandet bilde med få klare standpunkt.

Flere av høringene er avgitt før Stortinget behandlet innstillingen fra komiteen 10. mai og åpnet diskusjonen om oppgaveporteføljen igjen. Flere betrakter derfor oppgaveporteføljen som gitt, og avgir sin uttalelse på grunnlag av det. I sum gir ikke høringene noe entydig bilde av hva nordtrøndersamfunnet mener om den regionale inndelingen. For kommunene er det imidlertid en klar tendens at kommuner i sørdelen av fylket er positive til en større region, mens kommunene i Namdalen – med noen få unntak – foretrekker "forsterket fylke". Flere av kommunene har også et betydelig mindretall med annet syn enn det som reflekteres her.

Drøftinger.

Målene og forutsetningene for reformen.

Desentralisering av makt og myndighet skal gi grunnlag for et forsterket folkestyre lokalt og regionalt, bedre samordning/effektivitet og økt verdiskaping gjennom bedre utnyttelse av regionale fortrinn og forutsetninger. I disse målene finner vi både en demokratidimensjon, en effektivitetsdimensjon og ikke minst en verdiskapingsdimensjon. Dette er godt i tråd med tidligere faglige utredninger omkring organisering av mellomnivået, hvor det har vært entydige tilrådinger om å styrke det regionale nivå nettopp for å kunne utvikle en mer differensiert og dermed treffsikker utviklingspolitikk. Samtidig er det allment akseptert at samordning på tvers av politikkområder fungerer bedre på regionalt nivå enn nasjonalt. Gjennom nye og utvidede oppgaver som avveies på tvers av sektor legges det til rette for en helhetspolitikk hvor den totale utviklingen i regionen blir det fremste målet. Disse målformuleringene gis derfor tilslutning. I tillegg skal reformen selvsagt legge til rette for effektiv ivaretagelse av nasjonale mål som bærekraftig utvikling, likeverdighet og rettsikkerhet. Det er ingen motsetning mellom disse målene, og kommunesektoren har gjennom lang praksis vist at den er en effektiv iverksetter av nasjonale mål og nasjonal politikk. Gjennom lokale/regionale prioriteringer og differensiering innenfor de rammene nasjonal politikk setter gis politikken merverdi. Det er ingen grunn til at dette perspektivet skal bli vanskeligere å ivareta med de nye oppgavene enn det er i forhold til grunnskoleutdanning, v.g. utdanning og andre politikkområder som lokale og regionale folkevalgte allerede har ansvaret.

Legges det tilstrekkelige virkemidler/oppgaver inn i reformen til å oppfylle disse målene vil også grunnlaget for økt legitimitet for det regionale nivå være til stede. Da har man trolig også en mer varig løsning for organiseringen regionalt.

Oppgavene

Skal disse målene nås må det legges betydelige oppgaver til et nytt regionalt nivå. Samtidig vil det være en klar sammenheng mellom oppgavene, ansvarsområdet og den geografi/størrelse som er nødvendig for å ivareta dette ansvaret. Det synes å være bred enighet om at de oppgavene som allerede er avklart gjennom St.meld og Stortingets behandling av denne ikke krever endret

geografi. Dagens fylkeskommuner vil kunne håndtere disse på en effektiv måte. Stortingsvedtaket åpner imidlertid for ytterligere oppgaver, og da vil det være naturlig å vurdere områder som ytterligere kan styrke mulighetene for å nå målene med reformen.

I tillegg til det som allerede er avklart vil følgende områder være sentrale:

- Med ansvar både for dagens fylkesveger og det meste av riksvegnettet bortsett fra stamvegene blir regionene den klart største vegholder. Dette gir et betydelig ansvar som i seg selv begrunner eget fagapparat. En fagadministrasjon som kan opptre med instruksjoner fra andre enn den instans som er ansvarlig for vegene vil både være forvirrende for folk flest og skape uheldige styringsmessige forhold. Stortinget har bedt Regjeringen vurdere en deling av Statens vegvesen uavhengig av geografisk inndeling. Denne vurderingen vil trolig konkludere med at det vil bety et betydelig effektivitetstap å gå tilbake til 19 vegkontorer, men med en inndeling i 7 til 9 regioner kan ikke denne argumentasjonen benyttes med samme tyngde. Regjeringen har selv ment at Statens vegvesen bør over til regionene hvis det blir få regioner. Egen vegadministrasjon bør på plass uavhengig av geografisk inndeling, men er et absolutt krav ved inndeling i større regioner.
- Innovasjon Norge: Hvis regionene skal ta ansvar for egen utvikling er det avgjørende å ha herredømme over de virkemidlene som er viktige for den regionale utviklingen. Strategisk ansvar og deleierskap i Innovasjon Norge gir ikke tilstrekkelig styring. I likhet med det som gjelder for vegadministrasjonen bør dette kunne gjennomføres uavhengig av geografisk inndeling. Ved større regioner, som skal ha helhetsansvar for utvikling og f.eks. samhandle med SIVA i regionale innovasjonsselskaper blir operativt ansvar for det regionale apparatet til Innovasjon Norge et absolutt krav. Uavhengig av geografisk inndeling er det et minstekrav at mer av Innovasjon Norges virkemidler kanaliseres gjennom det folkevalgte nivå regionalt, slik Kommunal- og regionaldepartementet praktiserer for sine virkemidler. Dette gir ikke operativt ansvar, men prinsipielt bedre styringsmuligheter enn i dag.
- Regionene må ha økonomiske virkemidler for å kunne fylle en bestillerrolle i forhold til høyere utdanning og FoU. Dette er viktig for å kunne påvirke utvikling av faglinjer, forskningsinnsats og utviklingsprogrammer ut fra de utviklingsstrategiene som et partnerskap i regionen har lagt.
- Oppgavene på miljøområdet må tydeliggjøres og utvides. Regionene må ha fullt ansvar – inkludert veiledning og klagebehandling både på miljø- og landbruksområdet. Dette er viktig også for å unngå oppbygging av dobbelkompetanse. Forvaltning av verneområder må legges til folkevalgt nivå lokalt og regionalt. En stor region vil representere et bredt spekter av interesser slik at storsamfunnet må kunne føle trygghet for en balansert regional politikk også på dette feltet. I tråd med dette er det naturlig å ha mer omfattende krav til oppgaver på miljøområdet i en stor region enn om dagens geografi opprettholdes.
- Tannhelse må fortsatt være et regionalt ansvar. Dette ansvaret sikrer regionen aktivitet og tilstedeværelse i alle kommuner og den kontakt som følger av det. Ansvar for dette tjenesteområdet bringer også store deler av befolkningen i kontakt med det folkevalgte nivået regionalt. Tannhelseansvaret kan derfor også gi en viktig legitimerende effekt. Når meldingen legges fram for Stortinget må det derfor ikke foretas en vurdering ut fra sektoreffektivitet alene, men ansvars plasseringen må vurderes også i forhold til målene med forvaltningsreformen.
- Kulturområdet vil være et viktig legitimerende område for de nye regionene. Samtidig er kultur svært viktig i utviklingsarbeidet. I en større region vil ansvar på kulturområdet også bidra til etablering av ny regional identitet. Viktigheten av å få oppgaver på kulturfeltet øker dermed også med størrelsen på den framtidige regionen. Samtidig er det vanskelig å

se at ikke det regionale nivået skal være i stand til å ivareta flere kulturoppgaver, f.eks oppgaver som i dag ligger til Kulturrådet.

- Ansvar for regionale flyruter bør legges til en stor region. Ved store regioner blir lokale/regionale flyruter en del av den interne kollektivtrafikken på en helt annen måte enn i dag. Samtidig blir regionene så vidt store at mange av dagens flyruter vil gå innenfor samme region. En Midt-Norsk region med Trøndelagsfylkene, Nordmøre, kommuner i Nordøsterdal og deler av Helgeland vil f.eks ha 8 flyplasser.
- Regionale jernbaneruter bør ut fra de samme vurderingene også bli et regionalt ansvar i en større region
- Fordeling av skjønnstilskudd er pr definisjon en politisk oppgave som prinsipielt må ivaretas av politisk nivå.
- Spesialisthelsetjenesten er ikke tema i denne reformen, men hvis det nå legges til rette gjennom å etablere store regioner vil det i neste omgang være naturlig å vurdere organiseringen på nytt.
- Noen av de områdene som her er omtalt berører direktoratenes ansvar og oppgaver. Det savnes allikevel en mer helhetlig gjennomgang av direktoratenes rolle i styringssystemet. Samlet ligger det mange skjønnbaserte avgjørelser til direktoratene. I tråd med prinsippene for forvaltningsreformen er dette oppgaver som må vurderes overført til folkevalgt nivå.
- Det må på nytt vurderes å gi regionene myndighet til å avgjøre innsigelsessaker knyttet til kommunal planlegging (Jfr. forslag fra Stoltenberg I regjeringen)
- Regionale forvaltningsregimer for naturressurser, beslutningsmyndighet for mindre kraftverk, konsesjonsavgifter er eksempler på andre saksområder som må vurderes.

Inndelingen/valg av modell

Regjeringen har skissert tre modeller for inndeling, hvorav bare to vurderes som aktuelle. Forsterket fylke med i hovedsak dagens inndeling og større regioner, omtalt som tilnærmet landsdelsregioner, men i praksis trolig 7-9 enheter. I tillegg til disse to kan enhetsfylket vurderes som et eget alternativ. Men siden et enhetsfylke trolig må bygge på at man først gjennomfører/vedtar forsterket fylke som modell er det riktigere å se på dette som en alternativ organisering innenfor modellen med forsterket fylke. Stortinget har vært tydelig på at enhetsfylke bare er aktuelt dersom den geografiske inndelingen ikke avviker mye fra dagens. Ut fra dette er enhetsfylke neppe et aktuelt alternativ i en større region. Hovedvalget er derfor enten forsterket fylke eller større regioner.

Forvaltningsreformen er en nasjonal reform. Jeg legger derfor til grunn at den løsning som velges skal gjelde for hele landet. Særordninger for Trøndelagsfylkene og eller Agderfylkene er derfor ikke noen aktuelle problemstilling i denne omgang. En ev diskusjon om sammenslåing av Trøndelagsfylkene uten at det er en del av en nasjonal reform er ev en annen sak. Innenfor en nasjonal, helhetlig løsning er det spesielle vurderinger knyttet til Oslos status. Prinsipielt bør også Oslo omfattes av en slik reform, og i alle fall på områder som åpenbart krever løsninger på tvers av dagens grenser må det finnes løsninger som også omfatter Oslo.

Forsterket fylke – hva oppnås:

Oppgavene er nesten avklart – vi vet hva som blir ansvarsområdene. Fortsatt gjenstår grensedragning f.eks på miljø, men med noen slike unntak og spørsmålet om egen fagadministrasjon for vegansvaret vet vi det meste. I sum representerer dette et tydelig trendbrudd og en styrking som gir et godt grunnlag for å videreutvikle folkestyret på regionalt nivå. NTFK er

i stand til å absorbere de nye oppgavene som kommer, og vil etter reformen framstå med et mer helhetlig utviklingsansvar enn i dag. Nord-Trøndelag vil trolig være av de fylkene som også framover står seg best målt i oppslutning, legitimitet og gjennomføringskraft. Nord-Trøndelag vil fortsatt oppnå gode resultater. De økonomiske utfordringene blir lik dagens, med tillegg av forventning om effektivisering knyttet til samling av fagmiljøer. I sum gir dette et godt grunnlag for å videreutvikle Nord-Trøndelag, og en løsning som i alle fall på kort sikt vil kunne ha oppslutning.

Denne modellen gir imidlertid ikke grunnlag for oppgaver av betydning ut over det som nå er avklart, og dermed heller ikke den slagkraft og gjennomslagsevne som er ønskelig. Blir Nord-Trøndelag alene sterkt nok til å håndtere utfordringene vi har f.eks knyttet til å skape en balansert utvikling? Nord-Trøndelag vil - selv med nye oppgaver - fortsatt mangle tyngde, sentrale kompetansemiljøer og utviklingskraft til fullt ut å ta ansvar for egen utvikling. Denne modellen gir heller ikke den styrke som kan ligge i muligheten for ytterligere oppgaver, og er trolig ikke bærekraftig og robust nok på sikt. Med de diskusjonene som går, og holdningene i flere politiske partier representerer ikke denne modellen en varig løsning for det regionale nivået. Både to-nivå modellen (som flere av våre kommuner også antyder som en mulig løsning) og diskusjonene om storbyregionenes rolle vil trolig komme med tyngde hvis løsningen blir forsterket fylke. Videreutvikling av Trøndelagssamarbeidet vil også bli krevende.

Enhetsfylke

En løsning med enhetsfylke vil trolig gjøre integreringen av miljø- og landbruksoppgaver lettere. Samtidig vil det gi effektivitetsgevinst å beholde fagmiljøene samlet. Det vil fortsatt gjenstå en diskusjonen om statlig og regional styringslinje, men utgangspunktet for å diskutere enhetsfylket er et annet når det allerede er bestemt at enkelte oppgaver skal flyttes over til folkevalgt styring. Enhetsfylket diskuteres ev. etter at man har valgt forsterket fylke, og den oppgaveflyttingen mellom fylkesmannen og folkevalgt nivå som ligger i den modellen. Enhetsfylket vil trolig være mer robust enn forsterket fylke. Gjennom å samle administrasjonene – og legge mer enn i dag under politisk styring – vil man effektivisere mellomnivået og mye av kritikken mot dagens doubling av kompetanse og dårlig/manglende oversikt for brukerne vil forsvinne. Mellomnivået vil framstå som ett samlet punkt i forhold til brukerne, og forvirringen omkring "Statens hus", "Fylkets hus", fylkeskommune og fylkesmann vil være borte. Det vil ha betydning, også i forhold til legitimitet.

Større regioner.

Region Midt-Norge vil være en robust enhet med kompetanse og kapasitet til å ivareta befolkningens behov og interesser, og ha politisk makt til å realisere målene for politikken. Økt makt og større gjennomslag vil kunne styrke mellomnivåets tydelighet og betydning for innbyggerne noe som igjen kan styrke interessen for regionalpolitikken. Et mer komplett utviklingsmiljø vil sette regionen i stand til å ta ansvar for egen utvikling på en annen måte enn det som gjelder for dagens fylker. Samhandlingen og dialogen med nasjonalt nivå kan også bli tettere og bedre med 7-9 enheter enn med 19, dermed kan ombudsrollen for innbyggerne overfor staten også styrkes.

Organisering i færre og større regioner vil også legge grunnlaget for å kunne ta hånd om flere oppgaver på sikt. Selv om hovedvekten bør legges på de oppgavene som blir avklart i forbindelse med reformen, er det grunn til å merke seg at landsmøte i landets største politiske parti nettopp har gjentatt sin ambisjon om å legge ytterligere oppgaver til et forsterket regionalt nivå.

Hva kan en større region oppnå innenfor de forskjellige politikkområdene:

Samferdsel:

Svært brede og tunge kompetansemiljøer innen samferdselsområdet kobles direkte til tilsvarende miljøer innen næringsutvikling og miljøspørsmål. Underlagt en felles regional politisk vilje gir dette stort potensiale for videre samfunnsutvikling. Samling, både geografisk og på tvers av dagens faglige inndeling, gir betydelige stordriftsfordeler for bestilling av entreprenør- og transporttjenester. En profesjonell organisasjon hvor kompetansen utnyttes på tvers. Felles mål og tiltak kan gjennomføres i én politisk organisasjon, noe som vil gi mer effektive prosesser og trolig større gjennomslagskraft enn det som oppnås gjennom dagens Trøndelagsråd. Samordning av transporttilbud og transportinfrastruktur i en Regional transportplan (RTP) vil være vesentlig lettere å oppnå enn samordning gjennom Nasjonal transportplan NTP. En større region vil også gi samlet ansvar for transporttilbud i et område med mye pendling (gjelder særlig mellom NT og ST)

Næringsutvikling:

En region Midt-Norge vil ha et mangfold av byer, kompetanseinstitusjoner og landets teknologihovedstad. Dette gir et godt grunnlag for utviklingsarbeidet. Bredde i næringsgrunnlag gir styrke og robusthet, og distriktsutfordringer i alle deler av regionen sikrer fortsatt oppmerksomhet om en balansert utvikling. En større region vil kunne gi mer kraft i felles utviklingsarbeid enn det Trøndelagsrådet kan gi. Et samlet ansvar gir bedre samordning – virkemidlene innrettes direkte i forhold til regionale utviklingsstrategier.

En region med samlet ansvar for innovasjon og næringsutvikling er bedre rustet til konkurranse med andre regioner om lokalisering, samtidig som dagens kompetansestrid og lite effektive samfinansieringsopplegg kan avskaffes.

Miljøvern:

En bærekraftig og samordnet areal- og transportpolitikk krever en større region enn det enkelte fylke. Et samlet ansvar på miljøområdet vil gi god regional forankring, større forståelse og aksept for områdets betydning, og dermed et styrket politisk engasjement.

En region Midt-Norge vil ha opp til 500.000 innb, en storby, mange småbyer, store verneområder, mye kyst, stort innland, kort sagt være sammensatt. Dette vil være en garanti for en balansert politikk også på dette feltet, og dermed vil skeptikerne lettere overfører miljøoppgaver til en større region.

Høgskole/FoU:

En større region vil være mer komplett, med tunge FoU institusjoner og mange sterke næringsmiljøer. Regionalt bestilleransvar vil sikre at kompetanseinstitusjonene bidrar til ønsket utvikling ved at ressursbruken kan understøtte regionalt prioriterte og målrettede strategier. På den måten kan regionen ta ansvar for egen kunnskapsutvikling, og grunnlaget for samspill mellom næringsliv, kompetanse og region vil være godt.

Kultur/idrett:

En region Midt-Norge vil være stor nok til å ha et bredt og mangfoldig tilbud, samtidig som det er nok innbyggere til også å tilby smale kulturtilbud. Overføring av funksjoner som i dag er statlige vil være nødvendig for å skape grunnlag for en helhetlig regional kulturpolitikk. Med et helhetlig ansvar vil kulturområdet også gi viktige bidrag i utviklingsarbeidet.

Omfattende kulturoppgaver er viktig for utvikling av en felles regional identitet og tilhørighet. I en ny stor region vil felles identitet bli en utfordring, og det vil gå lang tid før en ny regiontilhørighet er på plass.

Regional planlegging

Det allerede etablerte samarbeidet om fylkesplanleggingen vitner om behov for samhandling på viktige områder. Regionen vil dekke et sammenhengende bolig- og næringsområde som krever planlegging på tvers av dagens grenser. En større region vil kunne gi økt interesse og engasjement i den regionale planleggingen. Mange av samarbeidspartene dekker allerede i dag mer enn enkeltfylker, partnerskap med disse inngås allerede i dag med utgangspunkt i Trøndelag.

Utfordringer ved en større region.

Ikke sentraliserende.

Regjeringa presiserer at det er en klar forutsetning for reformen at den ikke skal virke sentraliserende innad i de enkelte regionene. Gitt den utviklingen vi har hatt de siste tiårene er dette en krevende premiss. Hvordan skal vi legge til rette for at regjeringens forutsetning kan oppfylles? I prosessene så langt har mye av diskusjonen vært knyttet til lokalisering av politiske og administrative funksjoner i en ev. ny region. Dette er trolig det sentrale elementet, men også diskusjonen om en, to eller flere valgkretser vil kunne ha betydning. I det administrative arbeidet, jfr. vedlegg 1. Debattheft, er det enighet om at administrative funksjoner ikke kan samles på ett sted, og det drøftes forskjellige måter å foreta lokaliseringen på. Det er også enighet om at valg av løsning ikke skal føre til mindre antall arbeidsplasser i Steinkjer. Derimot er det så langt ikke enighet om plassering av "hovedkontorfunksjoner", altså den politiske og administrative ledelsen. Fra Nord-Trøndelag vurderes dette som et meget sentralt spørsmål for å motvirke sentralisering også på lengre sikt, og spørsmålet bør derfor stå sentralt i de endelige vurderingene om hvilken modell som skal foretrekkes. Det finnes også mange eksempler fra andre land på at man har valgt å legge hovedsetet for en region til en annen by enn den største, nettopp for å gi vekstimpulser der det trengs. Med hovedsete lagt til Steinkjer gis det et signal om at den nye regionen vil være opptatt av å balansere utviklingen. Steinkjer som lokaliseringssted for politisk og administrativ ledelse betyr selvsagt ikke at all aktivitet knyttet til regionens ledelse vil foregå der.

I tillegg til den nye regionens egen organisering vil det ha stor betydning for en balansert utvikling hvordan frivillige organisasjoner, næringsorganisasjoner m. fl. velger å organisere og lokalisere sin virksomhet.

Demokratispørsmål, valgdistrikt, politisk deltakelse.

Regjeringen legger til grunn at de nåværende fylker utgjør valgdistrikt til Stortingsvalg, og mener prinsipielt at valgkretsinnndelingen til regiontingene bør være sammenfallende med det som benyttes ved Stortingsvalg. Dette er gitt tilslutning gjennom Stortingets behandling. Spørsmålet om valgdistrikt reiser mange sentrale problemstillinger knyttet til både partimessig og geografisk representasjon, muligheten til å bygge en ny regionidentitet, vilkårene for partipolitisk arbeid m.m. Noen av disse spørsmålene er drøftet i Debattheftet – vedlegg 1, og her er det lansert en modell med flere valgdistrikt innenfor den enkelte region. En slik modell vil ha fordeler knyttet til geografisk representasjon ved at antall mandater ikke knyttes direkte til stemmetall/befolkning, men muliggjør en modell lik den som praktiseres ved Stortingsvalg. Dette vil kunne bidra til å sikre en mer balansert utvikling. Med hele regionen eller de nåværende fylker som valgdistrikt blir det opp til de politiske partiene å foreta denne avveilingen. I denne problemstillingen ligger også mange spørsmål knyttet til de politiske partienes organisering og arbeidsform. Fylkesparti eller regionparti? En eller flere valglister?

En del av denne problemstillingen er også vilkårene for politisk arbeid og mulighetene for deltakelse i partipolitisk arbeid i en større region. Skal demokratiet fungere i en større region må de politiske partiene og arbeidet der ha rammevilkår som gjør aktiviteten mulig.

Disse spørsmålene henger også sammen med mulighetene for å bygge en identitet knyttet til de nye regionene. Dagens fylker har eksistert som geografiske enheter og forvaltningsenheter i svært lang tid, noen helt fra 1600 tallet. Det blir derfor uansett en svært stor utfordring å utvikle fellesskapsfølelse og identitet til de nye regionene.

Økonomi/inntektssystem

Ut over at rammefinansiering og egne skatter skal være det finansielle grunnlaget for de nye regionene er det mange ubesvarte spørsmål om den framtidige inntektsdannelsen. Det offisielle svaret på slike spørsmål er "vet ikke". Det er avklart at selv en reduksjon fra dagens 19 til f.eks 17 enheter vil føre til en omfordeling innenfor inntektssystemet, men det er ikke gitt å si hvilken retning endringene går fordi ulike kriterier virker i forskjellig retning. Med en halvering av antallet enheter lar det seg trolig ikke gjøre å videreføre dagens inntektssystem. Ut fra faglige vurderinger er det vanskelig å se at dagens arkitektur kan brukes i en slik situasjon – det må utvikles et nytt system

I tillegg til utfordringer knyttet til forskjellig utgiftsbehov og ressursbruk og usikkerhet knyttet til hvordan inntektssystemet for en ny region utformes kommer det forhold at inntektene fra NTE ikke vil være en del av en ny regions økonomi. Oppfølging av fylkestingets tidligere vedtak tilsier at 130 mill kroner pr år trekkes ut. Disse midlene skal disponeres av de nye eierne av NTE til regional utvikling i Nord-Trøndelag. I dag inngår store deler av denne summen i fylkeskommunes ordinære driftsutgifter, mens en mindre andel går direkte til utviklingsformål gjennom Regionalt utviklingsprogram.

Det innebærer at virksomheter i Nord-Trøndelag må tilpasse seg et driftsnivå som er lavere enn dagens – selv om det fortsatt vil være utgiftsbehov som tilsier at disse virksomhetene bør ha større rammer enn tilsvarende i samarbeidende fylker.

Når 130 mill trekkes ut fra inntektssiden må det også vurderes hvor mye av utgiftssiden som bør følge pengene. Den nye regionen må avlastes noen kostnader gjennom at de nye eierne av NTE tar ansvar for utviklingstiltak som tidligere er finansiert med disse midlene. Tilsvarende bør det vurderes hvordan de nye eierne kan inngå i partnerskap med regionen med tanke på å finansiere forbedringer av tjenestetilbud ut over det regionen kommer til å tilby. Dette kan gjelde både tilbudsstruktur og andre forhold knyttet til v.g. skole, men vi har allerede i dag også eksempler på partnerskap hvor kommuner samfinansierer tiltak f.eks på vegsiden med fylkeskommunen. Dette må kunne utvikles videre både på tjenesteområdene og når det gjelder utviklingstiltak. Ved hjelp av disse midlene bør det være mulig for kommunene/eierne av NTE å opptre aktivt i slike partnerskap med den nye regionen. Slike vurderinger bør ev gjøres til vilkår ved overføring av NTE til nye eiere. Samtidig må kommuner i andre deler av den nye regionen også stimuleres til å inngå i tilsvarende partnerskap. I Sør-Trøndelag finnes det for øvrig allerede slike løsninger for grupper av fylkesveger.

130 mill kroner utgjør en betydelig andel av fylkeskommunens budsjett. Det er derfor grunn til å vurdere om det bør etableres en overgangsordning slik at ikke hele summen trekkes ut fra det øyeblikket eierskapet overføres. Fylkestinget må kunne sette et vilkår om at den nye regionen skal beholde en avtagende andel av midlene i f.eks fire år.

Gjennom de tiltak som skisseres her reduseres utfordringene knyttet til bortfall av 130 mill kroner, men fortsatt vil det være tilpasningsbehov som en ny region må løse. Dette vil ev komme i tillegg til mer generelle effektiviseringskrav knyttet til mulige stordriftsfordeler.

Personalpolitiske spørsmål.

Lokalisering av politiske og administrative funksjoner vil også ha betydning for de ansattes rettigheter. En løsning med flere lokaliteter vil lette overgangen og gjøre behovet for spesielle ordninger mindre, men selv om det fortsatt vil være like mange arbeidsplasser på Steinkjer er det ikke gitt at det blir de samme ansatte eller de samme oppgavene som i dag. Det vil derfor uansett bli behov for relativt omfattende personalpolitiske tiltak bl.a. for å beholde den kompetanse som er nødvendig.

Uavhengig av geografisk inndeling vil reformen omfatte både statlige og fylkeskommunalt ansatte. I dag har de to grupperingene forskjellige rettigheter ved større omstillinger. Tjenestemannsloven som gjelder i staten gir de ansatte sterkere rettigheter enn det som gjelder for de fylkeskommunalt ansatte. Det er reist spørsmål om en slik reform kan/bør gjennomføres uten at de ansatte reelt sett gis sammenlignbare vilkår. Dette har vært et sentralt tema i det forberedende arbeid som er utført av partssammensatte grupper hos oss, og etter at det er fremmet krav fra Fagforbundet er det nå formelle drøftinger med de hovedtillitsvalgte om disse spørsmålene. I disse drøftingene er det også fra arbeidsgiversiden et uttalt mål at reformen skal gjennomføres uten at ansatte må sies opp, og partene prøver å legge til rette for at de fylkeskommunalt ansatte skal få vilkår på linje med det som gjelder for de statsansatte i forhold til omstillingene.

Mulige omstillingstiltak er vurdert og kostnadsberegnet av en partsammensatt arbeidsgruppe. Tiltak som er vurdert er: Fortrinnsrett for interne søkere i NTFK (stillingsstopp), fortrinnsrett i fylkeskommunalt eide virksomheter, betalt omskolering/videreutdanning, forsterket seniorpolitikk, hel eller delvis dekning av utgifter i forbindelse med flytting/pendling, hjemmekontor og andre fleksible løsninger, sluttgodtgjørelse, stillingsbank med rett til full lønn i et antall år (ventelønn). Ved kostnadsberegninger av slike tiltak må det gjøres en rekke forutsetninger, men regneeksempler viser total kostnader på fra 8 til i overkant av 30 mill kroner. Det er foreløpig ikke tatt stilling til tiltakene, men det arbeidet som er utført danner et godt grunnlag for videre drøfting med de ansattes organisasjoner.

Fra de ansatte side er det krevd opprettet et fond for å dekke kostnadene knyttet til omstillingene. I forslag som fremmes for fylkestinget i annen sak foreslår fylkesrådet en startbevilgning til et slikt fond, men det gjenstår fortsatt mye før nivået ev. nærmer seg tallstørrelsene nevnt foran – eller kravet fra de ansatte som ligger enda høyere. De ansatte mener et slikt omstillingsfond bør opprettes uavhengig av om reformen fører til endret geografisk inndeling, i det man ser for seg relativt store omstillinger også ved en forsterket fylke modell.

Et fond for personalpolitiske tiltak vil være nødvendig hvis Nord-Trøndelag fylkeskommune skal inngå i en ny og større region. Det vil være behov for forsterking av de personalpolitiske tiltakene uavhengig av geografiløsning, men med fortsatt bare nordtrøndersk geografi og fortsatt eierskap og utbytte fra NTE vil det ikke være behov for et eget fond. Omdanning av NTE fra fylkeskommunalt foretak til aksjeselskap endrer verken eierskap eller utbyttepolitikk i seg selv.

Geografisk inndeling for en større region.

I Debattheftet, vedlegg 2 er det beskrevet en mulig midtnorsk region. Utgangspunktet der har vært en geografisk inndeling som kunne tilfredstille stortingsmeldingens omtale av "tilnærmet landsdelsregioner". Kommunene i grenseområdet både i nord, sør og sørvest for Trøndelag er tilskrevet og gitt invitasjon til å uttale seg til en slik regiondannelse. Det foreligger få formelle tilbakemeldinger, men vi har forstått at disse kommunenes holdning til framtidig tilhørighet i stor

grad vil bli bestemt av hva som reelt skjer i de fylker/den region de i dag er en del av. Noen kommuner har imidlertid allerede uttalt at de ønsker å være en del av en utvidet trøndelagsregion. Hvis en framtidig region Midt-Norge skal være en av 7 til 9 regioner, og gjennom det også være i stand til å ta i mot nye store oppgaver, må den bestå av mer enn Trøndelagsfylkene. Hvor mye mer er imidlertid et åpent spørsmål. Når det i denne saken snakkes om større regioner er ikke den geografiske avgrensningen helt presis, men det forutsettes Trøndelag med tillegg av et antall kommuner på Helgeland, et antall kommuner på Nordmøre og kommuner i Nordøsterdal. I praksis vil det være slik at kommunene i grenseområdene selv vil ha stor innflytelse på hvilken region de skal tilhøre

Regional stat

I St. meld nr. 12 og i Stortingets behandling er det lagt til grunn at det skal overføres betydelige oppgaver fra fylkesmannen og til det regionale folkevalgte nivået. I forlengelsen av dette ønskes det en vurdering av hvorvidt betegnelsen på fylkesmannsembetet skal endres for å signalisere at det er en annen type oppgave som nå blir det sentrale. Samtidig konkluderes det med at statlig regionalforvaltning, inkludert fylkesmannen bør, ha en geografisk inndeling som mest mulig samsvarer med de nye regionene. Særlig på de områdene hvor det er tett samhandling mellom de folkevalgte og regional stat er dette viktig. Selv om fylkesmannen får en ny rolle legger jeg til grunn at fylkesmannsembetene bør ha samme inndeling som de nye regionene. Alternativet kan bidra til å delegitimere de nye regionene. Dette forsterkes av at dagens fylker fortsatt ser ut til å bli valgdistrikt til Stortinget. En Fylkesmann med dagens geografi kan i noen sammenhenger komme til å utgjøre en allianse med den samme geografis stortingsrepresentanter i vanskelig spørsmål som regionen skal håndtere.

Oppsummering/konklusjon.

Det finnes to reelle alternativ for framtidig inndeling av landet i regioner. Forsterket fylke med dagens geografi eller 7-9 regioner. Innenfor modellen forsterket fylke kan det ev legges til rette for organisering etter enhetsfylkemodellen. For alle alternativene gjøres det til en forutsetning at det gjennomføres en nasjonal reform med lik organisering i hele landet.

Med de oppgavene som pr i dag ligger på bordet framstår forsterket fylke, ev med enhetsorganisering, som den beste løsningen for Nord-Trøndelag. En slik modell som samler regional makt i en enhetlig organisasjon vil også kunne være robust over tid. En slik løsning gir imidlertid ikke den styrke og gjennomslagskraft for det regionale nivået som denne reformen skulle gi. Gitt at det oppnås gjennomslag for flere og større oppgaver bør landet deles inn i 7-9 regioner. I Midt-Norge må en region bestå av Trøndelagsfylkene og kommuner fra Helgeland, Nord-Møre og Nordøsterdal.

De viktigste forutsetningene på oppgavesiden er egen vegadministrasjon, operativt ansvar for Innovasjon Norge, et helhetlig ansvar på miljøområdet, økonomiske ressurser for å fylle en bestillerrolle i forhold til høyere utdanning og forskning og mer helhetlig ansvar innen kulturområdet. Ved etablering av større regioner må Nord-Trøndelag også ha gjennomslag for tiltak som kan hindre sentralisering innad i regionen – det viktigste her er plassering av politisk og administrativ ledelse/hovedkontoret, som da må legges til Steinkjer. Ved en slik regionalisering bør valgdistrikter vurderes på nytt bl.a ut fra de hensyn som er tatt opp i denne saken.

Fylkestinget

Nord-Trøndelag fylkeskommune

SAKSPROTOKOLL

Sak nr. 07/40

Forvaltningsreformen - foreløpig uttalelse om oppgaver og inndeling

Behandlet/Behandles av	Møtedato	Sak nr .
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	29.5.2007	07/96
Fylkestinget	21.6.2007	07/40

Saksbehandler: Inge Fornes

Arkivsak: 06/10554

Arkivkode: 005

Fylkestingets vedtak, fattet i plenum 21.6.2007

1. Fylkestinget legger til grunn at det gjennomføres en nasjonal reform med samme løsning for hele landet. Særordninger for Trøndelagsfylkene og ev andre er ikke et alternativ nå.
2. Med de oppgavene som er avklart gjennom Stortingets behandling i denne omgang anbefaler fylkestinget modellen "forsterket fylke".
3. Med ansvar for følgende oppgaver: egen vegadministrasjon, operativt ansvar for Innovasjon Norges regionale apparat, et helhetlig ansvar på miljøområdet, bestillerfunksjon i forhold til høyere utdanning og forskning og et mer helhetlig ansvar på kulturområdet vil fylkestinget gå for en modell med 7- 9 regioner.
4. En ev. region Midt-Norge kan bestå av Trøndelagsfylkene og kommuner på Helgeland, Nordmøre og i Nordøsterdal. En slik region vil være stor nok til enda større oppgaver i framtida. For å sikre balansert utvikling i en slik region forutsettes at Steinkjer blir lokaliseringssted for den politiske og administrative ledelsen.

Saksbehandling/Saksgang

Fylkesrådets innstilling til vedtak.

1. Fylkestinget legger til grunn at det gjennomføres en nasjonal reform med samme løsning for hele landet. Særordninger for Trøndelagsfylkene og ev andre er ikke et alternativ nå.
2. Med de oppgavene som er avklart gjennom Stortingets behandling i denne omgang anbefaler fylkestinget modellen "forsterket fylke".
3. Med ansvar for følgende oppgaver: egen vegadministrasjon, operativt ansvar for Innovasjon Norges regionale apparat, et helhetlig ansvar på miljøområdet, bestillerfunksjon i forhold til høyere utdanning og forskning og et mer helhetlig ansvar på kulturområdet vil fylkestinget gå for en modell med 7- 9 regioner.
4. En ev. region Midt-Norge kan bestå av Trøndelagsfylkene og kommuner på Helgeland, Nordmøre og i Nordøsterdal. En slik region vil være stor nok til enda større oppgaver i framtida. For å sikre balansert utvikling i en slik region forutsettes at Steinkjer blir lokaliseringssted for den politiske og administrative ledelsen.

Behandling i Komité for økonomi, plan og regionalt utviklingsprogram 19.06.2007

FORSLAG:

Gunnar Viken på vegne av Høyre:

Alternativt forslag:

1. *Forvaltningsreformen viser at staten ikke er villig til å gi fra seg oppgaver slik at det er grunnlag for regioner. Fylkestinget mener at det i stedet er viktig å styrke kommunene med nye oppgaver.*
2. *Fylkestinget ønsker at fylkeskommunen legges ned og overfører oppgavene til kommunene. På den måten vil vi få en styrking av demokratiet ved at kommunestyrene får ansvaret for en helhetlig og robust politikk der politisk makt bygges nedenfra i nærhet og samarbeid med innbyggerne.*

Endre Skjervø på vegne av Fremskrittspartiet:

Alternativt forslag:

Fylkestinget i Nord-Trøndelag er negativ til forvaltningsreformen med de modeller som er fremlagt, og mener Stortinget må innføre to forvaltningsnivå i Norge.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener at man må styrke det kommunale selvstyret i kombinasjon med økt brukermedvirkning og delegering av makt ned til lokale politiske organer. Kommunene må selv ha muligheten til å kontrollere deler av sine inntekter og utgifter, og organisere sine

tilbud på den måten de mener innbyggerne har størst utbytte av. I tillegg må grunnleggende velferdsgoder som helsetjenester, sosialtjenester og utdanning sikres befolkningen uavhengig av kommunal økonomi. Disse oppgavene bør finansieres gjennom innføring av en differensiert stykkpris. Denne må være et statlig ansvar, men selve tjenesten og den administrative utførelsen skal leveres lokalt. Fylkestinget i Nord-Trøndelag ønsker å beholde generalistkommunebegrepet, men mener samtidig at dette betyr en utvikling av færre og større kommuner som omfatter felles arbeids-, bo- og serviceområder. Disse nye primærkommunene kan overta en stor del av oppgavene fra dagens fylkeskommuner. I tillegg bør staten desentralisere nye oppgaver til disse større kommunene.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag slår fast at innbyggerne i en kommune har rett til å styre seg selv i saker som primært er av lokal interesse, og som ikke ved annen lov er lagt til andre. Uavhengig av antall folkevalgte forvaltningsnivå, bør fremtidig oppgavefordeling i offentlig forvaltning rasjonaliseres og effektiviseres. Dette innbefatter også oppgaver som tilligger regional og statlig sektorpolitikk. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener fylkesmannsembetet bør avvikles, og at embetet bør erstattes med en forvaltningsdomstol.

Den statlige regionaliseringen har ikke gitt de optimale løsningene. Eksempelvis har ikke helseregionene og helseforetakene vist seg å være optimale løsninger. De enkelte sykehusene og institusjonene innen sosial omsorg bør derfor fristilles og få sine inntekter i form av en statlig stykkprisfinansiering som kan administreres lokalt. Fritt valg av sykehus og institusjoner innen sosial omsorg bør være målet.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag vil presisere at dersom reformen allikevel blir gjennomført må den ikke ha som konsekvens at den overstyrer kommunene i samfunnsutviklingen. Spesielt nevnes her at kommunene må få et langt større ansvar for arealforvaltning, næringsutvikling og stedutvikling.

Det presiseres at ressursene må følge med de oppgaver som pålegges både de nye regionene og primærkommunene i fremtiden.

VOTERING

Alternativt forslag fra Høyre:

Falt med 9 mot 2 stemmer.

Alternativt forslag fra Fremskrittspartiet:

Falt med 10 mot 1 stemme.

Punktvis votering over fylkesrådets innstilling:

Innstillingens pkt 1

Vedtatt med 9 mot 2 stemmer.

Innstillingens pkt 2:

Vedtatt med 9 mot 2 stemmer.

Innstillingens pkt 3:

Vedtatt med 8 mot 3 stemmer.

Innstillingens pkt 4:

Vedtatt med 7 mot 4 stemmer.

KOMITEINNSTILLING

1. Fylkestinget legger til grunn at det gjennomføres en nasjonal reform med samme løsning for hele landet. Særordninger for Trøndelagsfylkene og ev andre er ikke et alternativ nå.
2. Med de oppgavene som er avklart gjennom Stortingets behandling i denne omgang anbefaler fylkestinget modellen "forsterket fylke".
3. Med ansvar for følgende oppgaver: egen vegadministrasjon, operativt ansvar for Innovasjon Norges regionale apparat, et helhetlig ansvar på miljøområdet, bestillerfunksjon i forhold til høyere utdanning og forskning og et mer helhetlig ansvar på kulturområdet vil fylkestinget gå for en modell med 7- 9 regioner.
4. En ev. region Midt-Norge kan bestå av Trøndelagsfylkene og kommuner på Helgeland, Nordmøre og i Nordøsterdal. En slik region vil være stor nok til enda større oppgaver i framtida. For å sikre balansert utvikling i en slik region forutsettes at Steinkjer blir lokaliseringssted for den politiske og administrative ledelsen.

Fylkestingets behandling i plenum

Nytt uttrykt vedlegg, utdelt til representantene:

Uttalelse datert 08.06.07 fra fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Det var vedtatt begrensa taletid (45 min.).

Saksordføreren, Gunnar Solum, la fram komiteinnstillinga.

Følgende hadde innlegg:

Sturla Sørgeard (Ap), Borgny Kjølstad Grande (Sp), Per Morten Teigen (SV), Endre Skjervø (Frp), Gunnar Viken (H), Ivar Grindvik (V), Johan Fossan (KrF), Sara Kveli (Ap).

FORSLAG:

Per Morten Teigen på vegne av Sosialistisk Venstreparti:

1. Pkt. 3 strykes.
2. Pkt. 4 strykes.

Gunnar Viken på vegne av Høyre:

1. Forvaltningsreformen viser at staten ikke er villig til å gi fra seg oppgaver slik at det er grunnlag for regioner. Fylkestinget mener at det i stedet er viktig å styrke kommunene med nye oppgaver.
2. Fylkestinget ønsker at fylkeskommunen legges ned og overfører oppgavene til kommunene. På den måten vil vi få en styrking av demokratiet ved at kommunestyrene får ansvaret for en helhetlig og robust politikk der politisk makt bygges nedenfra i nærhet og samarbeid med innbyggerne.

Endre Skjervø på vegne av Fremskrittspartiet:

Alternativt forslag:

Fylkestinget i Nord-Trøndelag er negativ til forvaltningsreformen med de modeller som er fremlagt, og mener Stortinget må innføre to forvaltningsnivå i Norge.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener at man må styrke det kommunale selvstyret i kombinasjon med økt brukermedvirkning og delegering av makt ned til lokale politiske organer. Kommunene må selv ha muligheten til å kontrollere deler av sine inntekter og utgifter, og organisere sine tilbud på den måten de mener innbyggerne har størst utbytte av. I tillegg må grunnleggende velferdsgoder som helsetjenester, sosialtjenester og utdanning sikres befolkningen uavhengig av kommunal økonomi. Disse oppgavene bør finansieres gjennom innføring av en differensiert stykkpris. Denne må være et statlig ansvar, men selve tjenesten og den administrative utførelsen skal leveres lokalt. Fylkestinget i Nord-Trøndelag ønsker å beholde generalistkommunebegrepet, men mener samtidig at dette betyr en utvikling av færre og større kommuner som omfatter felles arbeids-, bo- og serviceområder. Disse nye primærkommunene kan overta en stor del av oppgavene fra dagens fylkeskommuner. I tillegg bør staten desentralisere nye oppgaver til disse større kommunene.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag slår fast at innbyggerne i en kommune har rett til å styre seg selv i saker som primært er av lokal interesse, og som ikke ved annen lov er lagt til andre. Uavhengig av antall folkevalgte forvaltningsnivå, bør fremtidig oppgavefordeling i offentlig forvaltning rasjonaliseres og effektiviseres. Dette innbefatter også oppgaver som tilligger regional og statlig sektorpolitikk. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener fylkesmannsembetet bør avvikles, og at embetet bør erstattes med en forvaltningsdomstol.

Den statlige regionaliseringen har ikke gitt de optimale løsningene. Eksempelvis har ikke helseregionene og helseforetakene vist seg å være optimale løsninger. De enkelte sykehusene og institusjonene innen sosial omsorg bør derfor fristilles og få sine inntekter i form av en statlig stykkprisfinansiering som kan administreres lokalt. Fritt valg av sykehus og institusjoner innen sosial omsorg bør være målet.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag vil presisere at dersom reformen allikevel blir gjennomført må den ikke ha som konsekvens at den overstyrrer kommunene i samfunnsutviklingen. Spesielt nevnes her at kommunene må få et langt større ansvar for arealforvaltning, næringsutvikling og stedutvikling.

Det presiseres at ressursene må følge med de oppgaver som pålegges både de nye regionene og primærkommunene i fremtiden.

Fylkestinget var satt med 34 representanter.

VOTERING:

Forslag fra Høyre:

Falt idet 6 stemmer ble avgitt for og 28 imot.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Falt idet 3 stemmer ble avgitt for og 31 imot.

Komiteinnstillinga, pkt. 1:

Vedtatt med 28 mot 6 stemmer.

Komiteinnstillinga, pkt. 2:

Vedtatt med 28 mot 6 stemmer.

Komiteinnstillinga, pkt. 3:

Vedtatt med 22 mot 12 stemmer.

Komiteinnstillinga, pkt. 4:

Vedtatt med 22 mot 12 stemmer.

Endelig vedtak er gjengitt fremst i saka.